СЛОВО Просвіти

БЕЗ МОВИ НЕМАЄ НАЦІЇ!

ГРУДЕНЬ, Ч. 12 (78), 2000 РІК

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

БУДЬМО ПРОСТО ЛЮДЬМИ...

Широковідома релігійна народна притча про святих — Миколу й Касіяна: перший, який приходить на Землю, аби допомогти людям у найтруднішу хвилину; а другий — суворий і невмолимий, аби покарати. Добрий Бог дозволяє Касіяну навідувати людей тільки четвертого року. Цей рік називається високосним. Саме таким роком і є 2000-й, що верстає свої останні дні до перевалу десятиріччя, століття, тисячоліття. І хай Святий Миколай допоможе провести його з миром...

Льодолом, який буває раз на сто років, випав на кілька областей України, залишивши без світла і зв'язку понад три тисячі населених пунктів — щонайменше до наступної весни. Отож, природна стихія ще раз продемонструвала свою сваволю вченим, політикам, державі, а окошилась, як це завжди буває, на людях, тих самих, яких «на зламі тисячоліть» інакше ніж «електоратом» та «пересічними громадянами» вже й не кличуть, а насправді — це живі — голодні й холодні — чиїсь батьки, діти, жінки й чоловіки, у яких дуже болять напрацьовані руки, крутять промоклі кістки, квилять і розриваються від туги серця, особливо в ту мить, коли на єдиного сина на очах рідної матері падає електрична, обліплена льодом, опора... Природа, сама вжахнувшись скоєного, як кажуть, «попустила» — плюсові температури навіть виманили довірливу траву на швидку поживу неперебірливим козам, цим вічним супутницям збіднілого села, що з лоєвими свічками готується проводжати сторіччя — майже так само, як зустрічало його. Хто зна, чи не знайдеться десь у когось прадідівський згарок; нитка, зсукана вік тому, загориться кволеньким язичком кволенького вогню як уособлення безперервного зв'язку бід, що єднають українські покоління... В такому-от, сюрреалістичному виломі часу — без радіо, без курантів і навіть без старого-нового радянсько-російського гімну, із майже первородної темені сяятиме в сільському українському віконечку різдвяна столітня свічка, і сама Україна, наче юний Шевченко з відомого автопортрета, питатиме в Бога: «Для чого в світі живемо?..» І якщо кожній людині притаманне оте «Для чого?», то держава і суспільство повинні ставити це питання як потрійне: «Чим? — Як? — Для чого?».

Отож, чим живе наша держава напередодні новоріччя? Годилося б починати з хліба насущного. І якщо серед нас іще збереглися ті, хто вірить своїй державі, то саме на їхню — на нашу з вами втіху, дорогі читачі, головний фінансово-політичний документ України — Бюджет 2001 року прийнято вчасно (уперше за її незалежне існування), до того ж, він — бездефіцитний, обчислюється 52-ма міліардами гривень (доходи — 41, 97 млрд грн.; загальний фонд — 33,28 млрд грн.; спеціальний фонд — 8,69 млрд грн.; доходи місцевих бюджетів — 10,08 млрд грн.). Сталося це 7 грудня 2000 року, і, скажемо одразу, груднева «сімка» була справді примітною: саме цей день останнього місяця року віднині Указом Президента проголошено Днем місцевого самоврядування. Цього ж дня Рада Європейського банку реконструкції та розвитку підтримала український проект добудови двох ядерних блоків на Рівненській та Хмельницькій АЕС, тим самим поставивши крапку в можливих сумнівах українських державців: закривати чи ні Чорнобильську

Закінчення на с. 2

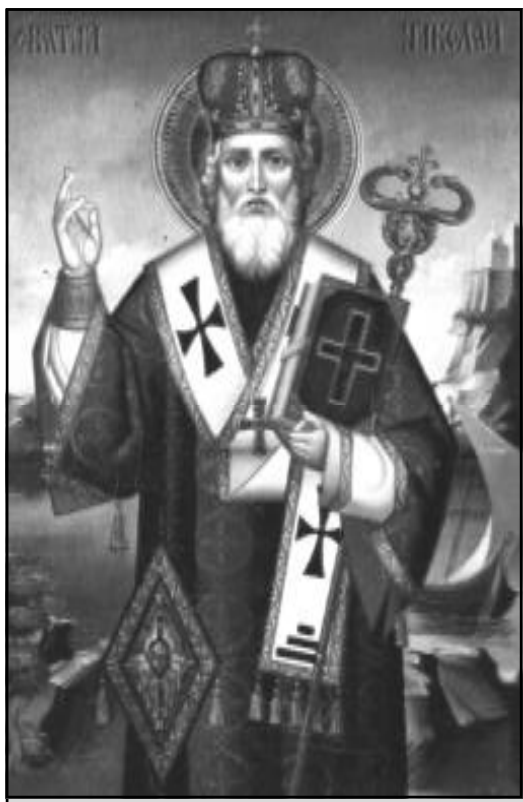

МОЛИТВА

Святий Отче Миколай!
Помагай в потребі,
Покровителю святійший,
На землі і в небі.

Будь порадником
ласкавим,
Святий чудотворче!
Хорони нас від лихого,
Преподобний Отче.

Вислухай мої молитви,
Святий Миколаю,
Що до тебе у надії
Завжди посилаю.

Оля Панакова, *9-в клас*

* * *

Замело дороги,
Стоїть темна ніч.
Іде до нас з неба
Довгожданий гість.

О Святий Миколо!
Добрий Миколай!
Завітай до мене
Й подарунок дай!
Може, то цукерка,
Може, чобітки —
Я за все в молитві
Складу рученьки.

Іра Мельничук*, 5-в клас*

ПРОХАННЯ

В грудні ніч є чарівна,
Бо з небесного човна
Миколай на землю сходить
І дива всілякі творить.
Він несе дарунки добрі
У своїй великій торбі.
Кожне ліжечко знайде —
Під подушку покладе.
Святий отче Миколаю!
До тебе прохання маю:
Шли здоров'я усім нам —
Україні милій, братам,
Сестричкам і батькам.

Г. Гаврилків*, 5-в клас*

ОЙ ХТО, ХТО МИКОЛАЯ ЛЮБИТЬ, ОЙ ХТО, ХТО МИКОЛАЮ СЛУЖИТЬ...

У ніч із 18 на 19 грудня діти України покладуть на підвіконня свої щирі прохання-листи до Святого Миколая Чудотворця, аби вранці, із завмираючим серцем пошукати під подушкою від нього гостинця...

Редакція «Слова Просвіти» теж отримала листа — його надіслала учитель-методист вищої категорії Валентина Олександрівна Пашинська: *«Я вважаю себе щасливою людиною, бо вчу талановитих учнів школи-ліцею № 23 Прикарпатського університету імені В. Стефаника м. Івано-Франківська. До вашої уваги листи-послання Святому Миколаю. До цього свята діти готувалися заздалегідь: старались одержати лише 10 балів, слухали маму, тата, вчителів. Сподіваюсь, що ваше уважне ставлення допоможе Миколаю своєчасно виконати наші замовлення. Для нас це буде справді казковим подарунком. Погодьтесь, що при дефіциті позитивних емоцій, — це дуже важливо. Зі святом вас!».*

Ми радо виконуємо це прохання, але, на жаль, не можемо надрукувати всі вірші, хоч усі вони — чисті і прекрасні!

* * *

Скоро в наш рідненький край
Завітає Миколай.
Принесе в своїй торбинці
Для усіх дітей гостинці.
Я Святого Миколая
У віконце виглядаю.
Жду даруночків багато,
Бо чемненька мамі й тату.
Мій Святенький Миколаю!
Приходи скоріш, благаю...
Я до тебе притулюся
І тихенько помолюся:
— Щастя дай моїй родині
І коханій Україні.

Таня Кизимишин*, 6-в клас*

* * *

Миколай не раз мені
Снився перед святом:
В нього щоки крижані,
В чубі сніг лапатий.
Він спустився із небес,
Щоб добро творити,
Щоби люди без сварок,
В світі могли жити.

Юля Бойчук*, 5-г клас*

* * *

У цю прекрасну ніч,
Коли всі будуть спати,
Очей я не зімкну —
Буду тебе чекати.
Я знаю: як і всі,
Бував я неслухняний.
Прошу, пробач мені,
Святий наш Миколаю!

Я. Костецький*, 5-г клас*

* * *

Хто у нічку темну ходить
І з собою мішок носить,
Під подушку розкладає,
Тихо двері зачиняє?
Всім дарунки він розносить,
Для дітей здоров'я просить.
— Хто це, дітки? Відгадай!
— Це Святий наш Миколай!

О. Шпитальна, *5-г клас*

* * *

Миколай Святий іде —
Всім дарунки він несе.
Діти весело чекають,
Миколая зустрічають!
Він приходить в кожну хату,
Роздає дари завзято.
Діти сплять, його не бачать —
Вранці тішаться... аж
плачуть!

Оля Амброзяк*, 5-в клас*

* * *

Наступив святковий день;
Ідуть сани — дзень-дзелень!
Миколай на санях тих
Всіх об'їхати вже встиг:
І Настуню, і Сергійка,
І Ганнусю, і Андрійка,
Залишив їм подарунки,
А на вікнах — візерунки.

Юля Кузьмин*, 7-в клас*

* * *

За вікном сніжок паде,
Миколай у гості йде.
Подарунків повні міхи,
Радощі несе і втіхи.
Для чемненьких діточок —
Ось торбинка забавок.
Пустунам — великі різки,
Щоби ріжки не росли,
Щоб чемненькими були.

Аня Шостак*, 7-в клас*

БУДЬМО ПРОСТО ЛЮДЬМИ...

Закінчення. Поч. на с. 1

атомну станцію. 15 грудня фахівці атомної енергетики засвідчили зупинку всіх її блоків, але це зовсім не означає, що все, пов'язане з євангельським, апокаліптичним словом «Чорнобиль», теж буде безпечно вимкнуто — в нашій економіці, енергетиці, екології, генетиці, в наших нажаханих душах і просякнутих стронцієм кістках... Якщо український льодолом пам'ятатимуть у наступному столітті, то український Чорнобиль засягає на пам'ять тисячоліть. У цьому випадку досить умотивоване «Захід нам допоможе» не вирішить доконечно всіх українсько-чорнобильських питань — величезна, космічних вимірів діра зяє не лише у обсягах постійних економічних затрат і нових проблем з енергетичною прив'язаністю до Росії; її годі намагатись швидко залатати і в наших, поруйнованих «мирним атомом» душах та організмах. Віднині передаємо нашим дітям не лише підупалу історичну пам'ять, але й ядерно-бомбардовану психіку та генетику; як це нам відгукнеться там, на невідомому березі десятиріччя, століття, тисячоліття, хто озоветься на український козачий погук — мутант, манкурт чи таки ж — на все воля Божа! — з діда-прадіда козак міцної вкраїнської вдачі?! Поки що ж без радості констатуємо: нова ідіома «духовний Чорнобиль» мандрує по сторінках українських видань, бо найповніше вбирає у себе все те, що відбувається з нашою культурою, історією, літературою, засобами масової інформації сьогодні. Не будемо знову й знову перераховувати всі складові ситуацій, що склалися: вони вже названі й перераховані.

Причина цих наслідків теж добре відома: влада, Президент, його найближче оточення палко не бажають, аби совкова свідомість розблоковувалася. Керуючи незалежною державою, вони роблять усе для того, аби ми почувалися не громадянами незалежної України, а мешканцями великої і брудної комуналки — «постсоветского пространства». Дарма, що «сосед соседа» б'є не лише велосипедом, а й з досить серйозної установки «Град» чи труїть газами «невідомої етимології», що в гості у «горницу Москву» зась прибути без реєстрації і принижень будь-кому з колишніх «братів і сестер», а особливо «хохлам» та «лицам кавказской национальности». Перших ненавидять за сало й картоплю, які ще тримають на світі «невдячних і незалежних», других б'ють за зовнішню схожість з чеченцями, які ніколи не скоряться росіянам. Солдати «святой Руси», що претендує на вселенський патріарший престол, продовжують у грудневі дні — мусульманський Рамадан — вбивати чеченських дітей... Та вже якось так вляглася опромінена пострадянська свідомість, що совки не проти, аби їх розважали масовики-затійники, скажімо, Кобзон та К°. Звідки я знаю? Згадайте хоча б таке ось «ненав'язливе» шоу, як п'ятиріччя бульварної газетки, що — п'ятнадцять! — разів крутилося на київському телеканалі. Розімлілі, гикаючі «звьозди», з Кобзоном включно, затягували пісню, за яку друг нашого Президента був освистаний у палаці «Україна» кілька років тому на святкуванні річниці Незалежності.

Тепер часи не ті. Тепер тих, хто ще здатен проти бодай свиснути, на ті зібрання не допускають. На дверях виставлено швейцарів з перснями на жирних пальцях: саме вони й «приглашают». Хочете переконатися? Чекати залишилось недовго. Б'юсь об заклад, що ви їх побачите в усіляких новорічних шоу: приїдуть розважати українських совків та довигрібати грошики, які ще залишилися від газових та комунальних боргів. На те й комуналка, аби в ній час від часу були «междусобойчики»: хтось упаде носом у розталий холодець перед телевізором та й не помітить, бідака, що це над ним потішаються, розповідаючи «антижлобські» анекдоти, виспівуючи імперські пісеньки, одночасно звіряючись у «братній любові» та оплакуючи єдіную Родіну... А «Родіна» не дрімає: вдарить у московські куранти і вріже «Союз нерушимый», правда, поки що без слів. Слова ще складаються, як і ситуації, за яких цей гімн можна буде залишити без змін... Духовний Чорнобиль зусиллями «великої сімки» не закриєш. Тут потрібні вольові зусилля власної держави, власної нації. І чи не малим виправданням нашій духовній потульності, поступливості є наші фінансові негаразди?

Великий рахунок виставляємо ми тим національним провідникам духу, яким звикли вірити і до яких дослухаємось. Для них останнє десятиріччя теж стало неабияким іспитом, бо судимо вже не за словами їхніми, а за ділами. За ділами їх пізнаємо їх і в прийдешні часи, хоча вже сьогодні горнеться думка і серце до нашого прем'єра Віктора Ющенка, неговіркого і зосередженого. Здається, що прислів'я «Заговори, щоб я тебе побачив!» він для себе, для нас трактує дещо інакше: «Діймо і переконаймось!». І в цьому його, можливо, єдина послідовно дотримувана позиція. Шкода, що — так не лише видається, але й бачиться, — навіть у очолюваному ним Уряді небагато його щирих спільників. Принаймні цього не скажеш про силових міністрів, — інакше не говорили б про Україну у світі як про прерії для олігархів, корупції та кримінальних елементів, не лякали б нею закордонних туристів як державою, де можуть вбити, пограбувати, обманути... В усякому разі, святкувати з нами міленіум любителі закордонних вояжів не поспішають...

Зовсім не карнавальними вогнями розгорається і той грандіозний скандал, що облетів увесь світ у зв'язку з виступом О. О. Мороза 28 листопада ц. р. з трибуни Верховної Ради. Оприлюднена ним магнітна плівка говорить про причетність вищих посадових осіб до справи зниклого журналіста Георгія Гонгадзе. Скандал набув нечуваного розголосу. Тільки правдиве, неупереджене слідство повідомить українському народові і світовому співтовариству правду: чи справді звучать на касеті голоси Президента України, глави Адміністрації Президента і міністра внутрішніх справ, а чи це груба, провокативна і надзвичайно майстерно виготовлена підробка? Що ж, хай останнє слово буде за експертизою. Для моєї філологічної свідомості було б досить, аби прес-центр Президента заявив, скажімо, таке: Президент і його оточення розмовляють виключно українською літературною (діловою) мовою. Лексика, якою послуговуються особи, записані на плівці, — неможлива в устах вищих посадових осіб України, бо це просто жаргон зі словника російського мату! Подібна заява поки що не потрапляла на мої, звичні читати очі...

Отож, нове тисячоліття в Україні розпочнеться і з мовної експертизи теж. Але та чорна неспростована поки що лексика уже лягла на доріжку слуху мільйонів людей як одна з ознак підлого часу: «Були важчі часи, але не було підліших». Саме цією фразою наш Президент прокоментував те, що коїться з ним і з нами в цій ситуації. Фраза прозвучала 1 грудня 2000 року у Мінську, після зустрічі глав країн СНД, висвітлення якої затьмарило десятиріччя великого вибору українців — Всеукраїнського референдуму. А жаль, бо це була серйозна нагода поговорити про те, що наше суспільство здатне робити спільні, доленосні зусилля. І трапляється це тоді, коли такі зусилля заохочує, а не притлумлює влада, що, власне, й робилося протягом останнього десятиріччя.

То чи не варт покладатися на громадян чи покликати їх не тоді, коли вдарить мороз чи грім, а завжди, без чиїх би там не було провокацій?! Не тоді, коли той чи інший політик виставить Україну перед світом «як нецивілізовану державу, дике і темне суспільство», бажаючи «відволікти нас від вирішення нагальних проблем, від практичної роботи», — як сказав у своєму зверненні до співвітчизників Л. Д. Кучма через тиждень після скандальної заяви О. Мороза.

Важко не погодитися зі словами Президента й про те, що «в більшості наших людей немає імунітету проти відверто брудних, брутальних і безсоромних прийомів». Їх таки справді немає, бо в Україні не існує того, що однозначно можна назвати державною, державницькою ідеологією. Бо ті, хто в останні роки іменує себе елітою, просто зневажають українські духовні цінності. Бо саме їм, близьким до влади олігархам, належать газети, де паплюжиться ім'я Тараса Шевченка, теле- і радіоканали, де по-блюзнірськи спотворюється українське слово, бо ті державні й управлінські структури, які б мали захищати і утверджувати українську мову, ратують за державну мову іншої країни.

Те, що діялось і діється в українському інформаційному просторі, — то не «можливість вільного публічного висловлювання своєї думки» в засобах масової інформації, а справжня інформаційна війна, оголошена українцям на українській території. Заява Президента про те, що він «діяв і діятиме в правовому полі», ще не дає нам підстави сподіватися, що права українців на власний інформаційний простір нарешті будуть застережені. Що, переступивши поріг третього тисячоліття, в цьому просторі ми почуємо українську мову і побачимо українські обличчя, а не фізіономії тих, що багато і зі смаком їдять і п'ють (в тому числі й українське), і відверто глузують з українців, назавжди повіривши в свою невразливість. Одначе «не все так погано у нашому домі» — постійна присутність у телепросторі цих добре пригодованих і випестуваних владою «говорящих голів» має досить дієвий зворотний ефект: почули б власники каналів коментарі простого телеглядача! Та не почують, бо і вчорашній колгоспник, і нинішній фермер, і заводчанин чи й просто вчитель, лікар, інженер у нашому інформаційному просторі існують... віртуально — уявно або в якості масовки на зустрічах з політиками та урядовцями. Їхнє справжнє життя відкрите і відоме лише Богові...

Якось мені довелося почути таку ось фразу, сказану головлікарем своєму колективу: «Досить нам бути лікарями. Побудьмо просто людьми...» Йшлося про ті труднощі, яких зазнають хворі пенсіонери.

Сьогодні ж мені хочеться повторити почуте, адресуючи його політикам, державцям, усім, від кого залежить якість життя українців: «Побудьте людьми із людьми! Відчуйте життя як найвищу його цінність!..»

Ми рівні перед Богом як найвищою Совістю і Судом. Тож будьмо людьми! І якщо Бог і доля послали нас на українську землю — любімо, захищаймо, пишаймося нею!

Любов ГОЛОТА

НАВІТЬ ІЗ ПЕРЕКЛАДАЧЕМ...

На Свято української писемності та мови гарант Конституції порадував нас довгоочікуваним Указом «Про додаткові заходи щодо державної підтримки національного книговидання і книгорозповсюдження».

Вчитуюсь у рядки цього Указу і не можу приховати деякого розчарування. Дечим совковим віє від них: «розробити... комплексні заходи...»; «вирішити протягом першого півріччя 2001 року питання...»; «вирішити питання щодо можливості зменшення...»; «розглянути до 15 січня 2001 року питання про створення...»

Я зумисне не вдаюся до деталей, що заховані за трикрапками. Дав би Господь, щоби все те, що проголошується в Указі, було виконано. Але, як на мене, Указ, попри його значущість і актуальність, не заторкує глибинних сьогоднішніх процесів, відтворює не всі ті грані, що характерні для видавничого життя. А воно, життя, як відомо, не стоїть на місці. Воно рухається за своїми законами, щодня даруючи нам якісь нові несподіванки, часом приємні, часом гіркі.

Іноді хочу вигукнути — братове, не сумуйте! Не так воно гірко, як часом здається. Плачемо, що заплеснуло нас море друкованого «рускоязичія», мовчимо, коли в тих же «рускоязичних» читаємо іноді досить розумні державницькі статті, спрямовані на нашу розбудову, на захист наших духовних цінностей. Мовчати мовчимо, хоча особисто мене все-таки коробить, коли роблять щось за нас і не по-нашому. Іноді ми вигукуємо: чи діждемося Вашингтона? Слава Богу, діждалися. Он скільки їх, освічених, розумних, із «чолами високими та ясними»! І лише одного їм бракує. А чого? Відгадайте. Скажу — чистої, вишуканої, природної української мови. І нехай підслуховують їх тоді наші недруги. Переконаний — нічого не второпають. Навіть із перекладачем...

А тим часом вступаємо в нове тисячоліття із президентським Указом і не знаємо, чи тішитись, чи ні?

А я скажу, хоч сам за натурою оптиміст, що втішного є мало. Тому що проблеми, які виникають у видавничо-поліграфічній галузі, одним розчерком пера не розв'язати. І не варто думати, що тільки ті, які видно на поверхні, створюють основні труднощі. Питання тут набагато глибші і серйозніші.

Поліграфічна галузь — галузь економічна. Усі процеси необхідно обрахувати, та ще й так, щоб мати з них прибуток, і не тільки для себе, а й для держави.

У Києві набуло розголосу поліграфічне підприємство «Бліц-інформ». Тут друкуються журнали «Натали», «Капитал», «Бизнес» та багато іншої продукції. І все російськомовної. За 1999-й рік це підприємство дало до бюджету податків на суму 60 мільйонів гривень. То хто ж інвестори? Хто ж купує ту всю продукцію, підтримуючи її виробника? Не інопланетяни, звісно.

Подібно до цього підприємства утворилося ще декілька, у яких є частковий іноземний (читай — з Росії) та внутрішній олігархічний капітал. Чимало нинішніх політиків-бізнесменів мають власні поліграф-підприємства із суперсучасною технікою. До Новорічних та Різдвяних свят, скажімо, тут на всю потужність виготовляють вітальні листівки, буклети, календарі. Ще й можуть невеликі брошури у м'якій обкладинці.

У той же час відомі в Україні друкарні, яким багато-багато років, зіткнулися із найтяжчими проблемами. І якщо їх не вирішать — ці підприємства просто зупиняться.

Закінчення на с. 13

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

ПРОЩАЙ, ТИСЯЧОЛІТТЯ

Десять століть. Тисяча років. Дванадцять тисяч місяців. Триста шістдесят тисяч днів. Вісім мільйонів шістсот сорок годин. П'ятсот вісімнадцять мільйонів чотириста тисяч секунд. Приблизно сорок п'ять-п'ятдесят поколінь українців прожили на нашій землі, продовжуючи український рід. Така найпростіша арифметика, доступна школярикові молодших класів.

Однак це наше, українців, тисячоліття, бо після багатьох кривавих тирловищ, міграцій, освоєнь та обживань життєвого простору у попередньому, першому тисячолітті нової ери — наша нація лише зав'язувалась, лише пускала свій корінь у цю благодатну землю, пускала глибоко і надійно в самому центрі європейського материка. Наче передчувала, що її терзатимуть сусіди південні і північні, східні і західні і що вона мусить вистояти за будь-яку ціну.

Маючи молоду і буйну силу, сильні амбіції, романтичну харизму, унікальне геополітичне місце, відчуваючи себе «пупом» Європи, — ми могли легко «призбирувати» сусідські землі і творити, після Риму, другу центральнослов'янську суперімперію. Вірогідність її появи більш як реальна. Могла існувати Київська чи Руська імперія на базі слов'янського етнічного фактора. І Київ міг би стати другим Римом із куди вищим рівнем культури та демократії. Та щось підказало нам —імперії минущі, вони неодмінно розсипатимуться під своєю вагою та внутрішніми конфліктами.

Тому ми, як правило, сиділи дома, облаштовуючи свою землю і домівку. Ми трималися правицею за рало, а в лівиці мали, про всяк випадок, меча. Лише про всяк випадок, і в — лівиці. Ми жили, дивлячись собі під ноги, а не в сусідські землі.

Як нація ми формувалися повільно, але надійно і фундаментально, ніби знали, що нас чекає попереду — які трагедії і несподіванки, які карколомні повороти долі, що дикий ґонор орд розіб'ється об незнищенний стоїцизм нашого духу та волячу терплячість. Ми ніби готувалися до нашої трагічної історії в другому тисячолітті. Інтуїтивно чи передбачувано розумом — то вже інша річ. Ми були часткою природи і тому молилися сонцю, деревам, дощу, землі. Поетичні матеріалісти, які обожнювали не себе, а те, що довкола нас.

Це тисячоліття — таки наше, бо в ньому ми народилися як етнічна спільнота, як велика людська родина, яку охрестив князь Володимир. Наші вороги, самі того не усвідомлюючи, допомагали нам об'єднуватися, ставати плече до плеча. Ми почали свою біографію з будівництва храмів на Київських пагорбах, одбиваючи набіги диких орд на нашу плодючу землю. Ми трималися свого дому, і наші вороги думали, що ми просто неповороткі й ледачкуваті. Незахищені з усіх сторін світу, щомиті чекаючи нападу, тупотіння кінських копит і ґелґоту ординців, ми тягнулися до науки, маючи за культ не лише силу, а й розум і житейську мудрість. Дочка Ярослава Мудрого Ганна, ставши жоною французького короля, — вчила його грамоти, а знаменита бібліотека Ярослава Мудрого була першою бібліотекою у світі. Ми дали людству неповторну архітектуру, дали дивовижні пісні, вишивання, взірці першої дипломатії і першої демократії. Княжа жона, княгиня Ольга правила нами не гірше Святослава. Більшість важливих для держави питань вирішувало народне віче. Козацька військова рада «турнула» з посади не одного поганенького гетьмана, якщо він замахувався на монархічне правління. І це — задовго до всіх, розхвалених нині, європейських демократій, у двері яких ми ляклиро стукаємо сьогодні: а мо', відчинять?

Та ми не дали взірців тортур навіть у найжорстокіші й нелюдські часи історії. Навіть шибениця і паля — не наші винаходи. А гільйотина і кулемет — тим більше. Не забуваймо про це, українці. Ми натомість дали світові «Руську правду» як еталон майбутніх законів, а наш гетьман Пилип Орлик напише першу в світі конституцію, задовго до польської і французької, не кажучи вже про американську. Порох забуття і втрата державності надовго поховають ці факти за гіпертрофованою й перебільшеною величчю «старшого брата», але це ж наша, українська, історія, і ми повинні підняти її з непам'яті. Ніхто, крім нас самих, цього не зробить. Бо нікому, крім нас, це не потрібно.

Ми формувалися як осідлий, домашній і неагресивний народ, ми рідко ходили по чуже, вміючи обстоювати своє, кревне. Тому об наш спокій і непоказне, неефектне лицарство розбивалися і татаро-монгольські, і турецькі орди. Коли нас чіпали у власному домі — перемогти нас було неможливо. Ми не приховуємо того, що і Богдан Хмельницький вибухнув гнівом і очолив одне з найпотужніших національно-визвольних повстань саме тому, що польський шляхтич зачепив його родинне гніздо. Так, ми — домашні, але не приведи, Господи, чіпати нас у нашому домі. Цю рису ми беремо з собою і в третє тисячоліття. Вона, саме ця риса, принесла нам багато горя і страждань, бо двері нашого дому здебільшого були відкритими і тому частіше заходили вороги, як друзі.

Ми вперто витворювали свої традиції, свій характер і етнічний образ, навіть власну політичну систему, яка нам пасувала. Козацьке братство з етикою непохитного побратимства, прямі, демократичні вибори старшини і гетьмана, колегіальні рішення на Січі, виборні судді і відкрите судочинство, культ особистої і колективної свободи виключали навіть можливість рабства і кріпацтва аж до входження в Російську імперію. Навіть маючи незліченну кількість полонених, — у нас не було невільників. Нам завжди вистачало землі, простору і сонця. Та нам завжди бракувало саме колективного ґонору і національної самовпевненості — таких природних речей для наших багатьох сусідів. Особливо тих, які, ще не вміючи ходити і говорити, ледь відповзши від отчого порогу, стали називати себе «старшим братом». Звідси безліч наших драм і трагедій.

Перших шість століть цього тисячоліття таки були українськими. Ми протужно і рішуче утверджували себе на цій землі як самобутня, сильна і державна нація. Софія і Лавра своїми куполами світили на пів-Європи, наші ченці писали літописи, фіксуючи нашу історію для нащадків. На подільських пристанях стояли лодії, вивантажуючи найкращі товари з усього світу. На Андріївському узвозі вистоювали в чергах до наших князів іноземні посли. Ми жадібно засвоювали чуже, цікаве і прийнятне для нас, але передусім — свято пантрували своє, ділячись ним з іншими. Ми любили красу, навіть пишноту, хоч вони кололи очі нашим ворогам, принаджували їхню варварську похіть і руйнівну втіху.

Ми опосіли землю на дорозі з Європи до Азії і з Азії до Європи, на пограниччі двох цивілізацій — осідлої та кочівної, тому багато хто з нас узяв собі за філософію «моя хата скраю», відгородившись навіть від сусіда парканом, зате держава залишалася розгородженою і відкритою. Лише зараз, наприкінці тисячоліття, ми означаємо її реальними кордонами без колючого дроту. Для осідлої, яка рухається лише в часі, нації — це дивовижна рідкість. Тому впродовж тисячоліття ми не розширювали свою територію, а навпаки, — віддавали її, потверджуючи цим свою великість і навіть тюхтіювату щедрість.

Ми були сильними і впевненими в собі, наша молода кров грала, як брага, тому ми не боялися кровозмішання, не замикали на ключ свій генетичний код — це теж ознака потужної нації, її здоров'я і незнищенності. Татарська, монгольська й турецька кров підкинула в наші зіниці гострості, а на наші рум'яні лиця поклала смаглець, і ми від того стали ще красивіші й оригінальніші. Ляський чинник додав багатьом з нас (передусім — жінкам) шляхетної вишуканості, а можливо, й манірності. Ми нікого не асимілювали принукою, вони добровільно розчинялися в нашому середовищі, природно стаючи українцями.

Нашу тисячолітню історію не треба ні підмальовувати, ні чепурити, хоч її вихолостили й переписали на свій лад чужинці, відвівши у ній для нас роль другорядних статистів. У нашій історії є все: героїзм і ницість, жертовний патріотизм і відступництво, є лицарі і покидьки. Зрештою читати її можна і без брому, якщо не заламувати мелодраматично руки і хапатися за серце, а вперто думати над нею. Українська історія густо заселена особистостями. Іменними, а частіше — безіменними, без яких вона б ніколи не відбулася. Серед цих особистостей є все. Є постаті зрозумілі й однозначні, як Святослав, Богун, Наливайко, Мазепа, Стус, Чорновіл. Є загадково роздвоєні, розчахнуті, як Роксолана, Богдан Хмельницький, Гоголь, Хвильовий, зрештою — Кравчук. Є світлі, наче народжені з німбом, як Ярослав Мудрий чи Данило Галицький. Є сірі й невиразні, як Юрась Хмельницький. Є й не козаки, а лише політичні козачки, котрі прислуговували сильнішим, як брати Кирило та Григорій Розумовські, Голобородько, Підгорний, Щербицький, Івашко. Були й такі, які всю свою душу, долю і життя поклали на вівтар української волі, готові були навіть смертю своєю підтвердити те, що Україна не вмерла, як Калнишевський, Тарас Шевченко, Франко, Грушевський, Петлюра, Бандера, Шухевич, Світличний...

Я шукаю прикладу українця — цинічного і свідомого ката власного народу — і не знаходжу. Повторюю — свідомого, цілеспрямованого ката. Хіба що безіменні яничари з українських полків у турецькому війську. Бо навіть виконавці найбільшої трагедії останнього століття — винищення всього цвіту української нації в роки сталінщини — навіть серед них, які стояли «на перших номерах» (Якір, Косіор, Постишев, Каганович), — немає українців. Я нічого не прикрашаю, я й сам вражений цим фактом.

Одначе чи не на найвищому злеті нашого національного духу, здається, лише за єдину історичну мить до завершення формування й утвердження сильної, об'єднаної, амбітної держави Україна, з демократичним укладом життя, з миролюбним, домашнім характером — Доля відступилася від нас. За що саме — я не маю відповіді, я ще думаю над нею. Однак фатальна помилка Богдана у Переяславі — це вже наслідок, це — розплата. Багато хто буде не згоден зі мною, списуючи все лише на лукаву агресивність Росії, але я не хочу забувати того, що нація була вже морально зламана і виснажена, вона вже не мала ні сили, ні наміру відстояти навіть те, що значилося в Переяславській угоді.

Не маючи свого місця на історичному кону, нація відходить в історичну масовку, впадає у напівсон, пробуджуючись лише для того, щоб добути харч, поживитися та продовжити свій рід і знову, хай і сторожко, впівока, але — дрімати. Щоб — вижити. Навіть у рабстві. Двісті п'ятдесят років ми існували, як озимина під снігом.

Буде відчайдушна спроба Мазепи за допомогою шведів вирвати нас із рабства, але поразка Карла під Полтавою лише більше зажене нас у безнадію, забуття і безправ'я.

Проповідуватимуть Вишенський і Сковорода, але їх чутимуть лише одиниці. Засурмить «Енеїдою» Котляревський, але нація лише перевернеться на другий бік. «Я так люблю її, люблю...», «Загинеш, згинеш, Україно», «Поховайте та вставайте!» — з усіх сил волатиме до нас Шевченко, але вже мало хто повірить, що звертаються саме до нас, давно забутих Богом. Тим більше — нашою рідною мовою, яку вже вважають незаконною і — неіснуючою. Навіть мертва латина була в кращому становищі.

Із наших рук вибито шаблю, але в нас, хай і нелегально, але залишалося слово. Тому нація спромоглася на Франка, Лесю, Стефаника, Грушевського, Винниченка. Розвал назавжди Австро-Угорської та тимчасовий розпад Російської імперій дав нам змогу нагадати світові про себе: ми — українці є, ми хочемо мати свою державу... Та не доказали, бо під нашими вікнами вже стояли людолови Муравйова- вішателя.

Більшість українців (і я в тому числі) ніколи не чекають добра від високосного року. А були ж у нашій тисячолітній історії високосні століття. Чотирнадцяте. Криваве, позначене набігами орд, нищенням Києва, захопленням полонянок у ясир, чварами князів і морами. Вісімнадцяте. Повна втрата державності, знищення Катериною Січі, введення кріпацтва. Ми відкинуті на узбіччя історії. Надовго. У хвилини відчаю, думалось, — назавжди.

Та найтрагічнішим стало для нас двадцяте, високосне, століття. Після такого тотального геноциду комуністичним режимом, після таких масованих депортацій, розстрілів, «ламання хребтів» — годі було й думати про наше відродження.

Та ми з вами, братове, є. Є ми. Є наша Українська держава. Не така, якої хочемо, не така, якої варта наша багатостраждальна історія в цьому тисячолітті, означена велетенськими жертвами, приниженнями, занепадом, але іншої в нас сьогодні нема. І ніхто нам її не подарує. Мусимо пройти і це дантове коло самопорятунку, самоствердження і, зрештою, самовідродження у власному домі.

У це перше українське тисячоліття можна кинути наздогін каменюкою, бо воно було жорстоким і не завжди справедливим до нас, воно нас виснажило і провело крізь нелюдські тортури, воно трощило нас, місило, як глину, ділило, топило у горілці й безпам'ятстві, викреслювало із світової історії, опускало до ролі рабів, оздоблювало і знедуховлювало. Та ми цього не робимо, бо таки залишилися народом, нацією. Хай і хворою, знесиленою, але ж спраглою життя і перспективи. Тому ми виймаємо з-за пазухи, прощаючись із тисячоліттям, — не камінь, а наш глевкий, бо замішаний на сльозах і потові багатьох поколінь, український хліб. Ми — не культивуємо зла і ненависті, бо на собі спізнали їх мертвотний тягар.

Отож, дивлячись тобі вслід, ми, українці, кажемо: прощай, жорстокий часе, ми випили твою гірку чашу до дна, але не щезли, не розпорошилися по світу і не прокляли ні тебе, ні свою землю і Долю. Ми піднімаємо руку над чолом і неквапливо махаємо тобі навздогін рукою. І помічаємо, що рука наша тремтить від хвилювання.

Бачачи це, наші діти нас розуміють і — першими повертають свої обличчя у нове українське тисячоліття.

— Здрастуй. Це ми, українці... Ми вже за все розрахувалися сповна. Нарешті ми маємо право на щастя...

ХАРКІВСЬКА «ПРОСВІТА» ЖИВЕ І ДІЄ

18 листопада відбулася VIII звітно-виборча конференція Харківського об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка.

Із районних і міських об'єднань прибуло дев'яносто шість делегатів, багато гостей та симпатиків «Просвіти». Перед початком роботи просвітянський гурт «Харків'яни» (художній керівник А. Зорик) виступив із невеликим концертом, що налаштувало учасників конференції на конструктивну роботу. Відкрив конференцію голова Харківського об'єднання Всеукраїнського товариства професор А. Кіндратенко. В її роботі взяли участь голова Товариства «Просвіта», народний депутат України Павло Мовчан і відповідальний секретар Микола Нестерчук.

Робота Харкцвського об'цднання ябулаязосереджена ная такихянапрямках:

—я захистя тая утвердженняя украцнськоця мовия як державноц;

—я лекцйная тая лцтературознавчая робота;

—я культосвцтня;

—я правозахисна;

—я видавничая справа;

—я органцзацйная робота.

Просвцтяния Харкцвщиния наголошують, ящоя обласнця державнц орган, ,я в, конавчая владая не бажаютьяв, конуват, яваконцвяц положенья Конст, туцц.я Отож конструкт, внаяспцвпрацяямайжеянеможл, ва,ябоявладая перебуваця вярука. якол, шньоця партноменклатур, ятаямцжнародн, . злоч, нццв,ся Украцнськая держава,якяцяцяцямова,ятребуютьява- . , стуя якя зя бокуя громадськ, . органцзацйй,ятакяця окрем, . я громадян. я Правлцнняя тая акт, вцст, «Просвцт, »янап, сал, явел, чезнуякцлькцстьязверненьядоя державн, . я органцв,ябрал, я участь уярцзноманцтн, . я конференця. ная за. , стя тая утвердженняя укф рацнськоця мов, яякя державноц, в, ступал, яв я З Мц,я вустрцчал, ся цзя держадмцнцстрацця м, я рцзного рцвня,я ректорам, я вузцвятощо. я В судовомуя порядкуя домогл, ся скасуваннязрцшення Харкцвськоц мцськоця рад, я проя «двуяз, чцц». Безумовно,я громадськ, йя т, ск мацяпевнц,я очяцяслабкцянаслцдк, . Пр, наймнця зменшуцться я зроф сцйщенняя украцнцв,я пробудф жуцтьсяя самосвцдомцстьяя громаф дян. я Можна я булоя досягт, я значф нцш, . я успц. цв,якол, я бя украцнськц органцзацця ябул, я вгуртован, м, , аб, я власнеяя»я керцвн, кцвя цдпоф рядковувалося я загальноукраф цнськйя ядец,яаб, ятця амбцццц,яякц нцч, мя нея обцрунтованця цяцяна чомуя нея базуються,я ябул, я пр, ф тлумленця тая ядент, фцкованця в я в, ф конанояя роботою.

Наямовнцйян, вця достойноя труф дяться я просвцтян, :я К. я Балабу. а, А. я Коваленко,я А. я Зор, к,я Ю. Капустцная тая багатоя, нш, . .

Значнуя роботуя вяцьомуя наф прямкуя провод, тьяСпцлкая украф цнськ, . я в, кладачцв,яякуя очолюц професоря А. я Зор, к. я Цеяперф дусцмялекцц,яконцерт, я тощо. Слцдя вцдзнач, т, я роботуя В. я Овод, К. я Балабу. , .я Значн, йя в несокяу цюя справуя Ю. я Капустцноц:яцекурс, я для я керцвн, кцвя шкцля уя баф гатьо. я района. я м. я Харкова,я щоф рцчнця семцнар, я на я базця нацнофнальноця школ, фод, н, я «Берег, ф ня»,я показовця урок, я в я багатьо. школа. я м ста,я лекцця в я украцнофзнавства я уя Харкцвськомуя нацнофнальномуя полцте. нцчномуя унцф верс, тетця тая вцйськов, . я наст, ф на. .я Окрцмя того,я Ю. я Капустцна в, вчаця давця украцнськ я в, чацтая обряд, ,я упроваджуця ц. я у ж, ття я якя свята ф урок, ,я якця нефодноразовоя показувал, я поя тефлебаченню. я Частоя зя лекцям, в, ступал, я А. я Зор, к,я В. я Овцд,я К. Балабу. а.

Працюютьяагурт, я я—я фолькф лорн, йя тая бандур, стцв,я п, санф карства,я нацнональноця в, ш, вк, , ж, воп, су. я В я 1998 я роця Союз украцнокя США я вцдзнач, вя удожф нюя студцюя пр, я школця «Берег, ф ня» я грамотоюя зая участья у мцжнародномуя конкурсця «Пр, ф родаяцям, ». я Двая рок, я томуя пр, «Просвцтц» я створеноя гуртя «Харф кцв'ян, » я (. удожнцйя керцвн, кя— заслужен, йя працвн, кя культур, Украцн, ,я леня правлцння,я профф есоря А. я Зор, кя тая д, ректор гуртуя Л. я Зор, к,я якця працюють наягромадськ, . я засада.). я Гуртф плцдноя спцвпрацюця вя аркцвсьф к, м, я композ, торам, ,я поетам, , муз, кантам, .я Уя йогоя складця профф надя тр, дцтья п'ятья учасн, кцв. Вон, я зая своця кошт, я пош, л, сценцчнця костюм, .я Зая двая рок, колект, вя давя бцльшя якя п'ятдесятф 2, сячякн, жок. я Зая межця облас2ц, розцсланоя бл, зькоя2, сячця пр, ф мцрн, кцв. я «Просвц2а» я передпла ф чувалая деся2к, я украцнськомовф н, . я газе2я дляярцзн, . я ус2анов. Булоя розданоя понадя2р, дця2ь 2, сячякн, жок, я я в, давн, чомуя комплексця «Профф свц2, ». я Необ. цдноя вцдзнач, 2, я сафф мовцдданую я робо2уя Р. я Твердоф . лцбовоц, я О. я Мцзяк, я Г. я Бурденф ка.

Харкцвська я «Просвц2а» я в, дацф всеукраецнськуя газе2уя «Журавф л, к». я я М, нулогоя рокуя булоя соф рокячо2, р, я2, сячця передпла2ф н, кцв, я цьогоя рокуя—я двадця2ь 2р, я з я полов, ною. я Щ, раяподяф *завя професоря А. я Кцндра2енко. —я Требая вцдвер2оя в, зна2, ,я що м, я владця не по2рцбнц, я я можл, ф во, я цявайвц. я М, я можемоя оп, саф 2, я подця2ак, м, ,я якя вон, я бул, , нагада2, ,я. 2оя ця. 2оя пр, я влади, про2ес2ува2, я про2, я влоч, нцвя2а розбоцв. я0 еямалоя комуя подоф бац2ся. я Можл, во, я2омуя ця судя2ь «Просвц2у» я2оя газе2уя Джерельф це», я цоя навц2ь я деяк, мя суддямя адвока2ам я нея збагну2, я —я за ? о?! я Судя надя «П! освц2ою» я2а «Дже! ельцем» я ця суя2оя полц2, чф ноюя2оя ан2, ук! ацнськоюя сп! аф вою. я ! , я я кя2у2я в, на? я Влад, ? я Нц —я наша! я Боям, я дозволяцмоя2оп ф 2а2, я нашуя свя2уя землюя2оя папф*

Розмц! ковуюч, я надя2, м, я як ак2, вцзува2, я! обо2уя кожного, . 2оя вважця Яебеят! о Явц2ян, ном, паня Кцнд! а2енкоя навцвя2ак, й оЯь, я вдавало Яя яб, ят! цбн, йя фак2 «Яко Яьяд оя менеява2елефонував начальн, кя вокзалуця Яказав, я? о йогоя вжея замо! дуваяя як, й Яь чоловцкят! оя неп! ав, льноя нап, ф Яанея Ялово. я Яя Яказав, я якя Ялцд п! ав, льноя нап, Яа2, .я О Яьяя баф ч, 2е, я якя од, ня чоловцкя. од, 2ьяц доб, вацЯ2ь Яя. я Якб, ям, ,я ук! ацнцц, в Яця домагал, Яя, я 2оя йя Яп! ава булая б. я О2ожя к! апляя камцнь 2оч, 2ь. я Уят! о Явц2ян Яькцйя І обо2ц д! цбн, цьяне я буваці! я Як? оям, я не зда2нцявмцн, 2, я Я, 2уацця вцд! аф

концертцвя у я Харковця тая областц, в, ступая я поя радцо, я телебаченф ню, я пр, зеря багатьо. я фест, ф валцв. я Шкода, я якщоя я його дцяльнцстьяя гасне, я алеяся ьогоднц уя «Просвцт, » я нема ця кошт цвя на пр, дбання я музцнструментцв, я опф латуя робот, я удожньогоя керцвф н, кая тая на я транспортнця в, траф т, .

Правоза. , сна я роботая спряф мовувалася я кя на я за. , стя украцф нськоця мов, ,я тая кця я окрем, . я трофф мадян. я З я цц ця я метоюя пр, «Просвцтц» я булоя створеноя праф воза. , сну я групу. я) лен, я ця ця доф клал, я багатоя зус, ль, я аб, я заф побцт, я ця квцдацця я украцнськ, . я ц, ф 2яч, . я садочкцвця я 449, я 176, я 201 уя м. я Харковц. я Надавалася я ор, ф д, чна я до помогая я пцдлц2ка мя 2а соцціальноя неза. , щен, мя тромаф дянам. я Скажцмо, я ор, с2я В. я Мазф ня я за. , щаця вя суда. я ужея дефв'я2ь я мцсяцвя газе2уя «Джерельф це» я ця Харкцвська я «Просвц2у» я вцд злодцвя уя в я конц. я Поз, вачя нея ваф перечуця фак2цв, я наведен, . я у газе2ц, я ця цейя процеся квалцфцф куц2ь сяя я кя переслцдування я укф рацнцвя вя Украцнськйя державц.

Бцблцо2екая Харкцвськогоя2оф вар, с2вая «Просвц2а» я нара. овуц понадя двця2, сячця в, даньяця спр, я ц формуваннюя2оя поповненнюя укф рацнознавчоюя лц2ера2урою районн, . , я шкцльн, . , я вузцвськ, . бцблцо2ек. я Зая звц2н, йя перцод булоя переданоя цмя понадя п'я2ь

каяредак2ору я газе2, я Лцдця Ш, п 2оя працвн, куя Оленця Заседц. Обласная газе2оя «Джерельце» мацядвця2, сячця шцс2со2я передпф ла2н, кцв. я «Просвц2а» я цд2ф, маф лая газе2уя районного я об'цднанф ня я «Змццвя город, ще», я кая вя ноф вогоя рокуя с2ацяобласною.

Зая вц2н, йя перцодя просвц2я ф н, я обласногоя об'цднання я спр, ф ял, я в, даннюя газе2: я «Ве2еф ранськ я вцс2ц», я «Вцчов, йя дзвцн», «Зелен, йя шум», я «Дергачцвськ, й свц2ов, д». я Уя вв'язкуя вя цдв, щенф нямяцня я полц я графцчнця послуг, всця оп, н, л, сьяуя важкцйя фцнанф совцйя скру2ц, я бо я нема ця кош2цв ная друкя газе2, я «Журавл, к» я з грудняя цьогоя року. я) ерезя фцнанф совуя скру2уя вмушенця пр, п, н, 2, в, пуся газе2, я «Джерельце». Щ, роя вдячця 0 ен2ральному правлцнняя зая по2ужн, йя рцзоф граф, я я к, йя давя можл, вцс2ь я поф лцпш, 2, я нашця в, давн, чця спраф в, .

—я Органцзацйная робо2а Харкцвськоця обласноця «Профф свц2, » я спрямовувалася я на я лагодженняя дцлов, . я конс2ук ф 2, вн, . я с2о сункцвя цяв сцмая оргаф нцзацям, я нацнональнофдержавф н, цькоця орццн2ацця я0 ен2ральф н, мя правлцннямя «Просвц2, ». я Наф магацмосьяпрацюва2, я в я радоюф рек2орцвя унцверс, 2е2цв, я мцськ, м управлцннямя освц2, , я ця ле я нас2о працяя обмежувалася я2цльк, я розф мовам, я2оя обицянкам, », я—я ска ф

завя професоря А. я Кцндра2енко. —я Требая вцдвер2оя в, зна2, ,я що м, я владця не по2рцбнц, я я можл, ф во, я цявайвц. я М, я можемоя оп, саф 2, я подця2ак, м, ,я якя вон, я бул, , нагада2, ,я. 2оя ця. 2оя пр, я влади, про2ес2ува2, я про2, я влоч, нцвя2а розбоцв. я0 еямалоя комуя подоф бац2ся. я Можл, во, я2омуя ця судя2ь «Просвц2у» я2оя газе2уя Джерельф це», я цоя навц2ь я деяк, мя суддямя адвока2ам я нея збагну2, я —я за ? о?! я Судя надя «П! освц2ою» я2а «Дже! ельцем» я ця суя2оя полц2, чф ноюя2оя ан2, ук! ацнськоюя сп! аф вою. я ! , я я кя2у2я в, на? я Влад, ? я Нц —я наша! я Боям, я дозволяцмоя2оп ф 2а2, я нашуя свя2уя землюя2оя папф

люж, 2, я нас, я наш, . я п! о! окцв 2ак, мя в, ! одкам, я якя Буз, на: я бо вцльноя одя2ь я ця! озпа2я кую2ь я у Ве! . овнцйя Радця му2ан2, ,я? о посмцл, я пцдня2, я! укуя на я пцде! а всеук! ацнськоця о! ганцзацц «П! оЯвц2а». я Як? оям, я будемоя й дальця байдужця доя Я воцця долц, я2о 2! ебая очцкува2, я? еягц! шого. Полц2, каямцжна! одногоя Яцонцзф муя полягацвя2ому, я? обядо? енф 2уя з! уйнува2, я о Явц2у, я наукуя2а куль2у! у, я Яп! , я2, я мак Я, мальноф муя в, цздуя2алан2цвя в я Ук! ацн, я2а денацнонал цзацця нашоця молодц, а я Ук! ацнуяпе! е2во! , 2, я на я Я, ф ! ов, нн, йя п! , да2оя ка США я 2а цз! ацлю. я Т! ебая вазнач, 2, ,я? о вяцьомуя п! , я нащийя бездця льно Я2ц 2а я мовчазномуя по2у! анця вон, до Я я гл, я вел, к, . я у Я пц. цв», я—я теф ! еконан, йя голова я Ха! кцв Яькоц «П! оЯвц2, ».

Розмц! ковуюч, я надя2, м, я як ак2, вцзува2, я! обо2уя кожного, . 2оя вважця Яебеят! о Явц2ян, ном, паня Кцнд! а2енкоя навцвя2ак, й оЯь, я вдавало Яя яб, ят! цбн, йя фак2 «Яко Яьяд оя менеява2елефонував начальн, кя вокзалуця Яказав, я? о йогоя вжея замо! дуваяя як, й Яь чоловцкят! оя неп! ав, льноя нап, ф Яанея Ялово. я Яя Яказав, я якя Ялцд п! ав, льноя нап, Яа2, .я О Яьяя баф ч, 2е, я якя од, ня чоловцкя. од, 2ьяц доб, вацЯ2ь Яя. я Якб, ям, ,я ук! ацнцц, в Яця домагал, Яя, я 2оя йя Яп! ава булая б. я О2ожя к! апляя камцнь 2оч, 2ь. я Уят! о Явц2ян Яькцйя І обо2ц д! цбн, цьяне я буваці! я Як? оям, я не зда2нцявмцн, 2, я Я, 2уацця вцд! аф зу, я2оя цьогоя необ. цдноя домагаф 2, Яья по Яп цдовно, я невел, к, м, к! окам, ,я боя! обо2, я вяна Яянеф поча2, йя к! ай. я Щоя! об, 2, ? «П! о Явц2а» я нея вцд Я2уп, ла, я доф магаюч, Яья у2ве! дженняя ук! ацнф Яькоця мов, я якя де! жавноця вя уЯц. Яфе! а. я Я у Я пцльного ж, 2а, я ця? об в, . ованняя уяд, 2яч, . я Я адочка. 2оя школа. я булоя2ц ільк, я нацціоф нальн, м. я Назв, я вул, ць, я мцЯ2, я Яцл маю2ь я бу2, я в, ключноя ук! ацнЯькц зая змцЯ2омя ця фо! мою. я Як, м можея бу2, я нацціональнея в, . оф ванняя уя школц, я якая! оз2ашуваф ла Яя я на я вул. я Ленцная я боя, цншоф гоя бцльшов, ка, я я ба2ьк, я п! аф цюю2ь я уя а! 2, ц ця я якого Яья п а! 2ф з'цзду?! я Реклама я2оя в, вцЯк, я маф ю2ь я бу2, я2, ц ільк, я ук! ацнЯьк, м, . Головнея—я зая! обо2у!»

Вя обгово! еннця доповцдця2а звц2уя! евцзцйноця комцЯцця взял,

учаЯ2ьяК.яБалабу. а,яВ.яКоваленф ко,якцязагоЯ2! , л, яувагуяанеф об. цдноЯ2цяоб'цднанняанацюф нальнофце! жавн, цьк, . яЯ, л,яцяце н, нцяпов, нноя Я2а2, яодн, мяцз важл, в, . язавданьяк«П! оЯвц2, ». О.яМа! ченкоягово! , вяп! оянеф об. цднцЯ2ьят! омадЯьк, . язуЯ, ль ? одояпе! ейменуванняявЯц. я! аф йонцвяяХа! кова,ябоявон, яноЯя2ь цменаябцльшов, цьк, . явождцв. НаголоЯ, вянаяЯ2ому,я? ояХа! кцвф Яьк, йянацюнальн, йяунцве! Я, 2е2 ? ея йя доЯцяцяба Я2цономя! оф ЯцйЯькогояшовцнцзмуявяоблаЯ2ц. Уяв, Я2упа. яделега2цвя! айонн, . 2оямцЯьк, . яоб'цднанья,шлоЯяяп! о необ. цднцЯ2ьявгу! 2уванняядемокф ! а2, чн, . яЯ, ляцяя ольявяцйяЯп! авц п! оЯвц2н, цьк, . яо! ганцзацюй.яВ. КаЯьяненко,яяВ.яКцбкало,яВ.яЗуф ба! ,яЯ.яЛ, 2в, нчук,яА.яГлу? енко, П.я) е! емЯьк, йя наголошувал, , ? оЯяЯцдяв, . овува2, явят! омадян Ук! ацн, явмцнняявцдЯ2юва2, яЯвою гцднцЯ2ьяцяп! ава,явалуча2, ядоя п! оф Явц2нЯьк, . ялавяЯвцжцяЯ, л, .

Вцдповцдальн, йяЯек! е2а! яТоф ва! , Я2вая «П! оЯвц2а»я М.я Неф Я2е! чукяуяЯвоцйяп! омовцянагоф лоЯ, в,я? ояХа! кцвЯькцйяк«П! оЯвц2,» довод, 2ьЯяяп! ацюва2, я вя надф зв, чайноЯякладн, . яумова. .яТу2 2ая? еявяК! , муяцяная ДонбаЯц гнцздя2ьЯяяба Я2цон, яшовцнцзмуя2а ук! ацнонена в, Ян, ц2ва.яОЯобф л, вояцеяп! оявляц2ьЯя,якол, ,яп! , ф к! , ваюч, Яьяза. , Я2омяп! авянаф ціональн, . яменш, н,яцяЯ, л, я! озф палюю2ьяво! ожнечуяцяв, н, кацЯоцціальнаянап! уга.яП! , кладом можу2ьяб у2, я Яудовцяп! оцеЯ, п! о2, яХа! кцвЯькоцяк«П! оЯвц2, ». АлеяЯвоцм, яп! , нц, пам, яук! ацф нЯ2воянеяпоЯ2уп, 2ьЯя,янамянема куд, ядцва2, Яяя—ям, яная Явоцй землцяцяябудемоябо! он, 2, яЯвоц Ялово,я Явоюя куль2у! у,я Явою землюяцяЯвоюягцднцЯ2ь.яАядля цьогоя по2 цбноя об'цдна2, явЯцявуф Я, лляянацюнальнофіа2! цо2, чноф гоя ук! ацнЯ2ва.я0 , мявавжд, явайф малаЯяяк«П! оЯвц2а»,яцеябулоя цяц одн, мяцзяголовн, . язавданьянаф шоцяо! ганцзацюц.яНеявяяго! ам, в, бо! , .яДужея оче2ьЯя,я? обяцо ццяцяподцяу2во! , вЯяяблокянацюф нальнофце! жавн, цьк, . яЯ, л.яТож ! обо2уя2! ебаяп! овод, 2, яак2, вф ноя цяпоЯлцдовно,яна! о? уюч, Явоюяпо2угу.

Зяп! омовоюяв, Я2уп, вяГолоф ваяВЯеук! ацнЯькогоя2ова! , Я2ва «П! оЯвц2а»,яна! одн, йядепу2а2 Ук! ацн, яПавлоя Мовчан.

Заявел, к, йявнеЯокяуяЯп! аву ук! ацнЯькогоя нацюнального вцд! одження,явмцненняяду. овф н, . яоЯновянашоцяде! жав, ягоф ловуяХа! кцвЯькоця«П! оЯвц2, » п! офеЯо! аяА.яКцнд! а2енкаянаф го! одженоямедаллюя«П! оЯвц2, » «Будцвн, ч, йяУк! ацн, ».

Робо2уяп! авлцнняя2аяголов, в, знаноязадовцльною.яНаяноф в, йя2е! мцнявновуяоб! аноя голоф воюяХа! кцвЯькоцяоблаЯноця«П! оф Явц2, »яА.яКцнд! а2енкаявяодн, м голоЯомя«п! о2, ».я П! , йня2о зве! ненняядоя П! ез, ден2аяУкф ! ацн, яная пцд2! , мкуяУ! ядуяВ. Ю? енка,ядояо! ганцвямцЯцевоц влад, я? одояу2ве! дженняяде! ф жавноцямов, .

Ха! кцвЯькая«П! оЯвц2а»як, ве цяцц!

Микола НЕСТЕРЧУК

— За десятиліття, що минає, витворилося десятки національно-демократичних партій. На превеликий жаль, вони не стали тією силою, яка б могла змінити всю ситуацію в державі. Якщо ми будемо говорити про проблеми національні у відриві від політичних, то справа не рухатиметься, і це буде доти, доки ми не спроможемося на всіх рівнях влади мати своїх людей. Самоврядування — це тоді, коли воля більшості вирішує все, коли опозиція має право на голос і відповідні реакції. Доти, доки ми не матимемо гармонійного співвідношення влада — опозиція і навпаки, то матимемо те, що маємо, за висловом Л. Кравчука.

Чому активно відбуваються такі зміни, такі трансформації у суспільстві і саме у владі? Чому референдумна процесія зараз підходить до піку в парламенті? Чому те, що було накинуте суспільству, хочуть реалізувати?! А для того, щоб домогтися абсолютного контролю в державі, щоб не було жодної опозиційної думки — чи правого національного, чи лівого соціального спрямування. Це не має значення. Головне, щоб її не було! І тому влада домагається кадрових змін, як це швидко сталось у Харкові. Готується до виборів партія влади, раніше це була НДП, а тепер СДПУ (о). Сьогодні вона значно серйозніша і мутантніша.

Я говорю про суть проблеми, щоб ми її зрозуміли. Бо громадські організації не мають сьогодні місця у законодавчому процесі, бо ми не правосуб'єктні у виборах. Громадські організації вилучені з виборчого процесу. Це була найбільша помилка наших партійних радикалів. Вони голосували, щоб громадські організації не брали участі у виборах і навіть ті громадські організації, які нараховують сто і більше тисяч. А на ту пору їх було дві — «Просвіта» і РУХ. Ми мали право брати участь і впливати на вибори на всіх рівнях. Абсолютизовано поняття партії без розуміння того, що партії не дадуть бажаного результату. А сьогодні ви бачите, як нав'язують думку, що мажоритарна система найкраща, — тому що вона дає можливість скоробагатькам скупити всі голоси. Довибори показали, що можна впливати тільки грошима, і тому я говорю про політичний стан в Україні, щоб було зрозуміло, як потрібно діяти. Маю на увазі нинішню ситуацію. Необхідно скоординувати дії і бити в одну точку. Нині це — підтримка уряду Віктора Ющенка, який не дає розкрадати Україну олігархам.

У нас є надзвичайно серйозний противник, який сформувався протягом останніх п'яти років. Раніше були — ліві і праві, а тепер з'явилася третя політична сила. Вона усуває з політичного поля праву національну, бо це є найсерйознішим опонентом. Вона їм непотрібна. Вони хочуть залишитися, використавши модель фіналу президентських виборів: Симоненко і представник влади. Симоненко їм потрібен, ми — непотрібні. Застосовуються всі технології, щоб не відбулося найважливішого — **консолідації** — на правому крилі. Тому, коли ви питаєте, чому немає правих у структурах виконавчої влади Харківщини, то, зрозуміло, їх і не буде доти, доки ми не сконсолідуємося і покажемо, що ми — сила. Нас провокують на окремі спорадичні акції, скажімо, побити вікна, фізіономію і так далі. А все це від безпомічності. І показують на нас, що ми неспроможні на більше. Оце нам і будуть нав'язувати!

Я бачу сьогодні одну можливість розв'язання проблеми — це сконсолідуватись уже зараз. В Україні п'ять потужних громадських організацій. Зрозуміла річ, що закон про вибори не залишить місця громадським організаціям. Отже, потрібно долучатись до якоїсь політичної сили. Звісно, що це має бути національна сила, національно-демократичний блок, сформований навколо В. Ющенка, — він сьогодні, мабуть, єдиний, хто може зцементувати всі праві уламки, які залишилися: три РУХи, чотири УРП... Перелік продовжуйте самі. А опоненти готуються до виборів. Перший блок — Демократичний союз, Трудова Україна; другий блок — партії праці, пенсіонерів, «Солідарність», «Відродження реґіонів» — оце все створюється для того, щоб цим кулаком дотрощити нас. У них є великі фінансові ресурси, вони перекуповують наших людей. Через бідність ми не можемо зібратися всі великою силою, скажімо, до Києва і продемонструвати свою потугу. А там діють гроші. Ми це знаємо прекрасно. Які перспективи при такому розкладі сил у Верховній Раді? При загальній кількості триста депутатів сто п'ятдесят — мажоритарники, які будуть перекуплені (приклади з довиборами це підтвердили), сто п'ятдесят — вибираються олігархами. Все відбувається при абсолютному адміністративному контролі. Нам місця нема, нас витіснять, якщо ми не об'єднаємось! Треба сказати про консолідацію за мовним, культурним і релігійним питаннями. Це те, що ставиться в основу політичного об'єднання. Блукаючи по партіях, ми взагалі залишимось поза сферою політичного впливу. Навіть тією кількістю, що маємо, не пройдемо. Ми тоді не матимемо нічого. Нам не дадуть оскаржити жодного випаду проти українства.

Центральне правління «Просвіти» ухвалило провести на другий день після з'їзду Всеукраїнське віче із п'ятьма громадськими організаціями, аби дати приклад, що громадськість об'єднується. До того часу ми обов'язково введемо членські картки. Це той самий партійний квиток, де обов'язкова реєстрація, обов'язкове поширення, множення наших осередків по школах, навчальних закладах, всюди, а нам дозволено це колегією Міністерства освіти і науки України. Наші осередки можуть діяти всюди і цим потрібно скористатися. Ми мусимо це робити! Головна справа на Слобожанщині, як і у Львові, національна, бо навіть у Львові місцева влада нічого не може вирішити сама. Це можливо буде тоді, коли відповідні сили діятимуть у Верховній Раді. Такі закони демократії. І що б не робив І. Драч, він не може позбавити ліцензій тих, хто поширює антиукраїнський матеріал. Він не має на це права.

І це добре, що наші люди при владі і можуть хоч якимось чином впливати. Добре, що В. Ющенко пішов на прем'єрство. Вони побачили, що дійсно почалася конкретизація у справі українського національного відродження. І найяскравішою постаттю, яка має найбільш реальні шанси бути президентом України, є В. Ющенко. Його обстрілюють звідусіль. Сам Президент постійно дає негативну оцінку урядові. Значить, бояться! Ось у чому справа. Формують думку Президента ті, хто стоїть біля нього. Нас там немає. А нам треба було б прориватись. Це добре, що там є М. Жулинський, який час від часу якось впливає на ситуацію. Або, скажімо, І. Плющ. Він щось може порадити, щось скаже, від чогось застереже. Хочу висловити головну думку — ми маємо бути не тільки воїнами-борцями, але й мудрими політиками! Щоб нам розбудувати магістральні справи, необхідно використовувати всі засоби.

Зверніть увагу на позицію М. Жулинського за публікацією в газеті «Слово Просвіти», де він говорить, що державна ідеологія — це українська ідеологія, українська справа. Це має стати настановою кожному чиновнику, який вагається. Будь-який матеріал слід робити швидко і оперативно. Треба якусь допомогу, то ми організуємо. Маємо вийти із власного гетто. Я думаю, якщо ми тільки почнемо розширюватись, то справи підуть на краще.

До Правління, до керівництва в областях треба долучати молодь. Мусимо бути сьогодні гнучкими і разом з тим — концентрованою силою, яка об'єднує. Щоб залишився український елемент з українською ментальністю і українською програмою. Ті, що при владі, добре знають, що ліва ідея житиме доти, доки є злидні. А ці, що при владі, усе робитимуть, щоб були злидні. Їм політично вигідно це робити.

В. Ющенко почав усе це розбирати. Він дбає, щоб люди мали тепло і шматок хліба. А інакше це не потрібно, бо в злиднях людина атрофована.

Не полишаймо в «Просвіті» політично-просвітницьку боротьбу, спрямовану на самоорганізацію народу. Діймо на засадах моральності, законності, виважено і дружно. Підтримуймо розумного і чесного лідера!

Дуже серйозною залишається проблема інформаційної сфери. Ми не можемо здавати жодної нашої інформаційної позиції. Більше того, потрібно їх відвойовувати. Треба мати свій час на радіо, треба готувати програми. І це відповідно до урядової програми, яка закріпила за «Просвітою» цілу низку позицій. Потрібно невтомно піднімати мовні питання, духовні, питання культури — це все державна справа. Ми — її носії, ми повинні домагатися фінансування із місцевого бюджету, тобто державного, коштів на упровадження державної мови. Необхідно долучати людей і готувати такі програми. Центральне правління гарантує підтримку, оскільки нам гарантує підтримку В. Ющенко, і це записано рядком держбюджету.

Я побував на кількох крайових конференціях і переконався, що «Просвіта» залишається тією конструктивною силою, на яку може спиратися розумна і чесна сила при владі, разом з нами прагнучи вивести українців з кризи економічної і духовної.

Інф.

Павло МОВЧАН: «ОПИРАТИСЯ НА РОЗУМНУ І ЧИСТУ СИЛУ!»

30 листопада цього року відбулося засідання Центрального правління Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка. Основним предметом обговорення була підготовка до VI з'їзду «Просвіти», хід звітно-виборчих крайових конференцій, політична обстановка в Україні, роль просвітян у створенні потужної правиці в нинішній ситуації, відстоювання національного інформаційного простору. Газета «Слово Просвіти» звернулася до голови Товариства, народного депутата Павла Мовчана з проханням прокоментувати ці питання на шпальтах нашого видання.

ТУРБОТИ ПРОСВІТЯН БУКОВИНИ

9 грудня 2000 року відбулася звітно-виборна конференція Чернівецької обласної організації «Просвіта», що зібрала 171 делегата від районних, сільських і міських організацій Буковинського краю. Зі звітною доповіддю виступив голова обласної «Просвіти», доктор філологічних наук Віктор Косяченко. Просвітяни Буковини схвалили роботу обласного правління і знову обрали своїм головою пана Віктора Косяченка. «Слово Просвіти» пропонує увазі читачів його звітну доповідь (скорочено).

Л ученцяднцявал, ш, л, Яяядоваф ве! шенняяневгомонногояХХ Я2олц22яцзябезлццчюяйогоявав, . ! ень цятлобальн, . яЯ2 уЯцв.яцяЯ2, мябцльше вцд! адно,я? оядояде! жавногоякаф ленда! яяУк! ацн, ямайжеяпо! учявп, ф Яаноя уя пам'я2куяг! омадянамяХХц Я2олц22яядва,яздавалоЯяяб,яцддаленц заявмцЯ2омя2аямцноянояцднанцяпюдЯьф к, м, ядолям, ят, Я2опадовцядпц.яПе! ф ш, йяцзян, . я—яДеньяук! ацнЯькоцят, ф Яемно Я2цяЯ2аямов, яцяд! уг, йя—яДень же! 2яя голодомо! уя ця полц2, чн, . ! еп! еЯцй.яцяЯп! авдц,ят! о2ягомявцкцв чуж, нцц,якцят! агнул, ябудува2, яЯвоц «вел, кц»я де! жав, ,я поЯягал, я не л, шеяяанашуяземлю,яаяйяяанашу мову.яМацмоядоб! еятам'я2а2, ,я? о вябо! о2ьбцязя2, м, япоЯяганням, ,яу бо! о2ьбцязаяЯвя2уят! авдуяцят! аво вцльноя володц2, янайдо! ожч, м, ,яБоф гомя да! ован, м, я мацЯ2ноЯ2ям, ! цдноцяземлцяцяЯ цдногоЯяповая, нуло неяоднеяпоколцнняяк! а? , . яЯ, нцвяц дочокянашогояна! оду.

Пцдб, ваюч, ятцдЯумк, ям, нулого п'я2, ! цччя,яняеяможнаябодайяко! о2ф коняеЯказа2, ят! оя2цяЯоццальнцяцятоф лц2, чнцяумов, ,явяяк, . ям, ятте! ебуваф л, я2аяйян, нцятте! ебуваацмо.яЕконоф мучнаяк! , за,я ! онцчнцянепла2ежц,явуф божцнняяш, ! ок, . яве! Я2вяна! одуяц шв, дкея збагаченняя невел, коц кцлькоЯ2цяЯ2акяяван, . янов, . ,я? ояв, ф гулькнул, яцзякол, шнц. ,яобумов, л, помц2неяна! оЯ2анняяЯоцциальноц нап! уг, явяЯуЯпцльЯ2вц.яАяядемок! аф 2, зацяяцятто! одженаяеюятцпе! 2! оф фованаябага2опа! 2цйнцЯ2ьяв2ягую2ь г! омадянаяуятолц2, чнеят! о2, Я2оянф ня.яцян, янеянайп! , к! цшеявя2омуят! оф 2, Я2оянцця—я не. 2ування,я ая 2оя й вцдве! 2, йяЯп! о2, вяза. одам,яЯп! яф мован, мянаявмцценняяУк! ацн, яяк незалежноцяде! жав, ,яне. 2ування по2! ебам, янаццональнофцу. овного вцд! одженняяцяко! цнноцянацц.яУкф ! ацнЯькаямовая п! оголошенаяде! ф жавноюя2аятозбавленаяде! жавноц пцд2! , мк, ,яая2ояйяп! , ! цвнянаядо зв, чайного,явцдповцдноя? еяйяопоф да2ковуваного,я! , нковогоя2ова! у, оп, м, лаЯяяанявадвц! ка. яЯучаЯного цнфо! мацційногоят! оЯ2о! у.яцянеяд, вф но,я? оятлеканая! цзн, м, явел, коде! ф жавн, кам, язневагаядоявЯьогояукф ! ацнЯькогоявамцЯ2ьяя2ого,я? обяЯпаф да2, ,явяУк! ацнЯькцйяде! жавцятояЯу2ц на! оЯ2ац.яЗгадаймояЯе! цюяне! озф к! , 2, . яуб, вЯ2вя—явцдя2ележу! налцф Я2аяБойкая2аяфцнанЯ, Я2аяЯ ге2ьмана дояполц2, кая) о! новолая2аяЯпцвака Бцлозо! а.яВцдве! 2оятаплюжа2ьЯяяу п! еЯцяЯвц2ччцяук! ацнЯькоцянацциональф ноцяцдец,яаяЯудоваявладаянеядац цьомуяналежноцяоццнк, .яЯк? оявауф важ, 2, ,я? ояоЯвц2оянаяС. одцяцяПцвднц Ук! ацн, ,яв, ? аяшколаяуятте! еважнцй бцльшоЯ2цявакладцвцяЯамеяук! ацнЯьф кеявцйЯькоя2акцявал, шаю2ьЯяяв! оф Яцй? ен, м, ,я2ояЯ2анеяццлкомяочеф в, дноюяп! ямая заг! озаяняя л, ше у! аженцйячужомовн, м, я наша! уф ванням, яук! ацнЯькцйямовцяякяде! ф жавнцй,яаяйяЯамцйянацциональнцйябезф пецця нашоцяде! жав, .

З! озумцло,я? оя Това! , Я2во «П! оЯвц2а»янеяможеяБу2, яцяняебуло байдуж, мядоя2ого,я? оявцдбувалоЯя цявцдбуваць2ьЯяявянащийяк! ацнц,яц,янеф зважаюч, янаяекономичнцяйяполц2, чнц нега! азд, ,я п! агнулоя в, конува2, Я2а2у2нц,яваповцданцяпопе! едн, каф м, ,ят! оЯвц2н, цькцяобов'язк, .

П! авлцнняяоблаЯногояоб'єднанф няяп! овод, лояЯвоюя! обо2уянаяязаф Яада. яконЯ2 ук2, вноцяЯпцвпацця владн, м, я Я2! ук2у! ам, яоблаЯ2цяй мцЯ2а,яцзя0 ен2! альн, мят! авлцнням ВЯеук! ацнЯькогоя2ова! , Я2ваяк П! оф Явц2а»,я! айонн, м, яйогояланкам, , жцноч, м, я 2ова! , Я2вам, я нашого к! аю,язок! емаяСоюзомяУк! ацнок 2аяЛцгоюяук! ацнЯьк, . якцнок.яВцдпоф вцдноняйяп! , ймал, Яяяплан, ядцяльф ноЯ2цяя2аявж, вал, Яяява. од, ядоя ц. ньоц ! еалцзацццц.яПевнуядопомогуявяцьоф муятподавал, яоблаЯнеяйямцЯькеяупф ! авлцнняяоЯвц2, я2аяцншцяде! жавнц Я2! ук2у! , яоблаЯ2ц.

ОЯновнаяувагаяп! авлцнняяобф лаЯногояоб'єднанняябулаяЯп! ямоф ванаяямаЯовофя! оЯвц2н, цькуя! оф бо2у.яВцдзначал, Яяяовцлейнцяда2, в, значн, . яг! омадЯьк, . яцякуль2у! ф н, . ядцячцвяУк! ацн, ,явя2омуян, Ялцяй 2, . ,яч, яядоляяпов'язанаязянаш, м к! ацмя(Во! обкев, ча,яКоб, лянЯькоц, Вцльде,яЗагула,яМа! фццв, ча,яМ, коф лайчука,яЯ! емчука).яО! ганцзовуваф л, ЯьяБеЯцд, яцяпекцццявянавчальн, . заклада. ,явцйЯьков, . ятцд! оздцла. , уЯ2анова. я2аятцдп! , цмЯ2ва. .яВлашф 2овувал, ЯяявуЯ2! ччцявянауковцям, , п, Яьменн, кам, ,я! омадЯьк, м, ядцяф чам, .я Запам'я2ал, Яяя йя науковоф п! ак2, чнцяконфе! енццц,яобгово! енф няя ак2уальн, . я подцйя 2аяп! облем чаЯу,яая2акожяк! углцяЯ2ол, »,яконф ку! Я, я2о? о.яС2ал, я2! ад, ццйн, м, яв наЯяконку! Я, ян, 2цвфеклама2о! цв, ? оя.. ят! оводя2ьяуяшкола. ят! оЯвц2яф н, якафед! , яук! ацнЯькоцятц2е! а2уф ! , я) е! нцвецькогоянацционального унцве! Я, 2е2уя(завцдувачят! офеЯо! Мельн, чук)я? о! ччняя уп! одовж ШевченкцвЯьк, . яднцв.яШ, ! окояобф гово! ювавЯяя п! оек2яКонЯ2, 2уццц Ук! ацн, .яПомц2н, мяяв, ? ем,ягадаю, нея2ильк, яБуков, н, яЯ2ал, яконфеф ! енццц:якУк! ацнЯькаямовая наяБукоф в, нц:ям, нулеяцяЯучаЯне»,якПе! едайф моя на? адкамянашяЯка! бя—я! цдну мову»,якМ.яМа! фццв, чя—ятое2,ятеф дагог,ят! омадЯьк, йядцяч».яВажл, ву п! оЯвц2н, цькуя! ольявцдцг! ал, ят! оф веденцяяоблаЯ2цяяятцд2! , мк, яобф лаЯноцяде! жавноцяядмцнцЯ2 ацццяконф фе! енццця2аяЯ! оч, Я2оЯ2цядоя 1 30ф ! ччняякП! оЯвц2, ».яНеяможнаяеявгаф да2, я232яцяконфе! енццй,ят! оведеф н, . ява. одам, я) е! нцвецькогоянацциоф нальногоя3нцве! Я, 2е23,явяяк, . якаф 2, вн3я3чаЯ2ьяб! ал, яна3ковццфя! оф Явц2н, .яП! оянаЗковофя! оЯвц2н, цьф кеяЯп! ям3ванняяцяЯ3Яп цльн3яак23ф альнцЯ2ьявгадан, . ява. одцвяЯвцдч, 2ь колояобгово! юван, . ят! облем.яА Яаме:якБцблцяяцяЯвц2овяятц2е! а23! а», «ЕмцнеЯк3яцяУк! ацна»,якО.яКоб, ф лянЯька:япоглядяяяж, 22яяцяя2во! чцЯ2ь зякцнцяяХХяЯ2олц22я».

Ак23альноюяБ3ляяцявал, шаю2ьЯя дляянашогояТова! , Я2ваяп! облема взацмозв'язк3ямцжяоЯе! едкам, яБ3ф ков, н, язяоЯе! едкам, яС. цдногояц Пцвденногоя! еццонцвяУк! ацн, ,явя3кф ! ацнЯьк, м, ят! омадам, яЯ3Яцднц. яР3ф м3нцяцяМолдов, .яХоче2ьЯяявцдзнаф ч, 2, ,я? оя йязаян, нцшнц. яЯкладн, . обЯ2ав, няБ3лоят! оведенояя2акцяяаф . од, ,якяобмцнятцдяяЯяканцк3ля т! 3ф пам, я3чнцвяцзяЯцляБан, ловяцяКам'ф янк, я2аяХо! 2, цьк, мя! айономямцЯ2а 3апо! цжжя.яНаяжаль,яцейява. цдятпок, ? оявал, ш, вЯяя2цльк, яяЯк! ав, мяепцф зодомя3ядц2ейя2аяв, . ова2елцвф3ч, ф 2елцв,я? оя.. яЯ3п! оводж3вал, .

БцльшяЯ, Я2емнцявв'язк, явдцйЯнюф вал, ят! оЯвц2н, фиа3ковццяфцлологцф чногояфак3ль2е23янашогоя3нцве! ф Я, 2е23я зя кафед! оюя 3к! ацнЯькоцф мов, я2аятц2е! а23! , яБельЯькогоя3нцф ве! Я, 2е23,ядеян, 2авяпекцццядоцен2 Скаб,якЗд, явцдб3лаЯяяцкавяятоцздка г! 3п, ят! оЯвц2н,якцят! овел, я ядяв3ф Я2! ччейяв3нцве! Я, 2е2ц,я3ашколцямцЯ2а Р, шкан, ,яая2акожязавезеноя ч, маф л3яяпа! 2цюя. 3дожньоцялц2е! а23! , , пцд! 3чн, кцв,якЗ! налцвякЛаЯ2цвка», «Б3ков, нЯькояжЗ! нал3»яцяч, яне найбцльш3я в2ц. 3я 2ам2ешнц. я 3кф ! ацнцЯ2цвя—я1 1ф2омн, йяЯловн, кя3кф ! ацнЯькоцямов, .

Мацмоякон2ак2, яцзяСпцлкоюя3кф ! ацнцвяР3м3нцц,явок! емаяС3чавЯьф когояовц23.яНе? одавноя! 3паятеф дагогцвяцяЯ23ден2цв,яочолюваная п! оф ! ек2о! омя зя навчальнофя, . овноц ! обо2, я п! офеЯо! омя Попов, чем, поб3валаявяС3чавЯькомЗяЗнцве! Я, ф 2е2цяцявзялая3чаЯ2ьяЗяяваключн, . яЗ! оф п! авлцнняяТова! , Я2ваяк П! оЯвц2а» Ана2олццмяПог! цбн, м.яП! оЯвц2н, Б3ков, н, яп! , . , льнояз3Я2! цл, япоф вцдомленняяп! оя2е,я? ояцьогоязнаф ногоявченогоя,ят3блцц, Я2аяв, Я3н3ф 2оянаявдоб32яяНацциональноцят! емцц цменцяТ.яГ.яШевченка,яцявцдя? , ! ого Яе! цяяв, ча2ьяйомЗяЗЯпц. 3.

Пе! елцченця2аяйябага2оянш, . Яп! авянеяоде! жал, ябяналежного вцдгомон3,янеяб3дьявон, яЯвоучаЯно оп! , людненцявя3Мц.

П! о2ягомявцц2ногояпе! цодЗянашц п! оЯвц2н, яб! ал, я3чаЯ2ьяцявя! ядц г! омадЯькофіолц2, чн, . якяццй.яЗокф ! емаяцявя2цй,я? оя,цявцнцццовалоя0 енф 2! альнеят! авлцнняЗявцдповцдьяна вб, вЯ2вояна! одногоя0! 2, Я2аяУк! ацф н, яцго! яяБцлозо! а.яУяцьомЗявлоч, нц 3ко2! еяв, яв, лояЯебеяозлобленеяЗкф ! ацнонена в, Ян, ц2во,я якомЗя не дацЬЯяяналежнаявцдЯцчявябок3ят! оф к3! а23! , яцяЯ3дцв.яТом3яБ3ков, нЯькц п! оЯвц2н, я азомявяцнш, м, янацц оф нальнофяа2! цо2, чн, м, яоб'єднанняф м, ятцд2! , мал, яцюяцнцца2, вЗяцявзяф л, я3чаЯ2ьяЗяпцке23ваннц.яТаяйяна Я3чаЯномЗяе2апц,яЗя одцятцдго2овк, дояне! говогояв'єздЗякП! оЯвц2, »,янам належ, 2ьяак2, внцшеяв, Я23па2, я з оЯЗдомя! цзн, . ят! оявцвяан2, Зк! ацнф Я2ва.яАджеяцея2ильк, ядляябо! зоф п, Яццвяжов2оц,якяк К, евЯк, еяведоф вцд! одження,ятов, ннцявна2, ,я? оядля наЯя! єднаямова,якяцяЯ! єднаяземля, наякцйяЯпоконвцкцвяк, вемо,яняякоф нек»,яаят, 2анняяж, 22ян, яЯме! 2ц.яц найпе! шеяяавданняя3к! ацнЯьк, . па2! цо2цв,яая2, мябцльшеянаш, . яобф ! анццв,яв, к! , ва2, явЯц. ,я 2о,ямаЯк3ф юч, Ья я «найдемок! а2, чнцш, мя деф мок! а2омянцб, 2оянезалежноц»яУкф ! ацн, ,яЯвоцм, ят, цемц! н, м, ят, Яанф нням, я2аят! овокацційн, м, яфальш, вф кам, янамагац2ьЯяядеЯ2абцлцз3ва2, Я, 23аццюявя! ацнц,ятцдц! ва2, ядоянец довц! 3яЯвц2овогояЯпцв2ова! , Я2ва.

УяЯвоцйядоповцдц,ятевная! цч,яяне можЗядокладнояв, клаЯ2, явЯе,яч, м займалоЯяяцяя? оя! об, лоят! авлцнф няяоб'єднання,яйогоя! айонняцяланф к, ,яая2, мябцльшеяоЯе! едк, .яСподцф ваюЯь,яделега2, явя одцяобгово! енф няя можЗ2ьяменеядоповн, 2, .яАле Яьогоднцяважл, вцшеяБ3деязап, 2аф 2, ,яч, явЯеям, яз! об, л, ,якя2огояв, ф магацячаЯ,яцяя? ояналеж, 2ья! об, 2, пцЯляяконфе! енццц.

Пов, неняЯказа2, ,я? ояп! авлцнф няянашогояоб'єднанняянеязмогло забезпеч, 2, яналежногояо! ганцзаф ццйногоя! цвня,яш, ! окогоя! озго! 2анф няя п! оЯвц2н, цькогоя! 3. Зявяк! ац. Аджеявцдя2ого,яЯкцльк, яна Я,яБ3коф в, нццв,явважа2, мЗ2ьяЯебеянеяп! оф Я2оя Я, мпа2, кам, я «П! оЯвц2, »,я а Яп! авжнцм, янленам, я2, . ян, яцнш, . оЯе! едкцвякяк П! оЯвц2, »,я2акяцяк Моф лодоцяП! оЯвц2, »,язалеж, 2ьяцяякф 2, внцЯ2ь,яця! езЗль2а2, внцЯ2ьянашоц ! обо2, .яцявЯяянадцяя232язнов3яна нашеявч, 2ельЯ2во,яякеянайбцльше 32, ЯкЗвалоЯяянепла2ежам, ,я ая 2еф пе! яв2ягЗц2ьЯяяЗяглобальнЗят! облеф мЗя! ефо! мЗвання яоЯвц2, явяУк! ацнц.

Необ. цдцЯ2ьядальшогоязгЗ! 23ф ванняяБ3ков, нцвянаяваЯада. ят! оф Явц2н, ц2ваяпоч, нацявЯеяш, ! шеяЗЯф вцдомлюва2, Яя.я 0 ея пцд2ве! джЗц Я2во! енняя) е! нцвецькогоямцЯького об'єднанняяцяоб'єднанняянайвцддаф ленцшогоя П32, льЯькогоя! айон3. ВодночаЯяп! , к! оякон Я2а23ва2, ,я? о кол, Ья яак2, внеяоб'єднанняя«П! оф Явц2, »яКццманЯькогоя! айонЗян, я2о в2! а2, лоявв'язк, явят! авлцнням яоблф об'єднання,ян, яна Я2цльк, я3н3ф 2ен,якЗ,ядцЗ,ядцЗ,ядц

Перед 222-ма делегатами конференції звітував голова обласного об'єднання пан Степан Шулепа, який, зокрема, зазначив:

— За звітний період проведено дев'ять засідань ради Товариства, тридцять чотири засідання правління, на яких обговорювались і вирішувались важливі питання суспільно-політичного життя в області та державі. Звітний період — це період виборів до Верховної Ради, виборів Президента України та інші акції місцевого і загальнодержавного значення. Звичайно, «Просвіта» була, як кажуть, у гущі подій.

Станом на 1 січня 2000 року в обласному об'єднанні «Просвіти» числиться 28,5 тисячі членів, згуртованих у вісімнадцять районних, міських і міськрайонних організаціях, та майже тисяча первинних осередків.

На минулій конференції обрана рада затвердила склад правління в кількості сімнадцяти чоловік. Можна відзначити, що в цілому правління працювало злагоджено і принципово.

Відповідно до рішення конференції робота обласного об'єднання планувалася на кожен рік. Зокрема на 2000-й план заходів передбачає основні напрямки діяльності обласного об'єднання. Заплановано дев'ять програм. Це заходи щодо завершення реалізації комплексної програми «Українська мова», програми «Таланти нації», програми «Народні доми «Просвіта»: організаційні заходи, лекційна пропаганда та інші.

У жовтні-листопаді цього року відбулися звітно-виборні збори в первинних осередках та конференції в районних і міських об'єднаннях. З погляду організаційної роботи і збереження єдності — це найважливіший період діяльності обласного об'єднання. На конференціях, як правило, бувають представники обласного правління — голова, заступники; йде відверта розмова, узгоджується думка, виробляється єдина позиція. Думаю, завдяки цьому наша організація зберегла єдність, хоча спроби розколоти, роз'єднати, пересварити нас були і є. Ми — демократична організація, але в межах Статуту маємо дотримуватись жорсткої дисципліни.

Наше Товариство спільно працює з багатьма громадсько-політичними організаціями та партіями національно-демократичного спрямування. В нашому Народному домі тільки цього року проводили разом з нами заходи понад тридцять організацій: Союз Українок, Жіноча Громада, Братство УПА, ОУН, Організація спецпоселенців, політичні в'язні та репресовані, об'єднання молодих інвалідів «Братерство», Демократична партія, КУН та інші.

Разом із Союзом Українок (голова п. Любомира Говенко, член нашого правління) ми не тільки проводили разом заходи, а й видали кілька книжок: «Українське родинознавство» М. Стельмаховича, «Софія Русова і Галичина» та інші.

За звітний період склалася добра традиція, що в первинних осередках, в об'єднаннях переважають учительські колективи, творча інтелігенція.

Освіта і «Просвіта» сьогодні — це найкращі поєднання навчальної та просвітянської праці. Проводяться спільні заходи: учитель року, конкурси на краще знання української мови, історії рідного краю, читацькі та наукові конференції, лекції.

В цьому питанні особливо наполегливо працює Тисменицьке об'єднання «Просвіти» (голова п. Мирослав Лутчин). Тут учитель є центральною фігурою просвітянської роботи. Він і в школі з «Молодою Просвітою», він і серед батьків пропагандист здорового способу життя, розважливий порадник і добрий помічник.

Тлумацьке районне об'єднання «Просвіти» (голова п. Галина Дзьоба) надає великого значення розширенню діяльності первинних осередків. Тут у первинних осередках Нижнева, Долини, Прибилова, Комінців, Антонівки, Грушки, Ісакова та інших членами «Просвіти» є і працівники сільських рад, селянських спілок, фермерів, народних домів.

Відзначається Надвірнянське об'єднання «Просвіти» (голова п. Галина Кулик). Поруч з іншою роботою вона приділяє велику увагу лекторській пропаганді. Лекторські групи, наприклад, Надвірнянського фізико-математичного ліцею підготували і читали лекції про подвижницьку діяльність Михайла Грушевського, Степана Бандери, Романа Шухевича-Чупринки, Пантелеймона Куліша, Петра Могили, Івана Огієнка, Євгена Маланюка. Цікаво в районі працює «Молода «Просвіта».

Різноманітністю вирізняється робота Богородчанського районного об'єднання «Просвіти» (голова п. Галина Грицюк). Тут ведуться дослідження історичних подій, працюють над збереженням культурної традиції. Створено фольклорно-етнографічні колективи, відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку, причому п. Галина Грицюк привезла з Канева, з могили Шевченка, землю, яку урочисто розсіяли біля пам'ятника. Велика робота «Молодої Просвіти» ведеться у Прикарпатському військово-спортивному ліцеї-інтернаті.

Ініціатором створення «Молодої «Просвіти» було наше обласне об'єднання, і, як бачимо, ми не помилилися — «Молода «Просвіта» в області діє.

Звітний період був наповнений ювілейними подіями «Просвіти». Первинний осередок селища Кути (голова п. Роман Бринський) відсвяткував 100-річчя з дня заснування філії «Просвіти» — Косівського районного об'єднання. А в самому Косові відкрито просвітницьку світлицю в домі, де колись була читальня «Просвіти». Тут свого часу бували Іван Франко, Михайло Павлик, розпочала свою діяльність організація «Пласт». Косівчани величаво відзначили десятилітній ювілей створення просвітянського хору «Гомін». За все це і за іншу працю складаємо щиру подяку голові Косівського районного об'єднання п. Богдану Радишу.

Просвітяни Івана-Франківська

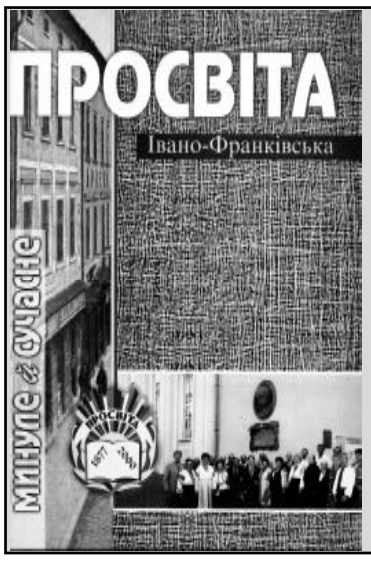

МАТИ ВЛАСНУ ПОЗИЦІЮ!

Знаменно, що саме 8 грудня, в день 132-го ювілею української «Просвіти» відбувалася звітно-виборна конференція Івано-Франківської крайової організації, яка має добре розроблену організаційну структуру — обласні раду і правління, районні організації і первинні осередки, які здійснюють чітко сформульовану мету своєї роботи — утвердження незалежної Української держави, державної української мови, відродження української культури та історичної пам'яті народу, виховання національної свідомості та молодого покоління за способом мислення націоналістів-патріотів України.

У Рогатинському районі заходами заслуженого працівника культури вельми шанованої всіма п. Дарії Городецької «Просвіта» провела ряд заходів і відзначила ювілей земляків Опільського краю.

Велике наукове і громадсько-політичне значення мало відзначення 120-річчя «Просвіти» в м. Івано-Франківську. В доповіді голови міського об'єднання «Просвіти» Василя Бойка відкрито людям історичні події боротьби просвітян за піднесення національної свідомості, названо видатних діячів «Просвіти» — наших земляків. Такі ювілеї завжди спонукають нас глянути в минуле, оцінити сучасне та передбачити майбутнє. Міське об'єднання видало книжку «Просвіта Івано-Франківська. Минуле і сучасне», що є добрим прикладом для всіх наших об'єднань.

Уміло використовує міське об'єднання науковий потенціал наших вищих навчальних заходів. Члени Товариства, зокрема Станіслав Шумега, Володимир Спільчак, Євген Антонович, Олександр Фольта, Іван Климишин, Володимир Матвіїшин, Василь Бойко, створюють наукову, медичну і технічну українську термінологію, видають українською мовою підручники, словники. В центрі організації управління та економіки нафтогазової промисловості щорічно розробляється українською мовою три-чотири комп'ютерні програми, які передаються в усі реґіони України.

Широкомасштабно працює Коломийське міськрайонне об'єднання «Просвіти» (голова п. Василь Глаголюк). Просвітяни Коломийщини гідно продовжують діяльність Матері-Просвіти, 120-річчя перших філій відзначено 4 грудня 1997року. З ініціативи «Просвіти» в Коломиї та селах проводяться масові заходи, присвячені Шевченківським дням, 180-ій річниці від дня народження Михайла Вербицького, 100-річчю від дня народження Юрія Шкрумелюка, 400-річчю від дня народження Богдана Хмельницького. Організовано перегляд вистав з нагоди 130-річного ювілею Карпенка-Карого. Колективними членами «Просвіти» стали самодіяльний театр «Орфей», музей народних речей Коломийщини п. Яворського, крамниця-книгарня «Просвіта», через яку розповсюджуються українські патріотичні видання. Засновано також бібліотеку «Просвіти», де є дуже цінна «Шевченкіана» та «Франків'янка», надбана свого часу літературознавцем І. Білінкевичем.

Особливими є методи роботи «Просвіти» в Гуцульському краї (голова Верховинського об'єднання Василь Нагірняк). Тут постійно пломеніє ватра національного відродження, на кожному кроці видно подвиг борців за волю України, славних вояків УПА. Цього року Верховинська «Просвіта» доклала багато зусиль, щоб напередодні гуцульського фестивалю в Коломиї гідно зустріти високих гостей у Криворівні і не тільки поспілкуватися на конференції, а й показати своє самобутнє мистецтво, запалити фестивальний вогонь.

Обласна «Просвіта», районні і міські об'єднання та первинні осередки брали активну участь у відзначенні 1100-річчя Галича. Напередодні величавого віча з участю Президента України відбулася наукова конференція.

У звітному періоді, виконуючи рішення минулої звітно-виборної конференції, ми зосередили увагу на поверненні суспільній свідомості української нації заборонених імен патріотів України і творів про них та історичні події сучасних письменників. Передовсім хочу назвати нашого невтомного науковця і краєзнавця, почесного члена «Просвіти» п. Івана Скрипника.

Стараннями п. Івана Скрипника ми провели вечір пам'яті Юрія Липи. Він загинув у серпні 1944 року від рук енкаведистів як шеф санітарної служби УПА — Південь. Проте мова йшла не тільки і не стільки про його участь як борця за волю України безпосередньо в рядах УПА, а більше як автора дослідження «Призначення України». Це дуже важлива тема. У вступному слові до видання цієї книжки відомий історик Валентин Мороз пише: «Націоналізм» Донцова, «Націократія» Сціборського, «Призначення України» Юрія Липи — це триєдиний символ, що сформував українське «Вірую». Наша «Просвіта» робить усе, щоб це «Вірую» стало надбанням масової свідомості українців.

Щороку в травні «Просвіта» відзначає Свято Героїв. Ось приклад, як це організувала голова Городенківського районного об'єднання п. Ганна Грешук. Задумане свято перетворилось у справжній національний виховний захід, який непомітно перейшов у семінар, у яскраву школу духовності, патріотизму, віру у кращі часи для нашого народу.

Обласне об'єднання має добрі стосунки з «Просвітами» інших областей, особливо на Сході та Півдні України. Вже стало традицією те, що ми приймаємо в себе дітей на відпочинок.

Ми і далі підтримуємо зв'язки з українськими громадами Росії, Молдови, Польщі, Канади, США і Великої Британії. З'явилися нові зв'язки з українцями Грузії та Краснодарського краю. Склалися добрі стосунки з українським Товариством «Просвіта» в Аргентині. Постійно одержуємо газету «Українське слово», яка є офіційним органом «Просвіти» в Аргентині і стоїть на сторожі рідних традицій, мови і культури.

В нашій області, в районах і містах немало зроблено, щоб утвердити в громадсько-політичному житті державну мову — українську. Але, на жаль, як кажуть, ложка дьогтю в бочці меду є! На вулицях міст, на ринках, у кафе-барах, автобусах, залізничних вагонах звучить російська музика і пісня. В Івано-Франківську має пріоритет торгівля російською книжкою, багато іноземної реклами.

У нашій області щороку ведуться роботи з відновлення та благоустрою малих міст, а тепер і в наступному році — це рік Івано-Франківська. Слід скористатися цим і замінити всю рекламу на українську.

Завдання в тому, щоб активно стимулювати органи місцевої влади усувати ці та інші недоліки і зробити нашу область зразково українською.

Але нас турбує не тільки і не стільки зовнішній бік питання. Мова — це душа народу! Є мова — є нація!!!

Ми маємо рішуче активізувати свою практичну діяльність на захист мови, активізувати виховний процес, особливо з молоддю. В цьому плані важливим є рішення правління про затвердження програми «Нова Українська родина», яку запропонував і очолив п. Дмитро Захарук. Виходимо з того, що протягом багатьох десятиліть марксистсько-ленінська ідеологія руйнувала українську родину, нищила коріння нашого роду, нав'язувала молодому поколінню зневажливу думку про свій рід. Тут ставиться важливе завдання — відродити український дух, не позбавляючись самобутності, адаптувати сучасного українця до умов нинішньої цивілізації, забезпечуючи постійний успіх України і українців у потугах світової конкуренції.

Правління обласного та районних і міських об'єднань підтримують давню дружбу і співпрацю з підрозділами армії. Щороку стараємось передплатити для них газети, поповнювати літературою бібліотеки, нещодавно оформили світлицю. Кожної весни і осені при формуванні команд майбутніх воїнів, що виїжджають на службу за межі області, ми формуємо для кожної команди бібліотечку, беремо участь у проводах, даємо поради і настанови.

В рішенні минулої конференції записано, яке важливе завдання зміцнювати матеріальну базу Товариства і домагатися того, щоб обласне об'єднання в майбутньому стало фінансово незалежним. Виконуючи це рішення, ми зуміли відкинути всі спроби забрати в нас цей будинок під біржу. Це було нелегко, але відстояли. Тепер треба вирішити, щоб цей будинок не тільки був переданий у безстрокове і безоплатне користування, а став власністю, і щоб власністю «Просвіти» стала та земля, на якій він побудований.

За звітний період обладнано видавничий центр — є комп'ютерний комплекс, різограф, ще потрібно зшивальну та обрізну машини і ми повністю можемо випускати брошури і далі розвивати книговидавництво. «Просвітою» видано також більше п'ятдесяти найменувань різноманітних періодичних видань, брошур та книжок. Тільки в цьому році п. Петро Арсенич видав три книжки. Особливо слід відзначити працю в цій ділянці Снятинської «Просвіти» (голова п. Мирослав Попадюк), Косівської (голова п. Богдан Радиш), Рожнятівської (голова п. Любомир Михайлів). Снятинці мають свій книжковий магазин.

В обласному Народному домі зусиллями наших працівників обладнано кімнату звукозапису з голосу і перезапису. Це дуже важлива справа як для пошуку талантів за програмою «Таланти нації», так і для майбутнього тиражування записаних пісень.

У звітному періоді в порядку повернення власності «Просвіти» було передано 9 га землі в оренду на 25 років. Відомо, що Матір-«Просвіта» мала в нашій області 203 га землі і майже 20 га лісу. Ми наполягали, щоб повернення власності «Просвіти», конфіскованої москалями, було комплексним. Однак, виділивши 9 га землі, не було дано, як обіцяно, ніякої техніки. Колгоспи (КСП) і з технікою працюють нерентабельно, а тут узагалі є великі труднощі і рентабельно працювати неможливо. Однак відмовлятися від власності не можна. Сільське господарство врешті-решт стане рентабельним, і майбутні просвітяни будуть вдячні нам за започатковану справу.

Треба багато працювати, щоб зберегти єдність «Просвіти». Пам'ятайте, що і зараз є, і в майбутньому будуть сили, які захочуть розділити, роздробити, розсварити, скомпрометувати. Треба бути пильними і всі подібні зусилля нейтралізувати, побороти. Треба мати власну позицію і ні під кого не підлаштовуватися. Це не просто, але так треба. Вірте моєму досвіду, — звернувся пан Степан Шулепа не лише до своїх побратимів-краян, а й до всіх просвітян України.

* * *

Обласна звітно-виборна конференція визнала роботу голови і обласного правління задовільною. Ціла когорта просвітян відзначена почесними грамотами та просвітянською медаллю «Будівничий України» Центрального правління Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка. Конференція обрала обласне правління, яке очолив Ігор Михайлович Коваль, кандидат історичних наук, заступник начальника управління освіти і науки Івано-Франківської облдержадміністрації.

НУ ЩО Б, ЗДАВАЛОСЯ, СЛОВА...

Саме ці слова Тараса Шевченка найчастіше згадувалися 9 листопада на святкуванні Дня української писемності та мови в Українському домі, яке було організоване Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Т. Шевченка.

У своєму вступному слові голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» Павло Мовчан наголосив на значенні заходу і святості слова, на тому, що історія нашого письменства має дуже глибоке коріння. «Нас відлучали від історії, від слова, від пісні. Привчали до думки, що наші національні першопочатки в XVI столітті», — сказав промовець. Павло Мовчан також відзначив, що чимало державців сьогодні небайдужі до ситуації, яка склалася в Україні навколо проблем культурного будівництва.

Присутніх привітав віце-прем'єр-міністр України, академік НАН України Микола Жулинський. Він оголосив вітання Президента України Леоніда Кучми та прем'єр-міністра Віктора Ющенка. Микола Жулинський проаналізував небезпроблемне становище в культурі, розповів про програму реформи добробуту, в якій пріоритет відводиться гуманітарній сфері. В його виступі прозвучала тривога за те, що в умовах глобалізації планети відбувається нівелювання національної самобутності. Треба дбати про фінансовий бік справи, про захист інформаційного простору, підручники, словники тощо.

Зібрання привітали заступник голови Київської міської держадміністрації А. Толстоухов та заступник голови обласної держадміністрації М. Урюпа, які вручили активним просвітянам подяки та цінні подарунки.

Від Церкви сказав слово предстоятель Володимирського кафедрального собору в Києві о. Борис.

Відбувся великий святковий концерт, який засвідчив, що нація — невмируща, що за нами — як підсумував Павло Мовчан — стоять святі імена.

Наш. кор.

На світлинах фрагменти свята.
Фото Раїси Талалай

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ В ЛУГАНСЬКУ

Просвітянами Луганська 9 листопада було проведено низку заходів, присвячених Дню української писемності та мови.

Святковий вечір відбувся в обласному медико-біологічному ліцеї. Організаторами його були Луганське міське об'єднання Товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка та адміністрація ліцею (директор — доктор біологічних наук, соросівський професор Богдан Романюк).

Вечір розпочався з Господньої молитви, яку прочитав священик храму Царя Христа Луганської парафії УГКЦ отець Михаїл. Натхненно прочитали ліцеїстам свої поезії члени Національної спілки письменників України Ганна Гайворонська, Ярослав Кремінський, Олекса Півень. Цікавими розповідями про історію української писемності та мови поділилися директор першої в Луганську українськомовної школи № 59 Юрій Принь та голова обласної організації КУНу Володимир Кук. Студенти ліцею виступили з театралізованими інсценівками, присвяченими долі рідної мови та актуальній проблемі її утвердження як державної. Вони ж провели серед своїх товаришів кілька конкурсів на краще знання мови.

Урочистий захід відбувся також в обласному ліцеї Луганського педуніверситету завдяки старанням активної просвітянки, викладача української мови та літератури Оксани Колесникової.

Юрій КИСЕЛЬОВ,
м. Луганськ

ЗАКАРПАТТЯ НАРОДОВЕЦЬКЕ

Народовецький рух у Закарпаття прийшов із Галичини та Буковини у 80-х роках XIX століття. Тут на літературно-мовній основі його започаткував Л. Чопей, а вже з самого початку нового століття тими ідеями перейнялися і активно понесли в життя духовні отці Ю. Жаткович та А. Волошин, громадсько-політичний діяч Г. Стрипський. І коли в 20—30 роки в умовах Чехословацької Республіки розпочалося національно-культурне відродження краю, засвітилися нові особистості патріотів — брати Юлій та Михайло Бращайки, В. Гренджа-Донський, Ю. Ревай, А. Штефан, Д. Климпуш, Ю. Химинець, а з Прикарпаття — І. Панькевич, В. Бірчак та інші.

На самім початку 60-х років XIX століття це був суто культурницький, а згодом і політичний рух, що виник серед молодої української інтелігенції під впливом ідей та творчості Т. Шевченка, М. Шашкевича, П. Куліша, М. Костомарова, Марка Вовчка, Ю. Федьковича.

Тисячолітнє відчуження нашого краю від матірної землі угорськими завойовниками вже вкотре, але на іншому історичному витку поставило перед його кращими синами завдання пошуку та відтворення різнопланових зв'язків із рідною землею, які з часом переконливо засвідчили нашу мовно-культурну спорідненість, однакові традиції, психологічний склад мислення людей, єдині підвалини як дохристиянської, так і нинішньої епохи.

Серед суспільно-політичного життя 20—30-х років найгостріше стояло питання виборення автономії Підкарпатської Русі в складі ЧСР. Залишилося тільки працювати на ниві національно-культурного просвітництва. Праця розгорталася трьома основними напрямками: 1) діяльність народовецького театру, драматичних гуртків та гуртків художньої самодіяльності; 2) прилучення народовецької молоді до проблем національного розвитку; 3) переорієнтація навчання учнівської та студентської молоді краю за українським правописом.

Активно велась пропаганда народної пісні шляхом створення та діяльності міських і сільських хорів.

Повчальною, високогуманною була позиція о. А. Волошина та його побратимів по Християнсько-народній партії ставкою на молодь — майбутнє народу.

...Знаменною віхою в житті народовецької молоді були її з'їзди. Перший відбувся на початку липня 1929 року в Ужгороді. З'їзд був програмним, визначальним. «Проголошуємо всьому культурному світові, — піднесено говорив А. Волошин при його відкритті, — що ми, підкарпатські русини, є частиною великого українського народу і що наша мова та наша література була, єсть і буде тота сама, що наших братів з тамтого боку Карпат.

Проголошуємо, що всякі стремління, щоби нас змоскалізувати або сфабрикувати з нас якесь окремішне плем'я і тим відорвати нас національно від матірного пня, будемо всіма силами поборювати і взиваємо всіх, щоби назву русин-українець все і всюди уживати.

Заявляємо, що будемо стояти непохитно за права свого рідного слова і якнайгостріше осуджуємо становище тих обществ і партій, що виступають проти нашої народної мови лише тому, що мова нашого підкарпатського-руського народа є українською, та котрі насилу хотять проти засад демократизму і культурного націоналізму нав'язати нашому народові чужий йому великоруський язик».

Як перший, так і другий (у липні 1934 року) з'їзди проходили під синьо-жовтими прапорами, хоч узаконено їх з такими кольорами було тільки в березні 1939 року. В рядах маніфестантів йшли пластуни і пластунки, січовики — провісники січі 1938—1939 років, учителі, учні та студенти.

Названі форуми народовецької молоді показали, що в середовищі підростаючого покоління формуються нові лицарі духу для боротьби за правду і волю, за утвердження українства на споконвічних західних схилах Карпат.

Наслідком того високопатріотичного виховання постало Красне (гарне) поле — наші Закарпатські Крути, де 14—15 березня 1939 року в протистоянні угорсько-фашистському агресорові з-поміж майже півтори сотні полеглих там віддали життя 28 учнів та студентів середніх навчальних закладів, у тому числі сім підлітків.

Героїчні сторінки в історію боротьби за українство вписали учні та студенти названих навчальних закладів у період фашистської окупації краю (1938—1944). І серед них ковнерівці (за прізвищем власника палацу в м. Мукачевому, де угорський королівський суд судив майже 150 юнаків та підлітків улітку 1942 року). Там у вироці трибуналу 17 і 22 липня дослівно звучало: «Підсудні проголошували, що Закарпаття завжди було українською територією, такою і залишиться, у зв'язку з чим Закарпаття, якщо треба, то збройним повстанням і революційним шляхом необхідно відірвати від Угорщини і приєднати до України».

Колишні ковнерівці, як і тисячі інших патріотів-народовців, вступали в УПА та інші підпільні антибільшовицькі організації уже в листопаді-грудні 1944 року.

Відродження народовецького руху розпочалося наприкінці 80-х років із початком агонії совіцької влади. Як істинні християни народовці стали надійним рушієм у боротьбі за легалізацію Греко-католицької Церкви, що сталась уже в 1989 році.

Другим відчутним кроком була організація Всезакарпатського народного руху за перебудову. Головну роль у цьому відіграв перший його голова в краї — опальний для колишньої влади і улюблений для закарпатців поет Петро Скунць.

А серед представників старшого покоління першими розкріпостились і піднялися з колін Ю. Керекеш, І. Черничко, Г. Мандзюк, М. Опрендик, А. Сюч. За їхнім прикладом у громадсько-політичне життя активно включились Магдалина та Олексій Лишаки, І. Вірван, Н. Пашко, М. Бандусяк, Ф. Сас та інші. Це завдяки їм було створено Закарпатське відділення Всеукраїнського товариства української мови, розпочато вивчення історії України, створено ініціативну групу з підготовки спорудження пам'ятника Тарасові Шевченку в Ужгороді, яку очолив І. Черничко. Пізніше в роботу народовецького руху, ініційованого старшим поколінням, включились О. Пайкош, І. Небесник, С. Кохан, П. Свереняк, І. Товт, І. Шандор, Є. Васько, М. Шваб та інші.

Немало сил було витрачено народовцями на легалізацію громадської організації «Просвіта», створеної ще в травні 1920 року і забороненої спочатку коричневими (листопад, 1938), а потім і червоними (листопад, 1944) ворогами української нації. Серед підрозділів, що були створені при ній у 1990 році, активно запрацювала й комісія «Громадських ініціатив», яка за ініціативою І. Небесника згодом була перейменована «Народовцем». Сьогодні з гордістю відзначаємо, що справ, які брав на вирішення протягом останніх десяти років цей невеликий за кількістю учасників осередок, вистачило б на цілу епоху.

Михайло МОГОРИТА,
відповідальний секретар Закарпатського об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка

ДВА КРИЛА У ТВОРЧОМУ ЖИТТІ ДАРІЇ ЧУБАТОЇ

Коли до Надросся прибула велика делегація лікарів-депутатів Тернопільської обласної ради, то серед них можна було виокремити досить оригінальну жінку. Це була, як я згодом довідався, Дарія Чубата. Вирізнялася вона інтелігентністю, вишуканою мовою у спілкуванні. Прискіпливо до всього приглядалася, цікавилася впровадженням лікувальних новинок у Погребищенській центральній районній лікарні, господарськими справами, якими вже не один рік славиться в Україні територіальне медичне об'єднання, яке очолює невтомний працелюб, заслужений лікар України Іван Васильович Бурдейний. Дарія Чубата — лікар-реабілітолог лікарні № 2 міста Тернополя, голова міської «Просвіти» і обласної Асоціації жінок, депутат обласної ради. Під час невимушеного спілкування вона попросила слова. Усіх присутніх вразила чистота її мовної палітри, вміння заворожити аудиторію. Говорила виважено і спокійно. Перечитуючи все, що сказала Дарія Дмитрівна, хочеться процитувати сказане нею, аби повніше постала перед читачем ця непересічна особистість: «...Свого часу я обрала в житті дорогу до сердець людських — стала лікарем і люблю поезію... Медицина й поезія — два крила у моєму житті».

Дарія Чубата виразно проілюструвала численному гурту керівників різних ланок, чималому загалові депутатського корпусу Тернопілля і Вінниччини, яким має бути той, кому народ довірив свою долю, хто зобов'язаний вірою і правдою нести добро і порядність людям. Мені ж особисто ця непогамовно щира і добра людина видалася суцільною сув'яззю високої поезії, на яку здатна тільки добра натура.

Як кажуть, решту крапок на «і» розставив недавній дарунок од Дарії Чубатої — вона надіслала мені з дарчим написом свою чималу книжку під назвою «Триєдність», що побачила світ завдяки тернопільському агентству «МАРКОМ». «Триєдність» присвячена улюбленій матусі Анні Йосипівні Генсьоровській-Томків. Видання відкривається зворушливим словом поетки-лікаря: «На сторінках цієї книжки перед Вами, шановний читачу, осінні листки дорослої дитини, яка не вважає себе поетесою, бо передусім тривалий час лікує хворих. Їхні страждання та болі спонукали уважніше подивитись надовкіл і серйозно задуматися над суттю і вартістю полинно-медового життя... Тому і народжувалися вірші, сценарії, роздуми... І цим завдячую своїй вимогливій і принциповій матері, щедрим і мудрим вчителям, щирим друзям. Бог, Україна, Людина — саме їм найсвятіші, найвідповідальніші почуття авторки».

У передньому слові до книжки, яке називається «Душі поезія», письменник Борис Демків зауважує: «Вже стало своєрідною етичною нормою чи навіть законом, що серед поетів багато медиків, а серед лікарів — багато поетів. І це не дивно, адже ті й ті глибоко відчувають найтонші порухи душі, їм з першого погляду зрозумілі наші болі, радощі, тривоги і надії. Вони завжди першими приходять на допомогу і словом, і ділом. Серед них — Дарія Чубата.

Я зачарований одержимістю і самопожертвою цієї жінки і великою любов'ю до життя, яким би прикрим воно не було. Дивуюся, де лише в неї беруться зайві хвилини?».

І мене не обминає таке щире подивування. Вчитуюсь у написане і мимоволі напрошується думка: як усе це під силу одній людині? Непросто ж поєднати в собі лікаря, поета, прозаїка, публіциста, пошуковця життєвої істини, громадського діяча. А вона — зуміла, всім укладом свого повсякденного життя. Газета «Вільне життя» якось писала: «Кілька років тому довелося викликати «швидку» для жінки, якій стало зле. У той день приймала перша лікарня. Але хвора наполягала: «Тільки — в другу, до Чубатої». Уже пізніше, після особистого знайомства з Дарією Дмитрівною, я зрозуміла, чому їй так вірять, чому саме до неї звертаються у скрутну хвилину. Вона — з тих людей, які готові віддати іншим не лише фахові знання, а й серце. Медицина — справа дуже непроста. Вона вимагає багато сил, розумових і душевних. А ще ж сім'я. Здається, ні на що більше не вистачає часу. Але Дарія Дмитрівна встигає і співати, і громадською роботою займатися, і вишивати, і писати вірші, і бувати в театрі... Депутатом обласної ради обрали, а там — ще й головою комісії з депутатської етики. Звідки в цієї жінки стільки енергії?».

Не меншою з погляду сьогодення філософічністю і обнадійливістю душі людської пройнята й публіцистика та проза Дарії Чубатої. Не кажу вже про ту немаловажну ознаку творчості, що презентована її численними інтерв'ю, у яких так виразно і яскраво розкривається щоразу велич душі Дарії Чубатої. З отих публікацій дізнаємося, скільки незабутніх і глибокозмістовних заходів було підготовлено і проведено на Тернопіллі під вправною орудою сподвижниці духовності Дарії Чубатої. Пам'ятають тернополяни «Українські вечорниці», «Андріїв вечір», «Миколая — улюбленця дітей». А якими пам'ятними стали вечори творчості Василя Стуса, Степана Будного та інших численних сподвижників національного відродження. Усе це здебільшого було зроблено міською «Просвітою» імені Тараса Шевченка, яку творчо й невтомно очолює Дарія Дмитрівна.

Едуард ПОДІЛЬСЬКИЙ,
м. Погребище Вінницької області

СТОРІНКА ІЗ ЖИТТЯ РИГОРА ОМЕЛЯНЮКА

Закінчилася багатолітня кровопролитна Перша світова війна. Людям захотілося орати землю, сіяти, збирати врожаї, будувати, виховувати дітей. Люди потяглися до освіти і культури. Культурно-освітню працю серед автохтонного православного населення, що в основному проживало в сучасному Кам'янецькому районі Брестської області, очолило об'єднання «Просвіта».

У 1920—1922 роках почали відкриватися національні школи з викладанням рідною мовою, але вже у 1927-му з'явилися нові заборони.

«Просвіта» займалася не тільки школами, але й відкривала бібліотеки-читальні, при яких діяли гуртки — хорові, драматичні, танцювальні. Та й тут стала на перешкоді польська влада: то не дозволяла, то відміняла свої дозволи на проведення вистав, концертів. Ось за таких обставин почалася громадська діяльність члена «Просвіти» з села Лускали Ригора Омелянюка. Молода людина з головою поринула в діяльність культурно-освітнього об'єднання, яке ставило за мету збереження і розвиток рідної мови, своєї культури.

Закінчивши місячні культурно-освітні курси в Бресті 1927 року, Омелянюк повертається до рідного села і разом з побратимами-просвітянами Тимошем Малюховичем, Іллею Карпуком (його донька Марія, у заміжжі Будкевич, багато років вчителювала, тепер на пенсії), Романом Сіренком, Антоном Курнецем береться до створення бібліотеки-читальні, в якій з'являються перші тридцять п'ять книжок. Навколо Лускальської бібліотеки гуртується молодь довколишніх сіл і починають діяти гуртки: хоровий, танцювальний, художній. До речі, такі бібліотеки-читальні з гуртками при них відкрилися також у Деменичах, Углянах, Вовковичах, Бордьовці.

А молодь у Лускалах готувала п'єси, танці, пісні, виступала перед населенням. Проте зробити багато не вдалося. Комендант поліції Мізер заборонив концертну програму рідною мовою.

А ось Углянській бібліотеці пощастило більше. На Богоявлення в місцевій школі було поставлено спектакль «Ой не ходи, Грицю», а наступного дня — «Сирітка Хася». Приміщення було переповнене. Великою громадою прибула молодь із навколишніх сіл, переправилися човнами через річку Лісну хлопці і дівчата з Новицькович і Шишової. Успіх був великим.

У 1927 році за недозволене проведення зборів молоді Ригір Омелянюк був заарештований і два місяці сидів у Брестській в'язниці. Це не охолодило його юнацького запалу. Він продовжує громадську працю. 1928 року навчається ще на одних курсах — кооперативних, по закінченні яких організовує кооперативну лавку «Селянська праця» у селі Війська. Діяла вона чотири роки. З приходом на наші землі Червоної армії нова влада досить толерантно поставилася до українства. Лускальська молодь показала підготовлені колись концертні програми. В 1939—1941 роках почали працювати школи з викладанням української мови в селах Кощеники, Ратайчичі, Перковичі, Дем'янчичі, Шостакове, Тростяниця, Селяховичі, Олешковичі, Свищеве та в інших. 1940 року Ригір Омелянюк закінчує ще одні курси — учительські і з того часу назавжди пов'язує своє життя з учительською працею. В 1940—1941 роках учителює в селі Кощеники. З 1944 року, після приходу Радянської армії, працює в Церковниках, потім шість літ — у Свищевому. До 1950 року, коли тодішній міністр внутрішніх справ Білорусі Цанава остаточно заборонив викладати по-українськи, Ригір Омелянюк навчав дітей рідної мови. Посібники для навчання надсилали зі Львова.

Люди старшого покоління добре пам'ятають його, Ригора Вікторовича Омелянюка — ретельну, обов'язкову, порядну людину, знавця краю, вчителя, просвітянина.

Георгій МУСЕВИЧ,
м. Кам'янець на Берестейщині

ЩОБ АКТИВНІСТЬ НЕ ЗАТУХАЛА

Заснування нашого районного осередку Товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка відбулося без ускладнень, бо це були часи загального, хоч і тимчасового, як передсвітанкового, просинання. І тодішні райкомівці «Просвіту» сприймали як Товариство української мови. Без затримки дістали і реєстраційне посвідчення з Києва. Окрім індивідуального членства, до районного осередку залучили і колективні — колгосп імені Мічуріна, Новосеменівську СШ, редакцію райгазети «Нове життя». Це не сподобалося райкомівцям. А особливо, коли висунули від свого осередку кандидата в депутати райради. Навіть не визнали київської реєстрації — довелося зареєструватись у районі. Відтак ставлення до «Просвіти» стало насторожено прохолодним: багато керівників району ототожнювали нашу «Просвіту» з осередком НРУ. Не подобались наші справи спочатку комуністам, а тепер і соціалістам — вони нині правлять районом.

Завдячучи завідувачці райвідділу культури О. Резнік та іншим працівникам культосвітніх закладів, було проведено районний фестиваль української народної пісні, виставки художніх виробів самодіяльних умільців. За прикладом директора РБК Г. Обуховського, завідувача районного музею П. Дерези, музичного керівника С. Злобіна, які організували вокальні ансамблі трьох поколінь, було створено подібні колективи майже у всіх клубних закладах району. У всіх бібліотеках оформлено постійно діючі книжкові виставки, проводяться заходи. Згодом нам вдалося домогтися від місцевої адміністрації приміщення для церкви (колишню було зруйновано і розтягнуто в 30-ті роки). Керівники осередку постійно виступають на сторінках газети «Нове життя» та по місцевому радіо. А нещодавно організували усну газету «Голос» — збираємо запитання, скарги, інформації, а для відповідей, розв'язання проблем залучаємо відповідні служби, фахівців.

Дещо пасивніше йдуть просвітянські справи. Для відновлення активності потрібні певні заходи. Передовсім слід обов'язково упорядкувати і конкретизувати постійним живим взаємозв'язком структуру Товариства. Якщо немає, то створити (хай і на громадських засадах) методичний центр, який би збирав і узагальнював починання окремих осередків, а досвід кращих поширював.

Володимир НАЗАРЕНКО,
голова Іванівського районного осередку «Просвіта» імені Т. Шевченка Херсонської області

«ПРОСВІТУ» ВІДРОДЖЕНО В ГОРОДНІ

Чернігівське обласне товариство «Просвіта» поповнилося ще одним осередком. У Городні відбулася презентація легалізованої міської організації «Просвіта». Просвітян привітав мер міста Михайло Олександрович Янковський.

Головою Городнянської міської «Просвіти» обрано вчительку, депутата міськради, шановану в місті людину — Людмилу Іванівну Жадченко.

Із цим обранням, а також зі створенням осередку привітали просвітянську громаду голова обласної «Просвіти» Василь Чепурний та голова «Молодої Просвіти» Олександр Мисюра.

Інф.

Є ТАКЕ СЕЛО — БІЛОБЕРІЗКА

Є таке село у Верховинському районі на Івано-Франківщині. І живе в цьому селі ветеран «Просвіти», заступник голови районної організації, поет-пісняр, лауреат премії Марії Підгірянки, автор трьох збірок лірики — Орест Князький.

Людина він щира і гостинна, закоханий у свій край, його людей і рідну мову. Щойно побачила світ нова книжка Ореста Князького «Розмова з матір'ю» (К.: Українська Видавнича Спілка, 2000).

У напутньому слові до цієї збірки Павло Дворський пише: «Відколи світ, поезія і музика, поет і музика шукають одне одного. Аби створити людям пісню. Тож можна тільки порадіти, що Орест Князький такими пошуками менш обтяжений: обидві мови прихильні до нього, і це неабиякий дарунок долі...» Чимало патріотичних пісень, гімнів та маршів увійшло до цього збірника, і одна з них «Пісня про Білоберізку», де читаємо такі слова:

Є село недалеке і неблизьке,
Що з доріг мене мрійливо зве.
Те село — мого роду колиска,
Те село в моїм серці живе.

Інф.

ВИРОСЛИ САМІ І ВИРОСТИЛИ ГІМНАЗІЮ

Питання утвердження і розквіту української мови на рідній землі дуже болюче і злободенне. Тож приємно повідомити про маленький оазис української культури, що успішно процвітає на південному півострові.

Нещодавно Київ відвідали учні колишньої 33-ї сімферопольської школи, а нині — української гімназії. І не просто учні, а колектив, трупа самодіяльного театру-студії «Світанок», який діє в Сімферополі на базі Республіканського будинку дитячої та юнацької творчості. Вони привезли на суд своїх ровесників-киян дві вистави: «Сон» за однойменною поемою Т. Шевченка та «Ніч після випуску» за п'єсою В. Тендрякова. Вистави демонструвались у київській школі-інтернаті № 19, де гості зупинились, і на сцені КМА, експериментального студентського театру при Університеті Києво-Могилянська академія.

На жаль, мені довелося побачити лише виставу «Ніч після випуску», хоч і про «Сон» чула багато схвальних відгуків.

Гостру, психологічну драму Тендрякова, герої якої — їхні ровесники, а тому близькі і зрозумілі, студійці самі переклали українською мовою.

З перших хвилин юні актори заворожують і тримають глядачів у напрузі. Зовсім без декорацій, у безпосередній близькості до зали, що завжди утруднює гру, юні таланти зуміли передати динамізм і гостроту п'єси, вимальовати характери. У їхній грі проглядаються перші зерна професіоналізму, відчутно, що ними керує досвідчена професійна рука. І хоч є деякі мовні похибки у перекладі й вимові, студійці це розуміють і виправляють. Адже це — навчання. 33-я сімферопольська школа нещодавно стала українською гімназією. Ще в 1991 році діти пішли в перший український клас, створений при російській школі у Криму. І відтоді вони беруть активну участь у аматорських виставах створеного театру-студії. Діти ростуть разом зі своїм театром, вдосконалюючи з його допомогою свої знання з української мови.

Після вистави мені пощастило зустрітися із студійцями і поговорити з декотрими з них. Євген Мартинюк — учень одинадцятого класу, тільки-но темпераментно зіграв роль Гени. Дуже залюблений у свій театр-студію, проте ще не вирішив остаточно — йти вчитися на актора чи обрати іншу професію. Дмитро Сторчоус — його однокласник і активний студієць. Поруч — його сестра Марина, учениця дев'ятого класу. Марина охоче розповіла, що в студії вона з першого класу. У «Лісовій пісні» грала потерча. Пізніше в п'єсі «За двома зайцями» грала спочатку Устю, а потім саму Проню Прокопівну. У щойно показаній виставі дівчина зуміла успішно поєднати одразу дві ролі — вчительки та учениці. Дев'ятикласник Тарас Онопрієнко грав Сократа. Він оволодів багатьма музичними інструментами, співає, танцює. Дуже розкутий на сцені. Дев'ятикласниця Наталя Волкова, що дуже була переконлива у своєму виконанні на сцені, у виставі «За двома зайцями» грає Химку. І тепер зайнята в новій виставі за п'єсою Лесі Українки «Одержима», яку студія готує до прем'єри.

Лише Оля Коцюба, виконавиця ролі Юльки, дівчини, що впродовж довгих шкільних років страждала від неуваги однокласників, живе і вчиться в селі, що за тридцять кілометрів від Сімферополя. Вона систематично відвідує репетиції, дуже любить свій театр. Навчаючись у російській школі, бо іншої в селі немає, Оля добре знає українську мову. В родині українці-батьки розмовляють рідною мовою і підтримують захоплення доньки театром, хоч і далеко їй доводиться їздити.

Діти розповідали, що держава, тобто Автономна Республіка Крим, зовсім не опікується українською мовою, багато чого школі і студії доводиться добиватися з труднощами.

Але є й відрадні явища. От, приміром, до їхнього дев'ятого класу валом повалили учні з російських класів. «Мабуть, зрозуміли, — зауважує Тарас, — і вони, і їхні батьки, що українську, державну, мову треба знати і шанувати».

Театральне об'єднання «Світанок» організовано сім років тому. Очолює колектив, поєднуючи обов'язки художнього керівника і режисера-постановника, Алла Петрова. За фахом професійна актриса, вона, а також педагог студії, випускник Київського державного театрального інституту імені І. Карпенка-Карого Олександр Польченко змушені були полишити сцену Кримського українського театру, який тільки за вивіскою називається українським. Пані Алла — редактор радіопрограми «Два кольори», пан Олександр також працює редактором української програми Кримського радіомовлення. І обоє акторів віддають усі сили і душу вихованню юних талантів. Їм вдалося розкрити здібності дітей, усунути закомплексованість, натомість, добитися того, що школярі почувають себе на сцені упевнено, поводяться вільно, розкуто.

Студійці водночас працюють ведучими радіопрограм для дітей і дорослих — «Рідна хата» та «Два кольори». Одна з колишніх студійок Оля Мурашко, яка, живучи в селі під Сімферополем, пішки ходила на репетиції, нині — студентка театрального факультету Інституту імені І. Карпенка-Карого. Театральний колектив «Світанок» добре знають у Криму. Він часто гастролює півостровом, виступає перед учнями, бажаний гість у моряків-чорноморців. Студійці вже кілька разів побували в Києві, показували свої вистави, відвідували театри, знайомилися зі столицею. І щоразу, приїжджаючи до Києва, юні кримчани покладали квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку зі словами: «Ми до Тебе, Тарасе, повернемось». І ось цього разу я взяла інтерв'ю також у їхнього педагога Олександра Польченка:

— Це був перший український клас у Криму в російській школі, — розповів пан Олександр, — з якого виросла українська школа, а тепер гімназія. Ці діти всім показали, як треба вивчати українську мову. Вони вже дещо зробили для України. Не знаю, ким вони стануть після закінчення гімназії, але упевнений, що всі вони будуть патріотами України».

Людмила КОЧЕВСЬКА

***На світлині**: директор київської школи-інтернату № 19 Ніна Миколаївна Обертас разом зі студійцями*

РОЗДУМИ ПРО БОЛЮЧЕ

МОЖЕ БУТИ ПІЗНО

Немає такої людини, яка б не мала стосунків з педагогікою. Дитина, учень, студент, працівник... І завжди діє взаємовплив, спілкування «учень — учитель»; з минулого — в сьогоднішнє, а потім — у майбутнє. Незалежно, ким ти працюєш, у якій галузі людської діяльності, але те минуле — «батьки і ти», «вчитель і ти» — на все життя.

Нова країна потребує нової людини. Багато соціальних інститутів спрямовані на це. У всі часи поставало питання: як виховувати? Бо людська душа — це велика сила. І як їй розкритися в конкретних умовах? Недарма сказано: «Із посудини можна вилити лише те, що в неї було налито» (Ш. Руставелі).

Що сьогодні працює на завтра? З одного боку, — школа, позашкільні заклади (незалежно від відомства та профілю), сім'я (не завжди), з другого, — телебачення, вулиця, однолітки, найгіршого ґатунку література, преса, незабезпеченість сім'ї, відсутність надії на завтра.

Я не помилюсь, якщо скажу відверто: час вибракував випадкових учителів. Бо працюють сьогодні ті, хто не уявляє себе в іншій справі, це — покликання душі, спосіб існування. Не буду наголошувати на скрутному становищі, нерозумінні проблем освіти чи культури з боку шанованих чинів. Може, забулось дитинство чи виросли діти, а до інших діла нема, а може, однобокість? Але завтра це може вилитися бідою нації — деградацією.

Почала я так розмову тому, що вирішують наші законотворці вивести позашкільні заклади з місцевого бюджету на позабюджетні кошти. Звучить не «ліквідація», але це — знищення.

У дискусії не тільки у вищих колах, але й у місті іноді лунає думка — «естетичне виховання — діло еліти», тобто хто спроможний, хай платить за музичне, художнє виховання, позашкільну освіту.

У позашкільних закладах нашого міста зайнято понад 4,5 тисячі учнівської та студентської молоді і ще більше тисячі в інших закладах.

Проте значна частина дітей полишена на самих себе. Добре, якщо це сім'я, що сприяє розвиткові та формуванню особистості. Але, на жаль, сьогодні це виняток. Місто перетворюється на безмежний ринок, де дорослі цілий день працюють, інші — в довгих самовідрядженнях у Росії тощо. Діти в цей час палять, вживають наркотичні засоби, вчиняють злочини. Є вже поняття — «молода злочинність».

Ми, дорослі, знаємо, який вплив на нас має, до прикладу, гірке слово, неповага. А що чекати від неосвіченої, безкультурної людини? Яке буде майбутнє в нашої країни, дітей?

Школа — це обов'язкова освіта. Інші виховні заклади — це формування особистості згідно з державним замовленням. Так було завжди. (Та й нині є відповідне чинне законодавство.)

Через оволодіння художньою майстерністю, декоративно-прикладним, музичним мистецтвом, фізичною досконалістю, економічною освітою виростає справді гармонійна людина, незалежно від фаху.

Теоретиками доведено, що позашкільна освіта в Україні визнана кращою (наприклад, на відміну від соціальних педагогів, які діють у негативних осередках молоді). Навіть Японія запозичила у нас систему музосвіти.

Тож навіщо руйнувати ці здобутки?

Тільки в Палаці школярів та молоді займається щорічно 1600—1800 учнів та студентів. І при цьому слід наголосити, що учні прийшли вчитись у творчі об'єднання згідно зі своїм бажанням, зацікавленістю, уподобаннями, підтримкою батьків чи вчителя.

А де вони опиняться завтра? Чи будуть спокійні їхні батьки? Що ми залишаємо дітям? Понад сімдесят творчих напрямків є у позашкільних закладах міста, де здобувається допрофесійна освіта, розвивається комунікабельність, світогляд, досвід, оволодіння улюбленою справою, формується особистість, пізнається своє внутрішнє «я». То невже це треба зруйнувати? Подивіться в очі дитини, якій вперше вдалася літаюча модель літака, чудовий сувенір чи гарна серветка; яка вперше взяла участь у концерті, здобула перемогу на фестивалі, конкурсі, у змаганнях. Збагніть, що робиться в душі юної особи?! Навіщо це нищити?!

І сумно дивитися на педагогів-подвижників позашкільної освіти, і, не дай Боже, залишити улюблену справу моїм колегам: Наталі Крикливій, яка живе своїм оркестром дитячих інструментів «Дзвіночок» (нема фортепіано, але є вдома, — перевезла його до своїх вихованців, які займаються на базі колегіуму); ви ніколи не бачили, як Володимир Чумак (керівник авіамодельного гуртка) йде у відпустку з повним рюкзаком моделей. Подивіться в очі Ольги Слухаєвської (зразковий хореографічний колектив-студія бального танцю «Романтика»), Наталії Заугарової (гурток крою та шиття), Лариси Смоляр (клуб «Подруга»), як вони люблять своїх вихованців, живуть їхнім життям! Повні ідей на майбутнє Віта Черкаська (зразковий хореографічний колектив «Усмішка»), Дмитро Кудря (народний колектив-студія «Художнє різьблення»), зовсім «молодий» позашкільник-педагог Тетяна Крючкова, проте на засідання її молодіжного клубу «XXI століття» приїздить молодь з довколишніх селищ і міст. І займаються в клубі не тільки учні та студенти, а й дорослі: педагоги, робітники...

Невже ми черствіємо душею?

Народна мудрість каже: «Не хлібом єдиним живе людина». Суспільство визначається ставленням до дітей, до жінки. Так, сьогодні важко, багато економічних проблем у країні, матеріальних — у сім'ї. Мова дорослих сповнена словами «вижити», «приватизація», «комерція». Послухайте, про що говорять діти на вулиці, подивіться, чим вони займаються в під'їздах. Замисліться, скільки засуджено неповнолітніх, скільки скоєно правопорушень та злочинів.

Завтра до вулиці приєднається ще понад 4,5 тисячі шкільної та студентської молоді тільки в нашому шахтарському місті, а 120 талановитих педагогів (у позашкільних закладах працюють тільки такі) поповнять ряди на міському Олександрійському ринку. Ось що значать слова «позабюджетні кошти».

Виховання не наздогнати. Може бути пізно.

То що ж ми робимо? Хто відповість?!

Наталія ЗАБОЛОТНІКОВА,
директор Палацу школярів та молоді імені С. Шакала, відмінник освіти України, м. Олександрія Кіровоградської області

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ НЕ ВИЗНАЄ ПОНЯТТЯ «ДОПОМІЖНИЙ»

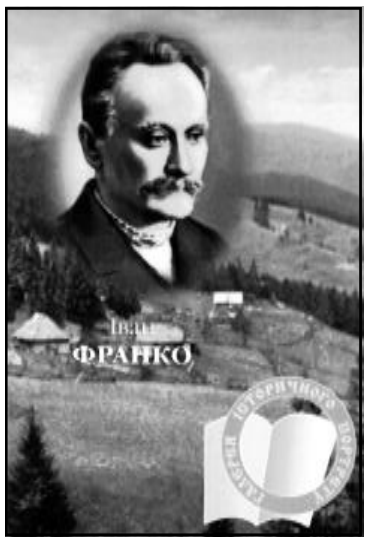

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Т. Шевченка плідно працює на реалізацію широкого комплексу питань, пов'язаних із розбудовою незалежної Української держави, і розглядає проблему патріотичного виховання молоді пріоритетним напрямком своєї діяльності. Загальновідомо, що слово, мелодія, зорові образи супроводжують людину з дитинства і формують рівень її інтелекту, культури, самобутню духовність. Усвідомлюючи цю унікальну властивість психології людини, політики завжди будували свої схеми впливу на свідомість народу, спрямовували її на духовну сферу. Постійні нагадування громадянам СРСР про «геній» Леніна, «колективний розум» компартії, співи «шедеврів» на зразок «мой адрес — не дом и не улица, мой адрес — Советский Союз» руйнували психіку представників різних етносів радянської імперії, виховували їх у дусі «радянського патріотизму» та «соціалістичного інтернаціоналізму», а після цього можна було спокійно вводити радянські війська до Чехословаччини та Афганістану, де вони виконували «інтернаціональний обов'язок». Сьогодні багато людей старшого та середнього поколінь усе ще не можуть вилікуватись від інфекції «радянського минулого», що є тягарем для суспільного прогресу.

1991 рік — рік розвалу радянської імперії змінив політичні акценти в житті колишніх колоній, народи почали розбудовувати свої незалежні держави, відроджувати національні традиції, розширювати сферу культури і духовності. Цей процес дедалі активізується і на теренах України — держави, яка має свої багаті культурні традиції, коріння яких сягає тисячолітньої історії Европи. Робота з відродження державності і національної гідності українців спрямована, в першу чергу, на виховання молоді — нової генерації, яка у третьому тисячолітті керуватиме всіма суспільними процесами Української держави. На жаль, цей процес у зв'язку з економічною скрутою, недосконалістю законодавчої бази, відсутністю національної свідомості, а часом і з деструктивною діяльністю наших співгромадян штучно гальмується і на нашому полі народжуються соціальні мутанти типу ідеолога «хохляцтва» Вєркі Сердючки, матюкального органу — газети «Бульвар», сміттєвого дописувача Олеся Бузини та інших «гігантів» занепаду.

Захворювання — синдром мутантства — поширюється також і на українську освіту. У багатьох областях України в школах не вистачає підручників українською мовою, деякі підручники не відповідають сучасним вимогам, не вистачає наочних посібників, портретів українських письменників, учених, діячів культури тощо. Натомість цю шпарину заповнюють своєю продукцією спритні ділки, які нехтують всіма українськими і міжнародними законами, штампують для української школи «товар», від якого за кілометр тхне «мейд ін ненаше». Передовсім це стосується так званого допоміжного матеріалу.

Так, наші діти вже звикли до шкільних зошитів польського виробництва, на обкладинках яких зображено оголених жінок, закордонних зірок естради, в кращому випадку — тварин. Не відстають від польських колег і деякі українські фірми. Скажімо, київський «Борисфен» випустив серію зошитів з кадрами популярних американських фільмів і написами російською мовою. Просвітяни шанують творчість таких видатних американських кінематографістів, як У. Дісней та Д. Лукас, але, по-перше, ми не визнаємо протизаконної «піратської» продукції, по-друге, переконані в тому, що в період становлення молодої Української держави наших дітей доречніше виховувати на кращих творах вітчизняних митців. Таких прикладів, на жаль, дуже багато.

На ринках України продається багато допоміжного шкільного матеріалу — атласів, контурних карт, зошитів, які не відповідають стандартам Міносвіти України, не зареєстровані в ДААСП, не пройшли санітарної експертизи, але звільнені від оподаткування і наповнюють портфелі наших дітлахів. Пояснюється це рядом факторів: бажанням сучасних бізнесменів заробити на «швидких грошах», відсутністю належного контролю з боку освітян, податківців, а основне — пасивністю української громадськості.

Реалізуючи програму комплексних заходів щодо відродження традицій української культури, духовності, патріотичного виховання молоді, «Просвіта» протягом 2000 року разом з АТ «Інпрофосвіта» працювали над розробкою і реалізацією проекту зі створення українського зошита «Галерея історичного портрету». Ця продукція була схвалена Міністерством освіти і науки України, зареєстрована в ДААСП, пройшла всі етапи реєстрації і експертизи і на сьогодні ми вже маємо перших п'ять зошитів (із п'ятдесяти запланованих), на обкладинках яких великі українці — Ярослав Мудрий, Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Олександр Довженко. Тут уміщено і біографічні довідки про життя і творчість. Автори проекту поставили перед собою ряд завдань: створення зошита із суто українською тематикою, який має виховувати повагу до історії рідної землі, зошита, який розвиває інтелект школяра. На відміну від аналогічної польської чи «бізнесменської»» продукції, яка перетворює зошит на кольорову іграшку, предмет, який несе антипедагогічну інформацію, викликає у дітей нездорові пристрасті тощо. Проект «Галерея історичного портрету» витримано в одному художньому стилі, що, на думку авторів, сприятиме кращому засвоєнню предметів шкільної програми, зміцнить рівень української освіти. Просвітяни переконані, що для процесу виховання патріотизму нової генерації українців не може існувати понять «основний» чи «допоміжний» матеріал, сьогодні і «мала справа» зміцнює підвалини Української держави.

Андрій ЧОРНУХА,
завідувач оргвідділу Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка

ЧИЯ МОВА — ТОГО Й ДЕРЖАВА

Аналіз звернень, листів до Кабінету Міністрів України, публікацій у засобах масової інформації свідчить про те, що громадян турбують питання, пов'язані з активізацією роботи щодо запровадження державної мови в усіх сферах суспільного життя, особливо культурній та сфері обслуговування, а також у сфері діяльності державних органів влади та засобів масової інформації.

Матеріали преси засвідчують далеко не однозначне ставлення громадськості України до національно-мовних питань. Зустрічаються навіть полярні погляди при порівнянні публікацій і листів, уміщених у лівій і правій пресі, для якої характерна підвищена увага до національної теми. Щодо центристських ЗМІ, то вони в основному опікуються економічними, соціальними, культурно-мистецькими та питаннями, що мають реґіональний характер. Якщо ж і піднімають етнічні та мовні питання, то намагаються бути поміркованими і лояльними щодо офіційної політики.

У публікаціях ЗМІ лівого спрямування, особливо на Півдні та Сході України, ще й досі живі ідеї про повернення до Радянського Союзу, про союз трьох слов'янських країн (Росії, України і Білорусі), про насильницьку українізацію «українських росіян», неминуче зубожіння української культури без російської мови і навіть про пріоритетність російської культури і мови в питанні об'єднання всіх націй на території України (Крымская правда. — 2000. — 27.09. — С. 2).

Газета «Донецкий кряж» опублікувала матеріал «Лидируют раздражение и напряжение», в якому подано результати соціологічного дослідження, в ході якого 92,5 відсотка опитаних жителів Донецької бласті висловились за те, щоб російська мова використовувалась в Україні нарівні з державною. Тільки 6 відсотків були проти. Однак більше третини (38,7%) опитаних не погодились із твердженням, що «всі громадяни України, незалежно від національності, **повинні володіти українською мовою**».

А в публікації «Выбор издания должен оставаться за читателем», надрукованій у харківській газеті «Время», піддається критиці ідея урядового проекту Закону «Про внесення змін і доповнень до деяких законів України з питань оподаткування у частині, що стосується видавничої справи». Водночас уже сьогодні далеко не всі ліві поділяють тезу щодо «притеснения русского языка». Народний депутат Верховної Ради Б. Олійник із парламентської трибуни дав відповідь однопартійцям-комуністам: «**Кожна держава, яка хоч трохи себе поважає, захищає свою духовну ауру всіма наявними конституційними засобами, передусім — пільгами. У Франції одвіку, скільки вона існує, функціонує комітет із захисту французької мови на державному рівні**».

Із лівими проросійськими газетами у національному і мовному питанні солідарні деякі газети, що називають себе центристськими, ліберальними чи космополітичними.

Центристів об'єднує з багатьма лівими те, що вони ставлять на перше місце економічні та соціальні питання. Національно-етнічні та мовні проблеми для них другорядні, несуттєві.

Як вважають у національно-демократичних колах, ігнорування національних і зокрема мовних проблем спостерігається, на жаль, і у владних структурах усіх рівнів, особливо у східних областях України. Але не для того Україна здобувала незалежність, аби залишатися колонією. Мовна політика незалежних держав — це один із напрямів деколонізації.

Посади державних службовців зобов'язують знати досвід Чехії, Індонезії та десятків інших країн, що впорядкували своє мовне господарство після здобуття незалежності.

Члени Наукової Ради Світового Конгресу Українців (НРСКУ) не погоджуються з думкою, що все повністю залежить від економічного стану країни і що при нинішній економічній кризі не можна виділяти фонди на культурні потреби. Вони переконані, що повноцінне життя будь-якої країни позначене гармонійним поєднанням матеріальної та духовної сфер буття.

На переконання правих і правоцентристів, державною мовою в Україні повинна бути українська, тобто мова корінної титульної нації, як у Польщі, Франції, Японії, Росії тощо. І це природно, це є показником справжньої демократії, основоположний принцип якої в умовах нинішньої України — відродження історичної справедливості, і це сконсолідує суспільство, зробить його гуманним і цивілізованим, а державу сильною. Ще давні латиняни казали: чия мова — того й держава.

Олесь КОЗУЛЯ,
заступник голови Київського Конгресу української інтелігенції

РЕПЛІКА

ПЕРЕПЛУТАЛИ ГРІШНЕ З ПРАВЕДНИМ

Подібних листівок, які поширюються в Кіровограді так званим «оргкомітетом по поверненню російської мови в школи», ще не знала історія. Листівка ця називається «Руководство для учителей и родителей школьников, стремящихся добиться:

— преподавания русского языка в украинских классах;

— открытия русских классов в украинских школах и перевода украинских классов на программы русских классов;

— перевода школы того или иного района города в статус русской школы».

Коли дочитуєш до кінця цю листівку, то мимоволі думаєш, що її авторам таки треба вивчати хоч якусь мову; бо написана ця листівка суржиком. А ще думаєш — переплутали грішне з праведним! Повна некомпетентність і незнання проблеми, розпалювання національної ворожнечі на рівні сектантства. Провокативність подібних «руководств» очевидна і заслуговує юридичної та правової оцінки з боку відповідних органів. От чого не вистачає в Кіровограді, так це саме українських шкіл!

Інф.

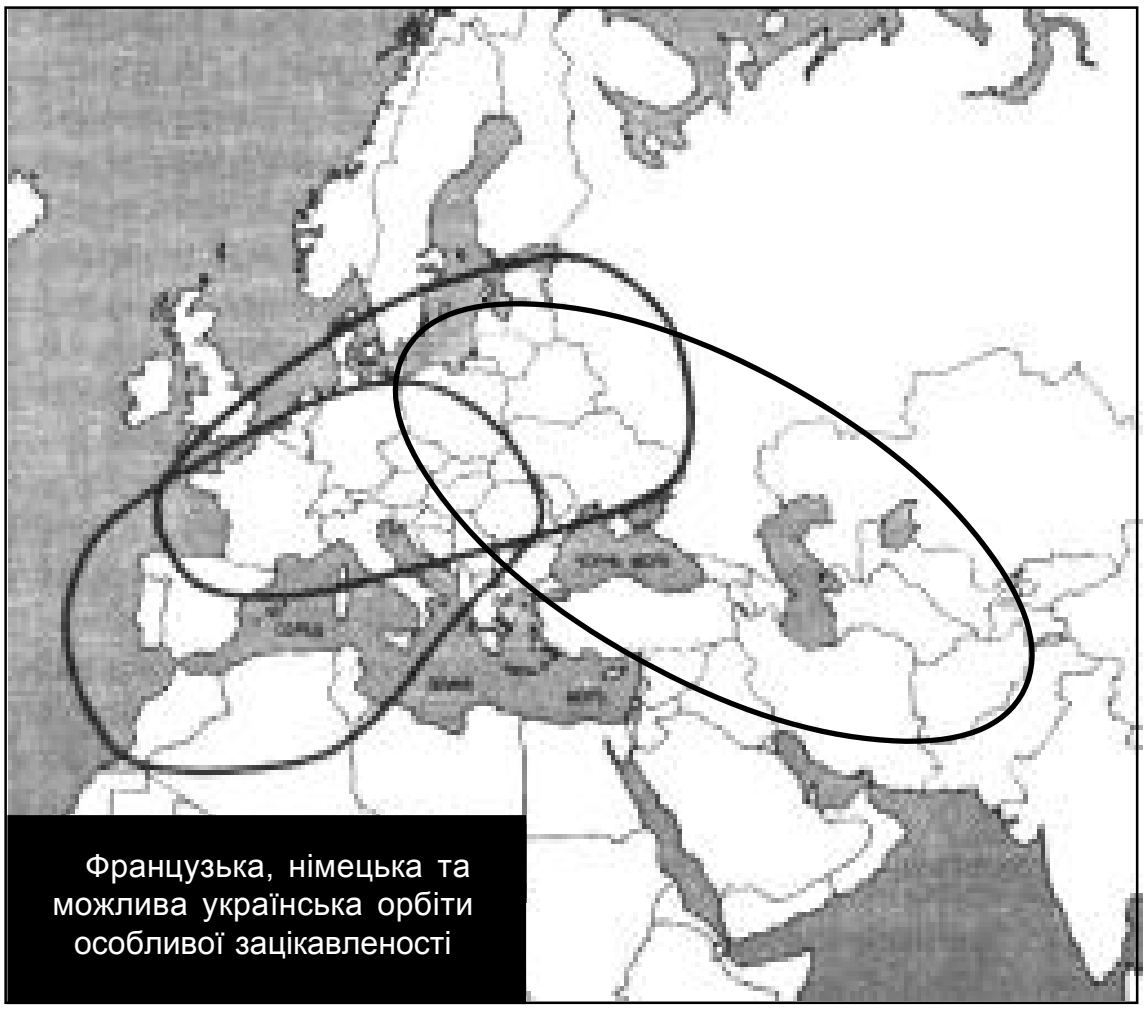

Французька, німецька та можлива українська орбіти особливої зацікавленості

УКРАЇНА НА ЄВРАЗІЙСЬКІЙ ШАХІВНИЦІ

Реалцця,
пе! Япек2, в,

П! ак2, каяоЯ2аннц. я! окцвядовоф д, 2ь,я? ояУк! ацнаянеямацядццвоц, цилцЯноцявовнцшньополц2, чноцяЯ2! аф 2епцц,японя22яянацциональн, . ян2е! еЯцв доЯцял, шацЯ2ьЯяя 23манн, м,я ая дцф яльнцЯ2ьязовнцшньополц2, чного вцдомЯ2ваяб3д3,ц2ьЯяявдебцльшогояна в, ! цшенцяЯ2ак2, чн, . явавдань.яП! оф блемаявя2ом3,я? о,яЯфо! мЗвавш, п! цо! , 2е2, язовнцшньоцяполц2, к, (п! агненняяцн2ег! Зва2, ЯьяЗяцв! оф пейЯькцяЯ2! анЯа2лан2, чнцяЯ2! Зк23ф ! ,),янащцяЗ! ядовццядоЯцянц2коянеяв, зф нач, л, Яяязя2, м,яякЗяУк! ацнЗявон, цн2ег! Зва2, мЗ2ьяЗяццямцжна! однц о! ганцзацциц,ябоядоЯцяневцдомо,ян, цеяб3деяде! жавая—яод, няцзяпцде! цв мцжна! одноцяполц2, к, ,ян, яма! цоне2ф коваяк! ацнаянаяпе! , фе! цця:ц, вцлцф зованоцяцв! оп, ».

С2ан

Нап! , кцнцяЯ2олц22яяМоЯквая п! оф г! алая«. олоднЗ»явцйнЗ,яв2! а2, ла кон2! ольянадяС. цдноюяцв! опоюяц ! еЯпЗблцкам, я СРСР.я Об´єднана Нцмечч, наяЯ2алаяодн, мяцзяцен2! цв 2яжцнняядляяк! ацня0 ен2! альноцяЯ2а С. цдноцяцв! оп, .я П! о2, Я2ояння бцполя! ногоЯявц23явн, кло.яНцяМоЯф ква,янцяВаш, нг2онЯЗжеянеявцдцг! аф ю2ьякол, шньоцяЯ олцянаяцв! опейЯьф комЗякон2, нен2ц.яВцдбЗвацЯ2ьЯяяпеф ! е! озподцляЯфе! явпл, вЗвяцв! опц.

Уп! одовжяоЯ2анньогоядеЯя2, ф лц22яяЗяЯвц2цявцдбЗл, Яяявцдч32нцятеоф полц2, чнцяЯ2! анЯфо! мацццяДезцн2егф ! аццяяВа! шавЯькогояблокЗяцяЯ! озф падяСРСРяз! ЗйнЗвал, я бцполя! нЗ моделяЯ цвноваг, яЗяЯвц2ц.яСШАяЯ2аф л, яцд, ноюянадде! жавою,явда2ною впл, ва2, янаяполц2, чнцяп! оцеЯ, яв бЗдьфкомЗя! еццонцятлане2, .

Опе! аццяяНАТОявяЮгоЯлавцц заЯвц2, лаянаявнцЯ2ьяк! , з, яп! авоф в, . яцядоговц! н, . язаЯадяЗяЯ, Я2емц пцЯлявоцнн, . ямцжна! одн, . явцдноЯ, н. СЗпе! ечноЯ2цямцжя2ак, м, японя22яф м, ,яякяза. , Я2яп! авяпюд, н, ,яводноф чаЯя п! , нц, пя нев2! Зчанняя З вн32! цшнцяЯп! ав, ,яая2акожяп! аво нацційнаяЯамов, значенняяйянедоф 2о! каннцЯ2ьяде! жавн, . яко! донцв Я2во! юю2ьяблагода2н, йяц! Зн2ядля полц2, к, яподвцйн, . яЯ2анда! 2цв.

УЯеячц2кцшеяок! еЯлюц2ьЯяя2енф денцяяцв! оа2лан2, чн, . яЯ2! Зк23! впл, ва2, янаяполц2, чнцяп! оцеЯ, яз поз, ццяЯ, л, .я0 еядоводя2ьявцйЯьковц опе! аццяСШАяцяНАТОявяЮгоЯлавцц 2аяПе! Я, дЯькцйява2оцц.

Розш, ! енняяПцвнцчноф А2лан2, чф ногоЯАльянЯЗязая! а. Знокяк! ацнякоф л, шньогоя Ва! шавЯькогоядогово! З показЗцяко! Я2кЗяцяпе! 23векЯпанФяцоф нцЯ2ЯькЗяполц2, кЗява. цдногоЯблокЗ.

МоЯква,я! озд! а2ованямцжнаф ! одн, м, япо! азкам, ,янеябажацям, ф ! , 2, Яяяцзяв2! а2ояЯ2а23ЯЗянадде! ф жав, .яВонаянеямацядоЯ2а2ньоцямццц для я! еалцзацццявлаЯн, . яеоЯ2! а2еф гццчн, . яамбццций,яалеяйянея очеяпогоф д, 2, Яяяцзянав´язан, мяцйяЯцена! ццм пе! е2во! енняЗязв, чайнЗяде! жав3.

Мен2альнцЯ2ьяполц2, чноцяелц2, , в, . ованоцяная2! ад, цця. ямеЯцанЯьф к, . ,яцмпе! Яьк, . яконцепций,яЯвоц! цф днаямодельяде! жавногоЯзп! авлцнф няя2аяоЯобл, воЯ2цянацционального ЯкладЗяРоЯцйЯькоцяФеде! аццяпе! еф шкоджаю2ьяп! оцеЯамяццяЯ2! анЯфо! ф мацццявя2епе! цшнц. яеог! афцчн, . межа. .

Нов, йя! еццоналцзм

10яжов2няя 2000я! ок3я к! ацн, М, 2ногоЯоюзЗяСНДя(РоЯця,яБцлоф ! ЗЯь,яКаза. Я2ан,яК, ! г, зЯ2аняцяяТадф ж, к, Я2ан)яЯ2во! , л, я цв! азцйЯьке економцчнеяЯпцв2ова! , Я2во.яЙого 32во! енняяЯвцдч, 2ь,я? ояРоЯцяянаф магацЯ2ьЯяя еалцзЗва2, явлаЯнЗяЯ2! аф 2егцюя? одояк! ацняСНДяцяцеяоб´ф цднанняяця2ак2, чн, мяк! окомяЗя! еф алцзацццявовнцшньоцяполц2, к, яРФ. Р, 2о! , каяп! оявцчнЗяд! ЗжбЗяцяб! а2нц вцдноЯ, н, явцдк, дацЯ2ьЯяяновоюя! оф ЯцйЯькоюяелц2ою.яЩобявпл, нЗ2, яна Ук! ацнЗ,явон, янамагаю2ьЯяя! еалцф зЗва2, ямодельяекономцчногоя2, Як3.

Погл, бленняяцн2ег! аццйн, . я п! оф цеЯцвя Зя! амка. я цьогоя32во! ення Явцдч, 2ьяп! оявмцнЗяпеополц2, чноц Я, 23аццяявя! еццонц.яПе! Япек2, в, СНДяЯ2аю2ьявЯея23маннцш, м, .

Зая повцдомленнямя аген2Я2ва цн2е! факЯ,яП! ез, ден2яУк! ацн, яо. аф ! ак2е! , зЗвавяпоявЗяцьогоя«Япцв2оф ва! , Я2ва»якямцнЗяшв, дкоцяабоЯЗпоф вцльненоцядцц,явакладенЗяпцдяЯ2! Зкф 23! ЗяСНД.яАяП! ез, ден2яУзбек, Яф 2анЗя—янайпо23жнцшоцяк! ацн, я0 енф 2! альнофАзца2Яькогоя! еццонЗя— цЯламяКа! цмовяЯказав,я? оящеяме! ф 2вона! одженея32во! ення,япобЗдоф ванеязаяцлюзо! ноюяЯ. емою.яНаф Ялцдкомяпогл, бленняяцв! азцйЯькоц цн2ег! аццяцяможеяЯ2а2, я! озколяСНД, оЯкцльк, яцяяЯ2! Зк23! аявцдн, нцямац двяяцен2! , я2яжцнняя—яГУУАМя2а цАЕС.

Заяц, . яЗмовяУк! ацнаяоп, няц2ьф Яяямцжядвомаяпо23жн, м, яблокам, —яцв! опейЯьк, мя2аяцв! азцйЯьк, мяц зал, шацЯ2ьЯяяЗянев, значенцйяЯ, 23ф аццц,яаджеям, янеято2овцяякядояшв, дф когояв. одженняяЗяцв! оа2лан2, чнц Я2! Зк23! , ,я2акяцядояменшяп! , вабф л, воцяпе! Япек2, в, ян2ег! аццяявя! амф ка. яновогоя(Я2а! ого)яцв! азцйЯькоф гоя об´єднання.я Дедалця бцльше вцдЯ32нцЯ2ьяефек2, вн, . явн32! цшнц. пе! е2во! еньяЯ2ацяп! , ч, ноюяваг! оф з, япевноцямцжна! одноцяцзоляцццяцв2! а2, яп! , вабл, в, . япе! Япек2, вя! еф алцзацццяцв! опейЯькогоявек2о! аявовф нцшньоцяполц2, к, .

П! , ч, н,

ТакяЯклалоЯьяцЯ2о! , чно,я? ояУкф ! ацная! оз2ашованаянаямежця2! ьо. Явц2цв,я2! ьо. я! елцгцйяцяЗльЗ! :яп! аф воЯлав´я,яка2ол, ц, змЗя2аяцЯлам3.яУ 2! , к32н, кЗяц, . яЯвц2оглядцвяфо! мЗф валаЯьяцяга! 23валаЯьяЗк! ацнЯька нацця.яЗначноюямц! оюяУк! ацнаяк кЗльЗ3! н, йяфеноменяв´яв, лаЯяявавф дяк, я бо! о2ьбця п! о2, лежн, . ЯЗб´цк2цвяцЯ2о! , чногоян! оцеЯ3.яУпф ! одовжяЯ2олц2ьЯва! шава,яМоЯква, С2амбЗля2аяВцденьязмагал, Яяяза панЗвання янадяЯ2! а2егцчн, мяп! оф Я2о! ом,ядеяЯпоконвцкЗяк, веяЗк! ацф нЯьк, йяе2ноЯ.яБага2оян! облемям, ф нЗлогоявя2цйян, я2цйяфо! мцявпл, ваф ю2ьяняяподццявяУк! ацнцяцянавколо нец.

ВнаЯлцдокяц, вцлцзацційноцянев, зф начено Я2ц,яЯвц2оглядноцяк! , з, я2а ! озкол3яЯЗЯпцльЯ2ваяУк! ацнаяв2! аф 2, ляядеЯя2ья! окцвяная! озбо! к, ямцж п! оза. цдн, м, я! ефо! ма2о! ам, яцц п! о! оЯцйЯьк, м, я! еЯ2ав! а2о! ам, яц неязмоглаяв, ! об, 2, явлаЯногоябаф ченняЯвогоямцЯцяЗяЯвц2ц.яПцвнцчноф Я. цднаяцн2ег! аццяяцянеп! , вабл, вою цянебажаною,яаяза. цднаянеяможе б32, я! еалцзованоюявнаЯлцдокянеф вцдповцдноЯ2цявн32! цшнц. япе! е2воф ! еньяп! оголошеномЗяовнцшньопоф лц2, чномЗякЗ! Я3.

НаЯлцдк,

РоЯцйЯькаяФеде! аццяЯк? оян! агма2, чно,явцдк, даюч, д, плома2, чнЗя! , 2о! , кЗяп! оя Я2! аф 2егцчнея па! 2не! Я2во,я оццнюва2, н, нцшнця Я2оЯЗнк, я зя РоЯцйЯькою Феде! ацццю,я2оя ц. яможнаяо. а! акф 2е! , зЗва2, якяп! о. олоднц.

РоЯцйЯькцяваЯоб, ямаЯовоцяцнфо! ф мацццяЯ2во! юю2ья(дЗжеянаЯ2оянеоф бц! Зн2ованоянега2, вн, йяоб! азяУкф ! ацн, якяде! жав, ,я? о:

•як! адея! оЯцйЯьк, йя2! анз, 2н, й газ;

•яд, Як! , мцнЗця! оЯцйЯькомовне наЯелення;

•яцця т! омадян, явоюю2ьяная боцц ченЯьк, . як2е! о! , Я2цв»;

•яп! агнеяцн2ег! Зва2, ЯьяЗяво! оф жея(наядЗмкЗя! оЯцян)яНАТО;

•яцяконкЗ! ен2омяная Явц2овомЗ ! , нкЗяозб! оцнь;

•я «окЗпЗвала»я «мцЯ2оя ! ЗЯькоц Ялав, »яСеваЯ2опольцянея очеявддаф ва2, як! оЯцйЯьк, й»яК! , м.

ВяекономцчнцйяпЛо? , нцяд, Як! , ф мцнацційнаяполц2, каяРФя? одояУкф ! ацн, яв, ! ажацЯ2ьЯяя3:

•яяведеннцяв, ключноядляяУк! ацф н, яд, Як! , мцнацційногоя пода2кЗяна екЯпо! 2я2оя цмпо! 2;

•явЯ2ановленнця2цльк, ядляяУк! ацф н, я25явцдЯо2кцвям, 2аянаяцЗко! яна дода2окядоя цЯнЗюч, . я10явцдЯо2кцв ПДВ;

•явав, ? еннц,япо! цвняноявяцнш, ф м, ,ядляяУк! ацн, яццн, явая газяцяван, ф женняяпла2, явая2! анз, 2я газЗяцця2еф ! , 2о! ццю;

•явав, ? еннцяпцд! а. Знкцвя Зк! ацф нЯькогоябо! гЗязаягаз;

•янамаганнцяпоб3д3ва2, яоб. цднц газоп! овод, .

УЯцяцядццянаочноя,ялю Я2! Зю2ьян, ф нцшнюяполц2, кЗяРФя? одояУк! ацн, .

цв! опейЯьк, йя Союз

) е2ве! 2, йяЯамц2ацСя—яУк! ацна показав,я? оязаяоЯ2аннця! ок, яв, ф н, клоядоЯ, 2ьЯбага2оякономцчн, . яц полц2, чн, . яп! облем,якцяагальмЗф вал, я озв, 2окяЯпцвп! аццямцжяУк! ацф ноюя2аяцв! опейЯьк, мяСоюзом.

За. цдцямаЯфмедцаяп, шЗ2ьяп! о Ук! ацнЗя2,ильк, явянега2, вн, . я2она. якяп! оян! ацнЗ,я? о:

•яцянайбцльшяко! Змпованоюяв цв! опц;

•я ця вцдЯ2,йн, комя нелегальн, . мцг! ан2,ив;

•яп! , дЗшЗцяЯвобод3яЯлова;

•ямацянеЯп! , я2л, в, йяцнвеЯ2, ццйф н, йяклцма2

Се! едяекономцчн, . яяп! облем, якцядояцьогоячаЯЗянея! озв´язанц, можнаянаязва2, :

•яп! облемЗяекЯпо! 23я3к! ацнЯьф когоя2екЯ2, люяЗяк! ацн, яцС,яЗяяк, . введенояквО2, ,якцяЗк! ацнЯькаяЯ2оф ! онаяввважацяд, Як! , мцнацційн, м, ;

•яан2, демпцнговцяп! оцеЯ, ,яякцп! овод, л, як! ацн, яцСяЯ2оЯовноя3кф ! ацнЯьк, . япцдп! , цмЯ2в;

•яп! облем, яекЯпо! 23яб! З. 23яз Ук! ацн, ;

•яав2омобцльнЗяп! облемЗ,яякав, н, клаявнаЯлцдокяп! , йня22яяновоф гоя законЗяВе! . овноця Рад, я? одо ввезенняяцмпо! 2н, . яав2омобцлцвяв Ук! ацнЗ.я цв! опейЯьк, йя Союзя не задоволен, йя2, м,я? ояУк! ацнаяпевф н, мян, номявач, няцяЯвцйя! , нокядля ав2омобцлцвяцноземногояв, ! обн, цф 2ва,яЗя2омЗян, Ялцяцзяк! ацняцС.

П! оза. цдцяявапевненняЗк! ацнЯьф к, . яполц2, кцвяЯп! , ймаю2ьЯяяЯ. вальф но,яалеяЯе! йозноядоян, . ,яна яжаль, нц. 2оянеяЯ2ав, 2ьЯя,яоЯкцльк, яЯ2ан Зк! ацнЯькоцяекономцк, яцянебачена заяцв! опейЯьк, м, ямц! кам, яко! Зпф ццяяп! , зводя2ьядоя2ого,я? ояцв! оф пейЯькцяполц2, к, янеяввважаю2ьяУкф ! ацнЗя! цвноп! авн, мяпа! 2не! ом.

С2оЯовноя ! озш, ! енняяцв! оф пейЯькогоя СоюзЗявжеяв, знач, лоЯя колоя по2енццйн, . як! ацн,якцяЗвцйд32ь доя,Сяцдяна Яяп! огнозованоцяпе! ф шоцяцяд! Згоця. в, лья! озш, ! ення. Ук! ацнаяЯе! едян, . янеязнач, 2ьЯя. Навц2,яяк? оя поз, 2, вцнцявмцн, явяЗкф ! ацнЯькцйяекономцццяЯ2 , ва2, мЗ2ь,яЯо нав! ядян, янашаяде! жавая Звцйдеядо цСя! анцшея2010я! ок3.

З! оЯ2анняяцнянаянаф 23яцянеф Я2абцльнцЯ2ьяцв! оя2акожянега2, вно впл, ваю2ьянаяпе! Япек2, в, яУк! ацф н, ,яоЯкцльк, як! ацн, яС. цдноцяцв! оф п, я? еязябцльш, мязапаломяд, Я2анф ццюва2, мЗ2ьЯяявцдя к! ацнякол, шньоф гоя СРСР.яТ, мячаЯомявцзов, йя! еф ж, мяЯ2во! юцяновЗязавцЯЗяняяко! ф дона. як! ацняСНД.

Пцд2! , мкаяБ! юЯЯелемяЯ2во! енф няяконЯо! ццЗмЗязябЗдцвн, ц2ваягаф зоп! оводЗявяоб. цдяУк! ацн, ядовоф д, 2ь,я? оявяцв! опцянеявЯцяполц2, чнц Я, л, я озЗмцю2ьяцяв! а. овЗю2ьяцн2еф ! еЯ, янашоцяде! жав, .

Ва! цан2,

Наяво! цянезалежноЯ2цяцЯнЗвало кцлькаяЯцена! ццв,яякцямогл, яб32, покладенця вя оЯновЗяполц2, чного кЗ! ЯЗяУк! ацн, :

•яПоЯ23пованцн2ег! аццяяЗяцв! оф а2лан2, чнцяЯ2! Зк23! , яНАТО,яцС.

•яСоюзявяРоЯцццюя2аяцнш, м, як! ацф нам, яСНД.

•яУ2во! енняяблокЗязяк! ацнам, Бал2,цця2ая0 ен2! альноцяцв! оп, .

•яБлокЗвання яязяк! ацнам, яП! , ф чо! номо! ЯькогоябаЯейнЗ.

•я Неп! , цднанняя доя бЗдьфяк, . блокцв.

Зая, нцшнц. яЗмовякодн, йяцзяц, . Яцена! ццвязяоглядЗяная! ядяп! , ч, н неяможяповноюямц! оюяб32, я! еаф лцзован, м.яШв, дкяяцн2ег! аццяяцзяЗаф . одомяабоявяРоЯцццюянеможл, ваянеф ! езяЯвц2оглядн, йяцяц, вцлцзацційн, й ! озколяЗяЯЗЯпцльЯ2вц.яС2оЯовноя Заф . одЗяцяйяцншаяп! , ч, ная—ягальмЗф ванняяекономцчн, . я2! анЯфо! мацций вяУк! ацнц.яУ2во! енняяблокЗявяк! ацф нам, яБал2,цця2ая0 ен2! альноцяцв! оф п, янад2оян! облема2, чне,яб оявон, пе! еважнояп! агнЗ2ьядоя2,ЯнцшоццН2ег! аццця зя цв! оа2лан2, чн, м, Я2! Зк23! ам, яабоякяБцло! ЗЯьявяРоф ЯцццЮ.яК! ацн, яП! , чо! номо! Якого баЯейнЗяпе! еважноямаю2ьябезлцч п! облемяцяЯ цзновек2о! нцятеополцф 2, чнця2аяекономцчнцяцн2е! еЯ, .яВажф л, веятеоЯ2! а2егцчнея! оз2ашЗвання Ук! ацн, яЗнеможл, влюцяп! оведенф няядовго2! , валоцяполц2, к, янеп! , цф днанняя доя вцйЯьковофполц2, чн, . блокцвяцзяЯЗЯцдам, .яПолц2, каябагаф 2овек2о! ноЯ2ц,якаяпе! едбачацяЗаф ланЯЗвання ямцжяоЯновн, м, ятеопоф лц2, чн, м, я! авцям, яцяв, ! цшЗцяЯкоф ! цшея2ак2, чнцязавдання,янеяможе**

2! , ва2, ябезкцнечноядовго.яРаноян, пцзноя Ук! ацнця2! ебаяб3деяв, знач, ф 2, Яяя—ян, явЯ23па2, я3яяк, йЬяцзя3же цЯн3юч, . яблокцв,ян, яЯ2а2, яцнцца2оф ! омя32во! енняя2! е2ьоцям, ! о2во! ф чоцяЯ, л, .

В, . цд

ТомЗянашцйяде! жавцява! 2оякф найшв, дшеяв, знач, 2, Яяявят! цо! , ф 2е2ам, явовнцшньоцяполц2, к, яцява. , ф Я2омявлаЯн, . яцн2е! еЯцвя3я! еццона. , якцямаю2ьяоЯобл, веязначенняядля цця де! жавноцяцянаціональноцяебезпеф к, я[1].яВя! еалця. ябага2ополя! ного Явц23я Ук! ацнаязадляязбе! еженння ццлцЯноЯ2цяцянезалежноЯ2цятов, нна в, ! об, 2, ябага2ова! цан2н3яцябагаф 2оЯ23пеневЗягеополц2, чнЗяЯ2! а2еф пцю.

Необ. цдноя п! агн32, я доя 2ого, ? обяпе! е2во! , 2, Яяязяоб'цк2аяна Я3б'цк2яцжна! одн, . я вцдноЯ, ня 3 ! ццонц.яУк! ацнаямацяЯ2а2, яоднм цзя геополц2, чн, . я г! авцвя на цв! азцйЯькцйяша. цвн, цц.яПо2! цбно в, знач, 2, яЯвоюяо! бц23яоЯобл, в, . національн, . я ацкавленьяцяв, ! оф б, 2, яд, фе! енцційованЗяЯ2! а2егцю зовнцшньополц2, чноцяак2, вноЯ2цяв ! ццона. ,якцяв. одя2ьяЗянец.

ЗаяЗмов, я! еалцзацццяцццяцбагаф 2оЯ23пеневоця Я2! а2егцця Ук! ацна можеяЯ2а2, я! ццональн, мяцде! ом 3я0 ен2! альнцйя2аяС. цднцйяцв! опц.

0 цннцЯ2ьяУк! ацн, ядляяцСяполяф гацявя2ом3,я? оявона,яб3д3ч, яЯ, льф ноюянезалежноюяде! жавоюцяв. оф дяч, явяпе! Япек2, вця3яЯкладяцв! оф пейЯькогоя Союз3,яможеяЯ2а2, ямоф Я2омямцжя економцчноя по23жною цв! опоюяцябага2оюяняяене! го! ефЯ3! Я, я0 ен2! альноюяАзццю,яая2аф кожяважл, в, мякомЗнцкацційн, мяв3зф ломя3яЯ, Я2емця2! анЯцв! азцйЯьк, . я(3 пе! Япек2, вцямцжкон2, нен2альн, .) 2! анЯпо! 2н, . яко! , до! цв.

Алеядок, яУк! ацнаянеяЯ2анеянлеф номя цв! офА2лан2, чногоя Альян Я3 абояцС,ява! 2оят! овод, 2, я2ак3япоф лц2, к3,явавдяк, якцйядвцятцнцця Я3пе! ф н, ц2вяямцжяРоЯццюя2аяЗа. одомя3 цв! опця! озм, ю2ьЯя.яТобО2оя2! еба намага2, Яяя,н2ег! Зва2, я2! е2оя Я, л3, якяпе! е2во! , 2ьяоя Я.к! ацняця! ццф онцвя2акяяваного яЯанц2а! ногоя.ко! ф дон3нанЯяцпльно23,якая3! цвноваж, 2ь цявбалан Я3цянап! Зженняявяцв! опц. Пцзнцшеяця Яяцпльно2аямоглаябяцн2егф ! Зва2, Яяявяц Сяця НАТОяЯкоо! д, ноф ван, м, яз3Я, ллям, .

НаяцьомЗяе2апцядляяцв! опейЯьф коця2аяЯвц2овоцябезпек, яб3лоябяв, ф гцднцшеяЯп! , я2, ят! оцеЯамяЯ. цдноцф в! опейЯьк, . я2 анЯфо! мацційяваяпоф Яе! едн, ц2вомя2! е2ьоцяЯ, л, я—яблоф к3як! ацн, якцябя3п! одовжяпевного пе! цодЗяп! овод, л, я полц2, к3янеф п! , цднанняякядоя цв! азцйЯьк, . ,я2ак цядоя цв! оа2лан2, чн, . яЯ2! Зк23! .

УяцьомЗякон2екЯ2цява! 2оя б3лоя б в, 2во! , 2, яб цльшяцлцЯнЗянолц2, чнЗ Я2! а2егцюянашоцяде! жав, .яУк! ацф наятов, ннаяЯ2а2, яцнцца2о! омяЯ2воф ! енняя! цзноЯ23пеневогояблок3ванф няяк! ацняС. цдноцяця0 ен2! альноц цв! оп, .

УяЯ2акцйяЯ, Я2емця! цзноЯ23пеневоф гояблок3вання могл, яб3зя2, я3чаЯ2ь к! ацн, ядво. я2! , к32н, цвя3яС. цднцй цв! опц.яПе! ш, йя—як! ацн, ,якця! озф 2ашованцямцжяАд! ца2, чн, м,яБалф 2цйЯьк, мяця) о! н, мямо! ям, я(2об2о Я. цднофицяцен2! альноцв! опейЯькц к! ацн, яцяБалкан,).яД! Зг, йя—я цзноф Я23пенев, йяблокяк! ацнямцжяКаЯф пцйЯьк, м,я) о! н, мяцяБал2цйЯьк, мямоф ! ям, я[2].

Якявазнач, вяекЯпе! 2НацціональФ ногоцяЯ2, 2323яЯ2! а2егцчн, . ядоЯпцдф женьяВад, мяКа! аЯьов:якНеоб. цдне пе! еп! офцлюванняяцяпе! ео! ццн23ф ванняявовнцшньополц2, чноцяЯ2! а2егцц Ук! ацн, ,яв, . цдяцзя«вел, коцяг! , [НАТОяйяРоЯцця,япоча2ькявлаЯноця! , зяконЯ2! Зованнявонявлаян, . яцн2еф ! еЯцвяцявовнцшньополц2, чноцяак2, вф ноЯ2ц.яцнакшеякажЗч, ,янеоб. цдн, й пе! е. цдявцдяокобо! онноц[,якбаланф Я3ючоцяебага2овек2о! ноЯ2ц[ядоя Я2! аф 2егцця бага2овек2о! ногоя в2ягЗвання Зя! ццональнця,яЯ3б! ццональнцявзацф модцц.яС2оЯЗнк, яРоЯцяя—яНАТОя— цеяфонов, йяфак2о! яновоця! , ,яоле неяЯамяцяЯ2! Зк23! а.яС2! а2ецця бафга2овек2о! ногоя в2ягЗвання япе! едф бачацяцзноманц2-цяЯелек2, вця Я2! аф 2егцяцн2ег! ацццяУк! ацн, я(нап! , клад, доя,СяЗямц! Зяго2овноЯ2ц,явяРоЯццю Зямц! Зядоццльно Я2ц,явяГУУАМяЗяв'язф кЗязя! озв'язаннямяп! облемяене! ф гобезпек, я2о? о).яАя2акожяв, дцленф няявлаЯн, . язоняця Я3б! ццоновя3кф ! ацнЯькоця вовнцшньополц2, чноцяакф 2, вноЯ2ц:я) о! номо! ЯькофКаЯпцйЯьф ка,яРоЯцйЯька,яБалкан, ,яБал2цйЯьф ка.яНаябазцяВоняцццяак2, вноЯ2,яможф л, вця,нЯ2, 23ццоналцзацця я! ццонцвяц Я3б! ццонцвя3я! ццональнця,нЯ2, 232, колек2, вноця безпек, язаяак2, вноц п! овцдноця! олця Ук! ацн, [я[3].

Ук! ацнЯькая о! бц2а оЯобл, в, . я зацццкавф лень

Ене! ге2, ка

ВяЯ, л3ян, зк, ят! , ч, нянашаяде! ф жавая майжеяповнцЯ2оя ене! ге2, чф ноя валежнаяцдяРоЯцц.яТом3ятошЗк аль2е! на2, вн, . ядже! еляпоЯ2ачанф няяця2! анЯпо! 23ванняяене! гоноЯццв Я2аця вк! айяак23альн, мядляяде! жавф ноця безпек, як! ацн, .яВяцьомЗятланц надзв, чайноя важл, в, м, я! ццонам, для яУк! ацн, яця Кавказ, я3акавказзя 2ая0 ен2! альная Азця.яТомЗяЯпцв! оф бц2н, ц2вояУк! ацн, явя! амка. я! Зп, ГУУАМявяСНДява! 2оя цянадалцяпоф гл, блюва2, яця! озв, ва2, .

Ная ц, . я2е! ена. яЯконцен2! ованц вел, чезнцяв апаЯ, ямцне! альноця Я, ф ! ов, н, .яК! ацн, яц, . я! ццонцвяможЗ2ь 32во! , 2, я 2! е2,ийзая маЯш2абам, ! айоняв, добЗванняянаф2, я наяпла фне2ц.яЗапаЯ, янаф2, ят, шеяв я! айонц КаЯпцйЯьк о г я мо! яя Я2ановля 2ь бл, зькоя10ямл! дя2онн.яЕкономцчно Ук! ацнаязацццкавленаяв я2! , маннц п! , б32кцвяза я! анЯпо! 23ванняякаЯф пцйЯькоця наф2, .

НаяЯьогодцця,якцлькаяма! ш! 32,ив 2! анЯпо! 23ванняяене! го! еЯ3! Яцв КаЯпцйЯькогоя мак! о! ццонЗя до цв! оп, .

Пцвнцчн, й:я Бак3я—я Кцзля! я— Ново! оЯцйЯьк.

За. цдн, й:яБак3я—яС3пЯа.

Пцвденн, й:я Бак3я—я СамЯ3ня— Джей. ан.

Наф2а, ятпе! еван2аженая ная2анф ке! , я вя Ново! оЯцйЯьк3, я С3пЯця ч, СамЯ3нц, я можеяпо2! ап, 2, ядоя,в! оф п, я одн, мяцзяно2, ! ьо. яшля. цв:

• Ук! ацнЯьк, йяма! ш! 32я(*В.я.ц.*). Доя наф2о2е! мцнал3я кПцвденн, й[, ? оя пцдяЮдеЯою, яцядалцянаф2оп! оф водомяЮдеЯа—Б! од, я(довж, ная667 км)ядоямагцЯ2! альногоянаф2оп! оф вод3якД! Зжба[.яМакЯ, мальнаяп! оф п3Якнаяпо23жнцЯ2ьяе! мцнал3я2аянаф ф2оп! оводЗяЯ2анов, 2ьяб8ямлня2оннная! цк.

•яДоя ЗмЗнЯькоця КонЯ2анц, яцядалц че! езя 2! анЯка! па2Яьк, йя наф2оф п! овцдяоя0 ен2! альноця цв! оп, .

•яДоя болга! Яькоця Ва! н, ,явцдк, вжеяпоб3дованоя наф2оп! овцдядо АлекЯанд! ополцЯ3я(довж, ная 125 км.),я? оя! оз2ашован, йянаяг! ецьф комЗя3збе! ежжця ЕгейЯькогоямо! я.

•яДоя наф2о2е! мцнал цвяПцвденноц 2ая3а. цдноця цв! оп, яне! езят! о2ок, БоЯфо! яця Да! данелл, .

Ук! ацнЯьк, йят! оек2я2! анЯпо! 23ф ванняякаЯпцйЯькоця наф2, яб3вяофцф ццйноят! едЯ2авлен, йя3я2! авнця 1998 ! ок3.я17яЯе! пняя2огоя ж я! ок3я оЯол СШАяС2,ивеня Пайфе! я2аяваЯ23пн, к голов, я Де! жнаф2огаз3я Вале! цй ШЗпцкоятцдп, Яал, я3год3ят! оя надан фняяц! ан23я3я! озмц! ця1,5ямлнядола! цв СШАяняядоЯпцдн, цькця! обо2, явяб3ф дцвн, ц2вая наф2оп! оводЗяЮдеЯа— Б! од, я[4].

Нап! , кцнцця Яе! пняяЮлцяяТ, моф шенкояповцдом, лаяп! еЯ3ят! оязаф ве! шенняя! оз! а. 3нкцвя? одоя б3дцф вн, ц2вая газоп! овод3я3яТ3! кменцф Я2ан3я вяУк! ацнЗявяоб. цдя2е! , 2о! цц РоЯцц.яП! оек2я пе! едбачацяЯ2! анЯф по! 23ванняяцен2! альноазца2Яького газЗя3яяТ3! кменцЯ2ан3яче! езяКаЯф пцйЯькеямо! е,яАзе! байджан,яТ! 3ф зцюяйяпоя дн3я) о! ногоямо! яядоя Феф одоЯцц.яНая3к! ацнЯькцйя2е! , 2о! ця пеф ! едбачацЯ2ьЯяяз'цдна2, яцейя2! анЯф кон2, нен2альн, йяшля. яя ядцюч, мятаф зоп! оводомяк Союз[,яко2! , йяда2ф н, йя2! анЯпо! 23ва2, я га зя3яцв! оп3. ОЯкцльк, яЯ2! а2егцчнаяме2аяяУк! ацф н, я2аяТ3! кменцЯ2ан3я одная—яв! 3йф н3ва2, я оЯцйЯьк3я монополцю.яРцзн, ф ця я2,льк, яя2ом3,я? оя Ук! ацнця необф . цдноя позбав, 2, Яяяядя монопольноф гоя поЯ2ачальн, ка,яяТ3! кменцЯ2аф н3я—яядя монопольного ЯЯпож, вача газ3я[5].яРеалцзацця яцьогоят! оек23 Я2ала я б я одн ццюяяяжл, в, . я теопоф лц2, чн, . я пе! емогяУк! ацн, .

ТомЗя Ук! ацнаямацяп! овод, 2, ак2, вн3яяовнцшнюяполц2, к3яяцьоф мЗя! ццонц.яМ, ятов, ннц,ято! 3чяцз РоЯццю,яСША,яТ3! ечч, ноюя2ая,! аф ном,яЯ2а2, яцццв, мяЯ3б'цк2омяяовнцф шньоцяполц2, к, я наяКавказц.яНаша к! ацнаямацяп! агн32, ядоя в Я2ановф ленняяд! 3жнц. яцяпа! 2не! Яьк, . яЯ2оф Я3нкцвяяде! жавам, яцьогоя! ццон3, ая2акожяяЯ3б'цк2ам, ямцжна! одноц полц2, к, ,якцяб я могл, яЯ2а2, я наш, ф м, яЯоюзн, кам, я наяц, . я2е! ена. .яВ цьомЗякон2екЯ2,ява к! айябажан, мядля Ук! ацн, я можеяЯ2а2, я тошЗкяшля. цв ! ццонального ця ядвоЯ2о! оннього Яп цв! обц2н, ц2вая,цзяок! ем, м, яЯ3б'ф цк2ам, яРоЯцйЯьк оця Феде! ацццц.

Одн, мяцзят! цо! , 2е2н, . я мацяЯ2аф 2, я! озв, 2окяяв'язкцвяят! едЯ2авн, ф кам, я3к! ацнЯькоця цаЯпо! , я наяКЗф банц, я налагодженняяцнфо! маццйн, . по2окцвя3я! ццон, ядеят! ож, вацянайф ч, Яленнцшая е2ннчная3к! ацнЯькая! оф мада.яНеоб. цдноя Яп! , я 2, яядновф леннюя3к! ацнЯькоця яден2, чноЯ2,яц п! оцеЯамякЗльЯ3! ногоя цд! одженф няя3к! ацнцвя3яК! аЯнода! ЯькомЗяц С2ав! опольЯькомЗяк! ая. .яВЯебучна пцд2! , мкаянаш, . яЯпцввц2ч, зн, цвя3 ! ццонц,я налагодженняя2,Ян, . я кофф номцчн, . яцяпа! 2не! Яьк, . яЯ2оЯЗнкцв, Яп! , янняят! оцеЯамяц. я полц2, чноцо! ганцзацццяяЗмов, я оЗмноцяцяв, ф важеноця полц2, к, я значноя поЯ, ля2ь поз, ццця Ук! ацн, яя! айона. ,я безпоф Яе! едньоя Я3мцжн, . я зя Кавказомяц Закавказзям.яТомЗям, я пов, ннцяв, зф на2, яцят! оголоЯ, 2, ,я? оя цейя! ццон в. од, 2ьяЗяЯфе! ЗяЯ2! а2егцчн, . я наф ццональн, . я цн2е! еЯцвя Ук! ацн, .

Вяцн2е! еЯа. яУк! ацн, яв, ! обленф няяц2коця Я2! а2егцця цятЗчкоця2ак2, к, за. , Я23я національн, . я цн2е! еЯцвя3 цьомЗя! ццонц.яТ! ебаяв, ! об, 2, ядццвц ме2од, к, я павц! Званняяцяв, ко! , Я2анф няяЯ, 23а2, вн, . яЯоюзцвя я! цзн, м, я ва по23жнцЯ2оя ця Я2а23ЯомяЯ3б'цк2ам, полц2, к, я наяКаЯпцця2аяКавказц.я0 е даЯ2ьямож л, вцЯ2ьяпоЯ, л, 2, я поз, ццц Ук! ацн, я наяе2е! , 2о! ця. я пцвнцчного 2! анЯпо! 23ванняякаЯпцйЯькоця наф2, ця23! кменЯькогоя газЗ.

) , я неянайважл, вцш, мяЗяцьомЗ кон2екЯ2,ця пошЗкядццв, . яме. анцзмцв цяпцдго2овк, ят! авовоця2аядоговц! ф ноця баз, ядляят! одовженняЯпцвп! ацц Ук! ацн, явяк! ацнам, ят! Зп, я ГУУАМ (Г! Ззця,яУк! ацна,яУзбек, Я2ан,яАзе! ф байджан,я Молдова),я ая2акожяноф маганняямакЯ, мальногоя вал3чення доя ццця Япцвп! ацця Вц! менцяцяТЗ! кмефнцЯ2ан3я ая С. одця2аяПоль? ця ая3аф . одц.

УжеяЯьогодняця Ук! ацнаяцяак2, вф н, мяЗчаЯн, комямцжна! одноця поф лц2, к, я3яС. цднцйяця0 ен2! альнцй цв! опц,я! озв, ваю2ьЯяяЯ2оЯЗнк, яз к! ацнам, яБал2,ця2аяПоль? ею.яУкф ! ацнаяЯ2алая,нцццца2о! омяЯ2во! енф няяП! , чо! номо! Яькоця АЯамблец (ПА) ЕС).яУя! амка. я СНДянашаяде! ф жавая ця одн, мяцзянайвпл, вовцш, . Я3б'цк2,ивямцжде! жавного яоб'єднанф няяк! ацнят! Зп, я ГУУАМ.

цв! азцйЯьк, йя Я2! аф 2егцчн, йя 2! , к32н, к

Ак2, вна яовнцшняполц2, каяУкф ! ацн, яв я! амка. я ПА) ЕС Яп! , я 2, ме в, . од3я нашоця де! жав, я3я Се! едземф нея мо! е,я допоможея! озв'яза 2, п! облем, яаль2е! на2, вного ЯоЯ2аф чанняяене! гоно! Яццв, я ядеяЗяпе! Яф пек2, вця бцльшцЯ2ьяшля. цвяене! гоф ноЯццвяяКаЯпцю, я Се! едньоця Азцця Бл, зькогоя С. одЗяп! оляж32ьяче! ез ТЗ! ечч, н3.

Уя! амка. ят! оголошеноця яябагаф 2овек2о! ноЯ2,ця Ук! ацнаяпов, нна п! овод, 2, я ак2, вн3яовнцшнюяполцф 2, к3яяБал2оф о! номо! Яькомзя! еф ццонц.яРозв, 2окяд! Зжнц. яцяпа! 2не! Яьф к, . яЯ2оЯЗнкцвяяц, м, я де! жавам, яцвк! айяважл, в, мядляяУк! ацн, .яСкоф о! д, нованця3Я, ляяде! жавя! ццоф нЗямаю2ьЯяп! ям3ва2, Яяя нявцдновф ленняядемок! а2,цяцяят! авая3я не заф лежнцйяБцло! 3Яц.яОЯобл, в, мяпа! 2ф не! омяУк! ацн, яв я! ццонцяможеЯ2аф 2, я Поль? а,яякаяцячленомяНАТОяцц згцдноявяоЯ2аннцм, яяявам, я побцюф ва2, мея цн2е! еЯ, я Ук! ацн, я вя цйф о! ганцзацццяяя вгодом,яймовц! но,яй 3я цС.

По23жн, йяблокяд! Зжнц. як! ацн Бал2оф о! номо! Яькогоя! ццон3 о. олодж3ва2, мея кПанЯцонцЯ2Яькц амбццця РоЯцця нява. цдномЗянап! ямф ковц,я? оявк! айянеоб. цдноя дляяде! ф жавноця безпек, яУк! ацн, .

СЗоЯовноя к! ацня0 ен2! альноця2а С. цдноця цв! оп, яне об. цдноят! овоф д, 2, я полц2, к3яна магання яЯ2ьо! , 2, певнЗяфо! мЗяполц2, чногояб'єднанф няяк! ацнямцжмо! 'яя(нап! , кладяна базця 0 ен2! альнофцв! опейЯькоц цнцца2, в, я(0 Ец).яТакеяоб'єднання Я2алоя б я по23жн, мяяфак2о! омяцн2егф ! ацця3яцв! опейЯькеяЯпцв2ова! , ф Я2воя,ця вбцльш, лоя б я вагЗяк! ацн, якц цн2ег! Зва2, мЗ2ьЯяявяцС.

БЗдемоя Яподцва2, Яя, я? оя незаф ба! омяЯ. цдноцв! опейцця ягов2ая2ьф Яяявцдяейфо! ця,ця вгадаю2ьят! оя вла Янц цн2е! еЯ, я вяцв! опц.яНаш, мяжеявавф даннямямацяб32, я пцд2! , мкая поЯф 2,ийного ядцалогЗяв я па! 2не! ам, я цьоф гоя! ццонЗ.

Ная Балкана. яУк! ацнаяпов, нна п! овод, 2, я ак2, вн3яя зовнцшнюяпоф лц2, к3.я Задляя! еалцзацця ця Ян, . цн2е! еЯцвя нашаяде! жавая мацяпеф ! е. оп, 2, я,цнцца2, в3ят! оЯлов'ян Яьф коця ця ят! оп! авоЯлавноця полц2, к, РоЯцц.яЯкяб, я нея! озв, вавЯяяк3! Я оновленоця влад, явяЮгоЯлавцц,яЯеф ! едяш, ! ок, . я ця ля т! омадЯькоЯ2,ця беф ! ця2, ме2ьЯяяЯ, льн, йят! оЯлов'ян Яьф к, йяЯен2, мен2.

Ук! ацная2акожяцяздебцльшого Ялов'ян Яькоюяцяпе! еважноят! авоф Ялавноюяк! ацною,я2ом3яяонаямацяя меншеят! ава,янцжяРоЯця,ятпе! ейф ма2, Яяяцн2е! еЯам, яЯлов'ян Яьк, . я ц п! авоЯлавн, . я на! одцв.

Вцдмцннця Я2ьяЗк! ацнЯькоця полц2, к, ная Балкана. я можеяв, ! ажа2, Яья 3 меншцйяконф! он2ацційноЯ2,ця зява. цф дн, м, як! ацнам, ,я наявцдмцнЗяв цдя оф ЯцйЯькогоя к3! Я3.

О2же, я3к! ацнЯькая полц2, каяна Балкана. я мацяЯп! я мов3ва2, Яяяна пе! е. опленняя оЯцйЯькоця танЯлов'ф ян Яькоця нцццца2, в, явя2,ця явцдмцннцЯ2о, ? оя Ук! ацнаяне я б3деяжо! Я2коят! оф 2, Я2авля2, я цн2е! еЯ, я Ялов'ян явя. цдф н, мяк! ацнам.яТакая полц2, каядаЯ2ь змогЗяпоЯлаб, 2, я впл, вяаг! еЯ, вноц полц2, к, я МоЯкв, я наяБалкана. ,я? о Яп! , я 2, меязмцненнюяде! жавноц безпек, яУк! ацн, я вяцлом3.

Ук! ацнаяпов, ннаят! овод, 2, я2ак3 зовнцшнюяполц2, к3,язавдяк, я якцй вонаявможеяпе! е2во! , 2, Яяяна яценф 2! альногоя Я3б'цк2ая2! анЯфо! мацційнаяге ог! афцчномЗяС. одця цв! оп, . Необ. цдноя,нцццюва2, яЯ2во! енння блок3як! ацн,я зацццкавлен, . я Зяп! , ф Яко! еннцяеополц2, чн, . я2! анЯфо! ф мацційнаяпоЯ2! адянЯьк, . я2е! ена. . Доя цьогоя блок3я 2! ебая зал3ч, 2, к! ацн, я0 ен2! альноця цв! оп, ,я Балф 2оф о! номо! Яькогоя! ццон3,я П! , ф чо! номо! 'я,я Кавказькогоя ця КаЯф пцйЯькогоя! ццон3Я2аяСе! едньоця Азцц.

П! , мц2к,

1.яця? я3якяВолод, м, ! .яУк! ацна мцжяНАТОяцяРоЯцюя//яВладаяя Полцф 2, ка,яця1,я21яЯцчняя2000я! .

2.яця? я3якяВолод, м, ! .я ПоЯ2,ндЗф Я2! цалцзмця,яеополц2, чнця2е. нологцц //я П! ез, ден2Яьк, йявцЯн, к,яця1,я26 че! вняя2000я! .

3.я3яямя'яяя2ця,яяВцк2о! .яКцнець «бага2овек2о! ноЯ2,ц[?яцв! азцйЯьф кеяекономцчнеяЯпцв2ова! , Я2воявм3ф ш3цяУк! ацн3яв, знач, 2, Яяя//я День, ця187,я14яжов2-яя2000я! .

4.яБяеяяяяшяяояСе! гцй.яВел, к, й шовков, йяшля. я ч, яд, кеяполея// П! ез, ден2Яьк, йявцЯн, к,яця2,я3ят, пф няя2000я! .

5яДя, я б я! я оявяяяКонЯ2ан2, н. Пе! Япек2, в/яЯек2о! ая газяя(К2оятоф наЯ2оя? ем3яо2Я2а, вае2я нац, оф нальн/ея, н2е! еЯ/я Ук! а, н/)я// ВВС,яця5,я5—12яЯен2яб! яя2000яг.

Володимир ІЩУК

НАВІТЬ ІЗ ПЕРЕКЛАДАЧЕМ...

Закінчення. Поч. на с. 2

Вони ще якось спромагаються витримати шалений податковий тиск, забезпечити працівників зарплатою і сплатити орендні послуги. Хоча дається це все дуже нелегко. Найстрашніше може статися згодом — якщо вийдуть з ладу основні засоби, тобто поліграфічні машини.

Склалося так у минулому, що необхідну техніку нашим друкарням постачала тодішня Німецька Демократична Республіка. Техніку й необхідні до неї запчастини...

Канула у вічність НДР. Нинішня об'єднана ФРН ті заводи перепрофілювала на випуск інших поліграфічних машин, звісна річ, сучасніших й якісніших.

А що ж робити нашим друкарням? Запчастин немає. Обладнання поволі зношується, виходить з ладу. Вихід може бути лише один — придбати нові машини. А як і за що? Адже вони коштують чималі гроші. Сучасні німці добре обізнані з нашими проблемами. І не тільки обізнані — вони готові допомогти нашим поліграфпідприємствам. Скажімо, поліграфічна машина коштує один мільйон американських доларів. Німецькі виробники готові надати українському покупцеві таку машину у вигляді товарного кредиту терміном на п'ять років під 8 відсотків річних. Здавалося б, досить заманлива взаємовигідна пропозиція. Оформляй відповідну угоду, отримуй машину, працюй, заробляй і протягом п'яти років повертай німцеві відповідні гроші разом з процентами. Все воно б так, «та трішечки не так», як казав відомий літературний герой. Адже є ще в нас Українська держава із своїми законами і порядками. Вона не заперечує проти такої угоди — будь ласка, бери собі поліграфмашину, працюй, але віддай кесареві кесарево. Себто якщо машина коштує один мільйон доларів, то одразу ж віддай 20 відсотків ПДВ державі, 5 відсотків сплати держмито і 2 відсотки сплати акцизний збір. Отже, для того, щоб отримати названий вище товарний кредит на суму один мільйон доларів, наш підприємець повинен одразу сплатити державі 270 тисяч доларів. Їх потрібно мати на рахунку — цілими, неоподаткованими — аж 1 485 000 гривень.

Тож коли замислюєшся над цими реаліями, а ще над тим, що папір постійно купуємо за кордоном (у Росії), що фарби для друку використовуємо лише імпортні, бо вони яскісніші і швидше сохнуть, то згаданий вище президентський Указ не викликає особливого натхнення.

Та зрештою, як кажуть, нам до такого не звикати. Хоч якесь та зрушення... Тож, може, це початок справжнього поліпшення у видавничій справі. А там, дивись, з'являтимуться все кращі й гарніші книги українською мовою. І зачитуватиметься ними не тільки весь народ, а й політична еліта, найвищі посадовці, що й між собою говоритимуть найвишуканішою мовою, якої не зовсім втямлять ті, що мають звичку підслуховувати. Навіть із перекладачем...

Василь КЛІЧАК,
директор видавничого центру «Просвіта»

ЗІГРІЛИ ДУШІ РАДІСТЮ

Цей концерт відбувся не вчора. Та залишив по собі таке яскраве враження, що спогади не потьмяніли й досі. Незвичайність його полягала в тому, що професійна співачка, солістка столичної філармонії запросила до виступу дітей, які тільки піднімаються сходинками храму Музики. Це було як поєднання в одному букеті розквітлої квітки таланту й малих пуп'янків його. Адже вже відома співачка, бандуристка, лауреат всеукраїнських конкурсів Лілія Кицак, порушивши усталеність і традиції, ввела до свого концерту учнів педагога Київської школи-десятирічки імені М. Лисенка Мирослави Кардаш (клас бандури). В концерті звучали сольний спів, бандура, акапельне виконання і навіть вірші, що їх читали діти. І все було оповите невимушеністю й обопільною повагою.

Той, хто вже знайомий з творчістю Лілії Кицак, з насолодою слухав її чудовий, сильний, багатий відтінками голос (меццо-сопрано), зачудовувався майстерним виконанням українських народних та авторських пісень, арій, був захоплений віртуозним володінням бандурою. Вона співала, як може співати рідну пісню тільки дочка України. Демонструвала необмежені можливості національного інструмента, який по-новому розкривався як в українській класиці, так і світовій. Якби ви чули арію Одарки з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» або «Болеро» Чьяра! Артистичне виконання Лілії Кицак вражає. Їй підвладні ніжна лірика, глибокі трагічні почуття, складний драматизм, задушевність, огнистий темперамент.

Неповторний голос Дмитра Кіфи, учня шостого класу, що виконав пісні «Зоре моя вечірняя» та «Історія», не можна забути.

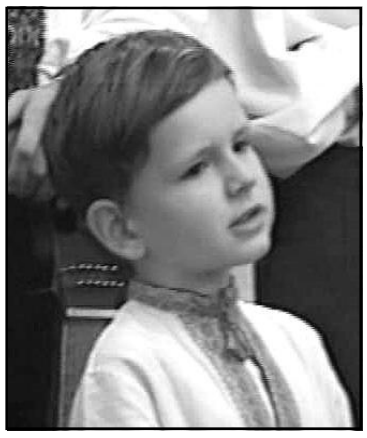

Добре впорався із складними варіаціями композитора А. Мухи на тему української пісні «Взяв би я бандуру» учень п'ятого класу Мирослав Орлюк. А тріо братів Лузанів (бандура, сопілка, цимбали, акордеон), що акомпанували Лілії Кицак, було сповнене водночас і почуття відповідальності, й дитячої безпосередності. Адже їм 6, 8, 10 років. Та й ви були б зворушені, слухаючи їхню «Подоляночку» в обробці Різоля або чумацьку пісню «Над річкою бережком».

Високе просвітлення охоплювало слухачів, коли звучали «Ave Maria» Шуберта, «Все упованіє моє» Козицького, «Діва Марія» Кучинського у виконанні ансамблю учнів Мирослави Кардаш. І тільки можна було віддавати належне майстерності педагога-ентузіаста, яка піднімає душі дітей до таких висот.

Сміливість, щирість та душевна щедрість Лілії Кицак були нагороджені палкими оплесками та вигуками «браво!». Як мудро вчинила співачка, залучивши до виступу талановиту юнь!

...А Лілія Кицак співала й співала і зізнавалася, що їй співається дуже легко, бо від дітей іде добра енергія...

Саме це і зігріло душу радістю від талановитості людей рідної землі.

Олена ЛЕОНТОВИЧ, м. Київ

ВИСТАВКА ПРОСВІТЯНКИ НЕЛЛІ ГЛУЩЕНКО

З 15 листопада до 1 грудня цього року Херсонська обласна організація Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка провела в обласній науковій універсальній бібліотеці імені Олеся Гончара персональну виставку творів просвітянки із села Станіслав Білозерського району, вишивальниці Неллі Глущенко. Понад тридцять експонатів, серед яких оригінальні портрети Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка, Лесі Українки, святого Миколая та інші, прикрасили вітальню відділу мистецтв книгарні. І це не випадково, адже очолює відділ просвітянка Тетяна Краснолуцька.

Понад три тисячі учнів та студентів організовано відвідали просвітянську виставку, почесні гості (художники, письменники, композитори) залишили схвальні відгуки у Книзі пошани майстра української вишивки. Обласна преса, радіо і телебачення теж не стояли осторонь презентації творчості просвітянки.

Хочеться відзначити, що Неллі Глущенко уже побувала з персональними виставками в Німеччині та Франції і радувала шанувальників українського мистецтва своїми майстерними полотнами, які передають красу української душі в історичному аспекті і духовному вимірі сьогодення.

Олег ОЛЕКСЮК, голова Херсонської обласної організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка

БАТЬКО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Харківське видавництво «Майдан» випустило монографію «Марко Кропивницький і Харківщина. Розвідки, гіпотези, документи». Написав її Анатолій Новиков, і йому уповні вдалося переконати читача, що місце, яке посідає Кропивницький в історії вітчизняної і світової культури, велике і значуще.

Воістину він був «Батьком українського театру» — так і називається розділ книжки, що розкриває початок подвижницької діяльності Марка Лукича. Єдиний режисер в Україні у 80-х роках минулого століття, він — ініціатор організації та створення театральних професійних труп, сам пише драми й комедії, які засвідчують його неабиякий талант драматурга. Окрім того, він неперевершений актор, що геніально виконує ролі в цих драмах та виразно грає у п'єсах, написаних Котляревським, Шевченком, російськими драматургами.

Достовірні факти, наведені автором книжки, звучать переконливо.

Книга має і сумні сторінки, що розповідають про варварський розгром та зруйнування Затишку — садиби Марка Лукича, розташованої в Шевченківському районі на Харківщині.

Та вже в наші дні знаходяться й добрі душі, які дбають про відродження української культури. Колишній голова правління місцевого господарства «Дружба» Ю. Апазіді доклав значних зусиль, щоб відбудувати садибу Марка Кропивницького, перетворити її на музей-заповідник.

Видання зацікавить не лише вчителів-україністів, але й широкий загал усіх, хто шанує літературу і культуру України. Отже, читаючи книгу, шановні добродії, ви дізнаєтеся про шлях великого майстра сцени до слави — шлях важкий, тернистий. Бо не одразу прийшли до нього визнання, відомість.

Ще в дитинстві нелегко здобувалася освіта, нерадісними були стосунки в батьківському домі, де на зміну музично обдарованій, проте легковажній матері, що покинула чоловіка з дітьми, прийшла недобра мачуха. Маленький Марко зазнав усіх прикрощів, які випадають на долю сироти.

Важким, ба надто принадним для хлопця був шлях у науку. Приватна школа Рудковського, поневіряння в маєтках місцевих багатіїв у пошуках хоч якихось засобів до існування, Бобринецька повітова школа і нарешті Київський університет, де вільним слухачем він провчився три семестри, — такий гіркий шлях до науки пройшов Кропивницький, зазнавши страждань тілесних і моральних.

Автор монографії робить глибокий аналіз багатьох сценічних творів Кропивницького, пропонуючи свої судження, міркування, даючи свої оцінки, при цьому посилаючись на цитати та висловлювання відомих діячів культури, критиків.

З цієї багатої інформації ми дізнаємося про те, що більшість драм і комедій Кропивницького створені на реальній основі, що сюжети для них він брав з повсякденного селянського життя та побуту, звідти ж і прототипи його героїв. Про постать Кропивницького-майстра, його діяльність і творчість схвально відгукувалося багато відомих людей: поет Іван Франко, громадський і культурний діяч С. Х. Чикаленко, О. С. Суворін, що «прославився» своїм ворожим ставленням до розвитку української культури, а також Л. М. Толстой, М. К. Садовський.

Є в книзі відомості й про те, як цар Олександр III зацікавився українськими акторами і побажав з ними зустрітися. Перша аудієнція відбулася 4 січня 1887 року в театрі «Фантазія». До царської ложі разом з Кропивницьким були запрошені актриси М. Заньковецька, Г. Затиркевич-Карпинська. А 25 січня трупа Кропивницького вдруге виступала в присутності царської сім'ї, але тепер уже на імператорській сцені — в Маріїнському театрі, де до цього не одержувала дозволу ставити спектаклі жодна провінційна трупа. Виняток для українських акторів зробив сам цар, якому забажалося бачити й насолоджуватися виступами талановитих майстрів сцени.

Слід звернути увагу на те, що ці вистави були оголошені благодійними. Але велика княгиня Єлисавета Федорівна всім акторам, які брали участь у благодійних концертах-спектаклях, надіслала подарунки — золоті персні з діамантами, інші дорогоцінні прикраси, шпильки тощо. Одержав аж три такі золоті царські прикраси, оздоблені діамантами, й Кропивницький.

Читачам і шанувальникам української театральної спадщини, мабуть, маловідома ще одна важлива сторінка творчої діяльності Марка Лукича. Адже він був не лише засновником українського професійного театру, а й організатором та керівником першої в Україні дитячої трупи, котра була створена ним у Затишку.

А тепер — декілька слів про самого автора чудової монографії — глибокої за змістом, багатої за наведеними фактами та сторінками життя і творчості М. Л. Кропивницького, до того ж, написаної вишуканою літературною українською мовою.

Це Анатолій Олександрович Новиков, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики початкового навчання Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Він є автором близько п'ятдесяти наукових публікацій з історії української та російської літератури XIX — початку XX століття, а також російської мови. Ось до цього творчого доробку і входить книга «Марко Кропивницький і Харківщина. Розвідки, гіпотези, документи».

Зоя СИДОРЕНКО, м. Балаклія Харківської області

АВЕТІК ІСААКЯН І УКРАЇНА

Варпет (Майстер з великої літери — так шанобливо називали його співвітчизники. — *В. К.*) в різний час бував в Україні. Повертаючись з Європи на батьківщину, Ісаакян 13 червня 1897 року зупинився в Києві, де написав вірш, котрий наводжу повністю у своєму перекладі:

Зірки незгаснії мене
У небі люблять дуже,
І стеле диво чарівне
Зоря-ранкова ружа.
І я обожнюю всіх вас,
Дивлюсь вам в ясні очі.
Я з вами, друзі, не погас
Ваш промінець співочий.
Ах, ми у глибі голубім
Високі, світлочолі.
Ми вічні. Смерті, далебі,
Не буде нам ніколи.

Одеса, куди царизм 1898 року вислав вірменського поета за політичну діяльність (а точніше, за участь у національно-визвольній боротьбі), де він перебував під недремним жандармським оком, стала другим (а за значенням — чи не головним) місцем духовного наближення Ісаакяна до України.

Український літературознавець, одесит Григорій Зленко 1974 року в архівних матеріалах знайшов свідчення, що вірменський поет сам вибрав Одесу місцем проживання.

Тут народилися такі ліричні перлини Ісаакяна, як «Приснилося море мені...», «Красуне, світом буду я...» (в перекладі М. Рильського), «Мене по смерті схороніть...» (переклав В. Сосюра), «Коли помру…» (в інтерпретації І. Драча), «Милу мою відняли...» (переклад С. Голованівського). Перекладений Я. Шпортою вірш «Ізнов прийшли весни квітучі дні» (1903) теж створено в Одесі.

Коли читаєш поезію Варпета «Мене по смерті схороніть На Алагязу схилах...», вчувається відлуння Шевченкового «Заповіту».

Я переконаний, що Аветік Ісаакян полюбив Україну через відчуття і розуміння багатства поезії великого Кобзаря. Передусім Варпет відчув і зрозумів глибинні народні національні джерела, котрі живили Шевченківське слово. «Мелос, фольклор українського народу, його пісні, глибокі почуттями думи, прекрасні і сердечні», писав він у передмові до вірменського «Кобзаря» у перекладі Гегама Саряна.

Слід підкреслити, що в роки сталінської диктатури набрала чинності ідеологічна аберація образу Шевченка. Запопадливі проповідники соціалістичного реалізму з радянських літературознавців (у тому числі й українці) могутнього своєю національною самобутністю великого Кобзаря зображували головним чином як революціонера-демократа, вірного ідейного соратника Чернишевського і Добролюбова, співця дружби народів у контексті соціалістичного інтернаціоналізму («в сім'ї вольній, новій» так і трактувалось).

Ми, українці, з далини часу чуємо слово Варпета про нашого великого співця, виголошене на Тарасовій горі 1939 року, коли святкували 125-річчя українського генія. Аветік Ісаакян так закінчив свою натхненну промову: «Великий народ України і Тарас Шевченко — нероздільні. Безмертний український народ. Безсмертний Тарас Шевченко».

Останнім відлунком любові Варпета до України стала його передмова «Друзям — українцям» до збірки «Українська ліра» (1954), опублікована вірменською та українською мовами: «Україна... Коли я звертаюсь до її історії — як багато в ній схожого з долею моєї Вірменії...

...Ніколи не забути пісень українців — і журливих, і веселих, але завжди чистих, як душа народу. І в пам'яті моїй ці пісні звучать разом з піснями мого народу.

Поезія України — одна з найбагатших у світі. Вона вражає своєю глибиною, потрясає щирістю. Мудрий Сковорода і бунтівний Шевченко, незрівнянна Леся і полум'яний Франко — це велике багатство ваше, друзі-українці, — сьогодні воно і наше багатство».

У передмові до другого видання «Кобзаря» вірменською мовою у перекладі Гегама Саряна (1954), котра не раз передруковувалась, вірменський поет писав про великого Кобзаря: «... Шевченко — озброєний пророк України. Без України неможливо уявити Шевченка, і без Шевченка неможливо відчути, зрозуміти Україну».

Класики української поезії Павло Тичина, Максим Рильський знали Аветіка Ісаакяна, дружили з ним.

Молодий Тичина познайомився з 54-річним вірменським поетом восени 1929 року в родині патріарха нової вірменської лірики Ованеса Ованесяна (до речі, учителя Варпета в Ечміадзінській духовній академії Геворгян). М. Рильський — в Україні, 1939 року, в дні Шевченківського ювілею.

Того року Павло Тичина, Микола Бажан, Леонід Первомайський взяли участь у святкуванні тисячоліття вірменського народного епосу «Давид Сасунський».

Л. Первомайський згадував: «На святі було три герої. Імена їх повторювали безперервно і щоразу звучав новий відтінок подиву, захоплення, визнання і вдячності: Давид Сасунський, Масіс, Ісаакян..

...Масіс весь час був у нас перед очима... Але Ісаакян! Не докладаючи до цього жодних зусиль, він самим своїм існуванням панував над святом.

...Коли ж на другий чи третій день свята в газеті з'явився вірш Ісаакяна «Наші літописці і наші Гусани» («Наші історики і наші Гусани» в моєму перекладі. — *В. К.*) стало незаперечним фактом, що найглибший зміст торжества визначив своїми спокійними рядками Аветік Ісаакян».

Дружба поетів зміцнилася в роки Великої Вітчизняної війни.

Справжнім філологічним пам'ятником цьому братерству став «Бойовий заклик» Варпета в Тичининському перекладі:

...Агей, стрепенітесь, сини
Батьківщини,
Прокиньтесь, зведіться, устаньте
цю ж мить!
Хоробрими будьте! Страшні-бо
хвилини...
Якщо засинають і ріки, й долини —
То знайте, що ворог ніколи не спить.

В архіві М. Рильського зберігається неопублікований переклад цього вірша, виконаний ним в іншому ритмічному малюнку.

Помітні риси духовної, естетичної спорідненості Аветіка Ісаакяна з Максимом Рильським...

Обидва поети — супутники на шляху до країни поезії філософської мудрості, ерудиції. Завдяки знанню кількох європейських мов вони вільно почувалися на полях світової літератури, займалися художнім перекладом.

Варпет прийшов із XIX століття, майже наприкінці цього віку народився його український друг, і хоча вони різнилися характерами, були яскравими особистостями, але за своїм сформованим єством були насамперед романтиками.

Вони глибоко любили землю, природу, тварин, квіти, людей праці, відчували їхні земні радощі.

Максиму Рильському була близькою сповнена печалі, туги любовна і патріотична лірика Ісаакяна.

Син України тонко відчував вірменське народне дихання музи «Пісень Алагязу», співзвучність творчості Варпета з Шевченком: «В Ісаакяна, як у багатьох поетів світу, як у народній поезії, поняття «вітчизна і мати» не тільки стикаються, а й зливаються. Так було в Шевченка, чия творчість пройнята, як світлим променем, образом матері. Так воно і в Ісаакяна».

Остання зустріч друзів відбулась у вірменському місті Диліжані 16 вересня 1954 року під час автомобільної мандрівки Рильського по Закавказзю.

Нам відомі п'ятнадцять опублікованих перекладів українського поета з Ісаакяна.

Варпет 1955 року переклав ліричний вірш Рильського «Цвітуть безі, садок біліє...»

Завдяки зусиллям Максима Рильського як перекладача і редактора в 1951 і 1954 роках в Україні вийшли у світ збірники вибраних творів Варпета.

1970 року побачило світ третє, розширене видання, а 1975 року — четверте видання у зв'язку зі столітнім ювілеєм Варпета. Я був упорядником цієї книги, автором передмови до неї, одним із перекладачів. У ній уперше надруковано поеми «Пісні Алагязу» (перекладач Б. Олійник), «Абу-Лала Магарі» (в моєму перекладі). Кілька віршів для цього видання відтворили І. Драч, В. Струтинський, О. Ющенко.

Я підготував також збірку віршів Ісаакяна для дітей середнього шкільного віку («Серце моє на вершинах гір». — К.: Веселка, 1979). На її сторінках уперше надруковано поезії «Вітання всім» та «Авіку» в перекладі незабутнього Станіслава Тельнюка.

Не можу без хвилювання читати листа Варпета Рильському українською мовою, в якому він висловлює сердечну вдячність українському побратимові, всім перекладачам за публікацію його творів у збірці 1951 року і надіслану книгу-подарунок: «…Ви, Ваші та мої друзі переклали мої вірші щиро, добре змогли передати яскравою та багатою мовою, мовою незабутніх сердечних пісень, які я люблю з давніх літ, мої почуття та думи, все, що близьке і рідне моєму серцю.

Велике щастя для мене, що героїчний, поетичний український народ прочитає мої поезії, та, я хочу надіятися, полюбить їх...»

«Народ його не забуде ніколи, бо він вийшов із його серця і йшов до його серця», — ці слова Варпета, сказані про каталікоса Гайріка Хрімяна, з повним правом можна сказати стосовно самого Аветіка Ісаакяна.

Віктор КОЧЕВСЬКИЙ,
м. Київ

ВОГОНЬ БЕЗ БРОДУ

«Вогонь без броду» — так називається нова збірка віршів відомого грузинського поета Рауля Чілачави. Творчість його стала своєрідним символом єднання двох народів, двох культур — української та грузинської. Рауль Чілачава — доктор філологічних наук, академік Академії національних та соціальних наук Грузії, заслужений діяч мистецтв України, лауреат міжнародної премії імені В. Винниченка, премій імені М. Рильського та комсомолу Грузії, автор численних досліджень, перекладів та близько п'ятдесяти книжок. Сьогодні говоримо про Рауля Чілачаву як про автора збірки віршів «Вогонь без броду», яку видано за підтримки газети «Слово Просвіти» Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка та Міжнародної асоціації грузинсько-українських культурних взаємозв'язків імені Д. Гурамішвілі. Кажемо, що збірка малообсягова! Але це якраз той випадок, коли на малій площі сказано дуже багато.

* * *

Гроно із каменю. Хрест із лози.
Стогін землі, а не клич.
Бідна лоза: за сльозою сльоза
Кане у прірву сторіч.

Вічні і зримі твої письмена,
Знаки любові й журби.
Їх карбувала доба не одна —
Знаки таємні — карби.

Днесь, коли хмара у чорній біді
Рідну схова далину,
Хто відповість, чи й надія тоді
З нами не ляже в труну?

Як заспіває пробите свинцем —
Кулею, що прилетить, —
З каменю тесане вічним творцем
Гроно в майстерні століть?!

1908

Ці рядки ще молодим написав геніальний грузинський поет Галактіон Табідзе. Максималізм у любові до Батьківщини переповнює краї чаші поетової душі. Маємо патріотизм такої напруги, над яким не владні ніхто і ніщо — ні властимущі, ні (за Франком) тюремні, царські мури, ані війська муштровані, ні шпигунське ремесло. Так, є така влада — це влада слова. І під пером справжнього майстра воно має безмежну силу.

Муза Рауля Чілачави невіддільна від чеснот і традицій однієї із найдостойніших у світі поезій. Думаю, що більшої похвали поетові й непотрібно. Поміж його рядків часом почуєш далекий відгомін патріотичної, літописної струни Важа Пшавели, особливо з поезій кривавих років; у мотиваціях душевних станів Раулеві близький Галактіон Табідзе.

У грузинській поезії є особлива естетична традиція у змалюванні драми, трагедії. Вона бере свої початки із розуміння призначення митця — служіння народу. Тут можна говорити і про історичний досвід боротьби народу, і про лицарське ставлення до ідеї народності, і про ту «надмірну» любов до краю, межі якої може означити хіба що Господь. Сьогодні, як не прикро, доводиться говорити про біль нації, про втрати, які не оминули і душу поета. Книга Рауля Чілачави — це слово патріота своєї землі, правда лежить в основі багатьох його творів. Думки і почуття працюють у «напруженому режимі», залишається тільки суттєве.

Я, Грузіє моя, у горі був з тобою.
В душі твоя журба озвалася журбою.
З тобою я шукав до світла путь
крізь хмари.
Карають мій народ — я не біжу від кари.
Я заслужив її — за те, що в мить розпуки
Я не волав, мовчав про всі майбутні муки.
За те, що вороги святині топчуть наші,
Сьогодні, краю мій, я п'ю з твоєї чаші.

Такий ось вірш «Я караюсь з тобою, Грузіє!». Що тут казати? Із таким непоквапом пишуть епітафії на плитах, так промовляють молитву. Строгість мислі і чистота почуттів говорять самі за себе. Такі вірші відразу можна друкувати у хрестоматійних підручниках, хоча від того легше не стане. Трагедії народів, на жаль, мають здатність повторюватися. Різучим, сліпучим чорно-білим світлом позначено чимало творів Рауля Чілачави. Горе Грузії, помножене на власне, народить почуття того, з якою вражаючою гідністю людина несе хрест своєї долі.

Доле, ти скидалась на химеру,
Та була безбарвною й сумною...
Чистий аркуш білого паперу
Світло запалив переді мною...

...Пролягла дорога поміж нами
Найкоротша і єдина в світі.
Я, мов хрест зруйнованого храму,
Що постав з руїн цієї миті.

Це строфи із вірша «Біла хвиля». Так щоразу стукають у душу справжність, життя, поезія.

Можна багато цитувати, а ще більше міркувати над віршами, строфами та рядками цієї талановитої книги, написаної на вогні небайдужого серця. Годилося б тут згадати і про перекладацьку майстерність Сергія Борщевського, який зумів передати строгий стиль поезій Рауля Чілачави.

Василь ОСАДЧИЙ

ДО ЦІКАВОГО ЗНАТИ ОРДИ ДО ЗНАТИ ЗНАТИ

30 листопада 2000 року в Державному комітеті інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України відкрито виставку-продаж книг видавництва Державного музею-заповідника українського гончарства в Опішному «Українське народознавство». «Земля Полтавщини — квінтесенція України! Це рідкісна земля, що народила нашу літературу. Виміри її духовності глибинні, а ближчі відстані: від Енеїди» Котляревського — до космосу Кондратюка. Ця земля освячена духом Миколи Гоголя і багатьох достойних синів свого народу...», — так говорив, відкриваючи виставку, Іван Драч. Він сказав і про те, що кожне село, містечко має своє багатолітнє коріння. На цій землі знімали свої кінофільми Олександр Довженко, Іван Миколайчук... «Київ не може жити без полтавського гумору і духу!» — завершив промовець.

Заступник голови облдержадміністрації, кандидат педагогічних наук, «Відмінник освіти України», автор багатьох книг Петро Шемет привітав присутніх і коротко розповів про видавництво «Українське народознавство», відзначив його виняткову роль в Опішному. Це справді видавництво, яке знають в усьому світі! Петро Шемет зосередив увагу на унікальному двотомнику «Українці». Директор «Українського народознавства», автор понад тридцяти книг Олесь Пошивайло розповів, з якою любов'ю вони ставляться до книжок. Він, зокрема, сказав, що в умовах американізації суспільства не треба забувати, що ми — українці.

Наша культура, зокрема культура гончарства, не має аналогів у світі. І це не просто слова. Опішне — один із наймогутніших і найславетніших центрів культурної самобутності українців, загальновизнана гончарська столиця України. Мистецтво опішненських гончарів утверджувало непоборність народного духу, надихало на творчість. Це про них писав лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Іван Драч:

І лаконічні, точні дні,
І дні, мов глечики з Опішні,
Протяті шпагами вогнів...

Кожний гончар із Опішного — творець неповторний, носій таїни національних прапервнів, який розмовляє з душею української землі. Про це козацьке містечко згадує у своєму літописі ще Самійло Величко.

Опішне сьогодні — це українська Мекка. В Опішному народився й директор видавництва «Українське народознавство». Завдяки його зусиллям і організаторським здібностям видавництво набуло такої ваги та розголосу.

Предметом видавничої гордості стала підготовлена в «Українському народознавстві» книга «Феноменологія гончарства» (2000) Ігоря Пошивайла, яка є унікальною в світовій етнологічній і керамологічній науковій літературі. У серії «Українські етнологічні студії» побачила світ монографія доктора історичних наук Олександра Курочкіна «Українські новорічні обряди»: «Коза» і «Маланка» (1995). У серії «Полтавська родина» видрукувані унікальні книги Петра Ротача. Це збірка листів Івана Котляревського та книга «Іван Котляревський у листуванні» (1994). Читачів також може привабити книга пам'яті про відомого поета Василя Симоненка «Грудочка любимої землі» (1995).

Видання «Українського народознавства» відзначені нагородами найпрестижніших вітчизняних конкурсів книги та книговидавців.

Національний культурологічний щорічник «Українське гончарство» став лауреатом Всеукраїнського конкурсу «Художник та друкарство України (1998), монографія Віктора Міщанина «Словник гончарів Глинських, Малих Будищ, Старих Млинів, Хижняківки» стала переможцем VI Форуму видавців у Львові в номінації «Художньо-мистецьке, музичне або краєзнавче видання» (1999). Книга Ігоря Пошивайла «Феноменологія гончарства» на VII Формумі видавців у Львові відзначена спеціальною нагородою. Одне слово, було чим звітувати і про що розповісти директорові видавництва «Українське народознавство» Олесю Пошивайлу.

Народний депутат України Олександр Кулик привітав присутніх від фракції Українського Народного Руху та наголосив на проблемності українського книговидання. Виступали і директори видавництв, і перший заступник голови Держкомінформу Степан Павлюк, який сказав, що «Опішне — столиця українського гончарства. Ми тут бачимо творчу лабораторію гончарства».

А ще у виступах промовців говорилося про феномен: видавництво — в селі, а книжки світового рівня.

Після відкриття виставки відбулося засідання «круглого столу», на якому були присутні працівники Держкомінформу, видавці, письменники: Олекса Ющенко, Олексій Дмитренко, Микола Кагарлицький, Сергій Плачинда.. Порушувалися проблеми фінансування, тиражів, обміну досвідом. Висловлювалася пропозиція про те, щоб на основі двотомника «Українці» провести проблемну конференцію. Заступник начальника культури облдержадміністрації Ольга Белько сказала, що на Полтавщині шанують не тільки книгу. Вона розповіла про культурні заходи, які проводяться в області. Особливо зворушило присутніх повідомлення про огляди дитячої творчості та щорічні симпозіуми з гончарства. Багато промовців висловили думку, щоб Державному музею-заповіднику надати статус — національний.

Інф.

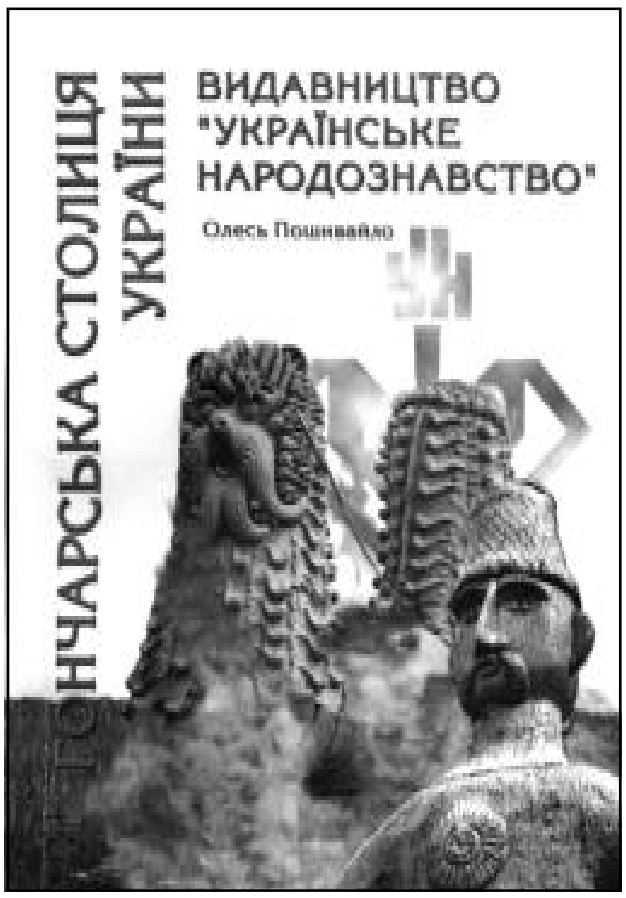

ДУША ПРАГНЕ ТЕПЛОТИ

У галереї «Мистецький курінь», що в центрі Києва, нинішня осінь тепла й затишна. Тут у кількох, на жаль, невеличких кімнатах виставка художника Сергія Щербакова.

Це ім'я уже знайоме шанувальникам акварелі. Він — учасник багатьох виставок і чимало його робіт зберігається у приватних збірках як в Україні, так і в далекому та ближньому зарубіжжі. Художник працює багато, плідно і має своє творче обличчя. Географія його пейзажних мотивів (саме мотивів, а не факсимільних відбитків того чи іншого куточка природи) досить широка. Тут і Київ, і Прибалтика, і Білорусь. Частинка душі віддана Криму, де пройшли юні роки художника.

Акварель — це почуття, чистота і прозорість камерного звучання. Такі можливості та особливості цього матеріалу. А ще — насиченість та ніжність кольорів, енергія і плавність мазка, темп у роботі. Вони відповідають глибині почуття, відтінкам переживання.

Такі думки з'явилися під час неспішного огляду виставки.

Важка й складна в освоєнні акварель, не кожному відкриває таїну матеріалу. Однак число художників-акварелістів досить велике. Одних приваблює широкий діапазон її можливостей, що дає змогу вирішувати складні й образно-колористичні завдання. Других захоплює рухливість матеріалу, можливість імпровізації, неповторність та активна дія самої техніки на думку та почуття автора.

Для частини акварелістів головне — це можливість писати в один прийом «а ля прима», на одному диханні. Інші для втілення задуму працюють у кілька етапів. Можливо, до останніх і належить Сергій Щербаков.

В усякім разі, за легкістю і прозорістю «Співучої бухти» — найпоетичнішої, на мій погляд, акварелі, відчувається чіткий задум і великі зусилля. А поезія — це вже як результат.

Цікавий у концептуальному плані великий аркуш «Тиха гавань, або місто примирення». Гадаю, це не лише думки самого автора — це споконвічний потяг людини до злагоди й добра.

Тривогою і співчуттям до ближнього наповнена акварель «Списані». В глибшому розумінні нині всі ми, принаймні більшість нас, — це списані, покинуті й забуті. Тому так хочеться, вдивляючися в «Місто з сонячного каменю», хоч би подумки зігрітися. Душа прагне теплоти.

Цю теплоту випромінюють і «Тиша, бо бринить», і «Теплий сум», і «Смак меду». Назви промовляють самі за себе.

Може, тому так тепло і затишно в галереї «Мистецький курінь», дирекція якої без зайвого галасу робить свою благородну справу виховання справжнім мистецтвом. Виставка Сергія Щербакова — тому підтвердження.

Адлер КОРОЛЬОВ,
член Національної спілки художників України

ДЕРЕВО, ЯКЕ ЗАГОВОРИЛО...

Таке буває хіба що в казках та ще тоді, коли за справу береться обдарована людина. Твори Анатолія Покотюка — графіка, різьбяра, поета — відомі в Україні й далеко за її межами. Знають їх у Польщі, Болгарії, США, Франції, Великобританії. Чимало його робіт зберігається у приватних колекціях відомих людей.

Народився Анатолій Покотюк 1951 року в селі Княже Сокальського району на Львівщині.. Працює переважно в техніці різьби по дереву, інтарсії. Особливо захоплюється дерев'яною мініатюрою. Уміє Анатолій Покотюк вибрати і породу дерева і використати його природний колір та фактуру. Але найдивніше у його творах — це вміння почути голос душі дерева, яка говорить... Твори Анатолія Покотюка, члена Братства Києво-Могилянської академії, відзначені багатьма дипломами та медалями. Світлом ідеалу та пошуком істини позначено багато робіт цього обдарованого митця.

Народна артистка України Ніна Матвієнко сказала, що навколо мініатюр Анатолія відчувається сильне біополе, яке є «промінцем світла», і той, хто «торкається» творчості художника, забирає від нього все добре: бо «дерево служить Анатолію, як молитва».

Анатолій Покотюк свого часу був ініціатором створення і директором сокальського музею «Людина. Земля. Всесвіт», філії Львівського музею історії релігії. Виставка «Син Людський» (за мотивами Євангелія від св. Івана Богослова) нещодавно відкрилась у виставковому залі останнього. Понад сто робіт представлено на суд глядачеві. Творчий звіт автора об'єднаний мотивом вболівання за долю України, за її минуле і мотивом віри у прийдешнє. Митець ніби проводить паралель між тернистим шляхом Ісуса Христа і страдницькою долею України.

Непростим був шлях у велике мистецтво і самого Анатолія. Батько в післявоєнні роки репресований за зв'язки з УПА, мама Валентина, окрім сина, виховувала сама ще двох дітей, навчала їх любити рідну землю. Україна і глибока віра в творчі можливості народу назавжди стали джерелом натхнення для художника.

Є в доробку Анатолія Стратоновича багато творів, позначених філософським, поглибленим розумінням проблемності світу. Тут не обійшлося і без таких категорій, як добро, правда і справедливість, віра, надія, любов. Шанувальники його таланту пам'ятають цикли робіт «Свята Україна», «Під покровом Божої Матері» і праці «Наш Божий шлях», «Одкровення про історію Світу», «Цариця небесна» та інші. Петро Боярчук у газеті «Волинь» свого часу писав що, «Анатолій Стратонович кожну свою нову роботу розпочинає з молитовного звернення до Творця і закінчує з вірою в його сутність скрізь, де діється добро для України та її народу».

Наш. кор.

Засновник — Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Реєстраційне свідоцтво № 1007 від 16.03.1993 р.

Головний редактор Любов Голота

Шеф-редактор Павло МОВЧАН
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, А. Журавський, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ющук

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

Комп'ютерна верстка — Ірина Шевчук

Адреса «Слова Просвіти»: 01001, Київ-1, завулок Музейний, 8. Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, тел. 228-01-30.
E-mail: prosvita@iatp.org.ua

Індекс 30617. Зам. № 33012013. Наклад 3000.
Видрукувано з готових фотоформ на комбінаті «Преса України»